

Økonomi som barriere for idrettsdeltakelse – kostnader og kostnadsdrivere i barne- og ungdomsidretten

Utarbeidet for Kulturdepartementet

Om Oslo Economics

Oslo Economics utreder økonomiske problemstillinger og gir råd til bedrifter, myndigheter og organisasjoner. Våre analyser kan være et beslutningsgrunnlag for myndighetene, et informasjonsgrunnlag i rettslige prosesser, eller et grunnlag for interesseorganisasjoner som ønsker å påvirke sine rammebetingelser. Vi forstår problemstillingene som oppstår i skjæringspunktet mellom marked og politikk.

Oslo Economics er et samfunnsøkonomisk rådgivningsmiljø med erfarne konsulenter med bakgrunn fra offentlig forvaltning og ulike forsknings- og analysemiljøer. Vi tilbyr innsikt og analyse basert på bransjeerfaring, sterk fagkompetanse og et omfattende nettverk av samarbeidspartnere.

Idrett

Oslo Economics og professor Dag Vidar Hanstad ved Norges idretts- og høgskole har bred kjennskap til den norske idrettsmodellen og organiseringen av idrett og aktivitet.

Vi har blant annet gjennomført flere evalueringer av spillemiddeltilskudd til ulike ledd i idrettsverdikjeden, bidratt i utforming av behovsplan for idrett og friluftsliv for Oslo kommune, jobbet med forvaltningsmodeller for idrettsanlegg og samfunnsregnskap knyttet til ulike idretts- og frilftsaktiviteter.

*Økonomi som barriere for idrettsdeltakelse – kostnader og kostnadsdrivere i barne- og ungdomsidretten
/rapport 2020-12*

© Oslo Economics, 3. mars 2020

Kontaktperson:

Marit Svensgaard / Partner

msv@osloeconomics.no, Tel. 982 63 985

Innhold

Sammendrag og konklusjoner	4
1. Oppdrag og metode	7
1.1 Formål og problemstillinger	7
1.2 Metode og informasjonsgrunnlag	8
1.3 Rapportstruktur	13
2. Kostnader ved deltakelse i organisert barne- og ungdomsidrett	14
2.1 Kostnadsbegreper i analysen	14
2.2 Samlede kostnader ved deltakelse	15
2.3 De ulike kostnadskomponentene	19
2.4 Medlemskontingent og treningsavgift	22
2.5 Kostnader til utstyr og bekledning	24
2.6 Kostnader ved deltakelse i arrangementer	25
2.7 Lisenskostnader til særforbund	27
2.8 Andre kostnader	28
2.9 Samlet vurdering av kostnader ved deltakelse	28
3. Kostnadsdrivere	30
3.1 Faktorer som har betydning for kostnadsnivået i idretten	31
3.2 Hvordan påvirker økt profesjonalisering kostnadene?	42
3.3 Hvordan påvirker anleggsdekning og betalingsmodeller for bruk kostnadene?	46
3.4 Samlet vurdering av kostnadsdrivere	48
4. Samsvar mellom tilbud og kostnader	50
4.1 Forholdet mellom kostnader og kvalitet i aktivitetene	50
4.2 Tilsier vekst i kostnadsdrivere økt kvalitet?	54
4.3 Samlet vurdering av forholdet mellom kvalitet i tilbudene og kostnader	59
5. Finansiering av aktivitet for barn og unge	60
5.1 Viktige inntektskilder i barne- og ungdomsidretten	60
5.2 Samsvar mellom medlemmets betaling og kostnader knyttet til utøvers aktivitet	64
5.3 Samlet vurdering av finansiering	66
6. Økonomi som barriere for deltakelse	67
6.1 Deltakelse er et mål	67
6.2 Er kostnadene høye, og utgjør de en barriere for idrettsdeltagelse?	68
6.3 I hvilken grad har idrettslagene ordninger for å redusere økonomiske barrierer?	71
6.4 Hva kan gjøres for å unngå at økonomi er en barriere for deltakelse?	72
6.5 Samlet vurdering av økonomi som barriere for deltagelse	74
7. Referanser	76
Vedlegg A: Tabeller kostnader	78
Vedlegg B: Spørreundersøkelse rettet mot idrettslag – eksempelundersøkelse	89
Vedlegg C: Spørreundersøkelse rettet mot foresatte - eksempelundersøkelse	97
Vedlegg D: Intervjuguide benyttet i intervjuer med idrettslag	101
Vedlegg E: Intervjuguide benyttet i intervjuer med foresatte	103
Vedlegg F: Regresjonstabeller	104

Sammendrag og konklusjoner

Det overordnede målet for den statlige idrettspolitikken er at alle som ønsker det skal ha mulighet til å delta i idrett eller drive egenorganisert fysisk aktivitet. Det hevdes ofte at det er dyrt å drive idrett i Norge og at barn og unge ekskluderes fra å delta i idrett på grunn av kostnadsnivået. Det eksisterer lite systematisert kunnskap om hvor mye det koster å delta i organisert idrett, hva som er viktige kostnadsdrivere og i hvor stor grad det er kostnadsvariasjoner mellom ulike idretter og aldersgrupper. På oppdrag for Kulturdepartementet har Oslo Economics i samarbeid med professor Dag Vidar Hanstad ved Norges idrettshøgskole utarbeidet et faktagrunnlag om kostnadene ved deltakelse i organisert idrett.

Oppdraget og informasjonsgrunnlaget i analysene

Oppdraget har bestått av fem problemstillinger:

1. Hva koster det å delta i organisert barne- og ungdomsidrett?
2. Hva er kostnadsdrivere?
3. I hvilken grad samsvarer kvaliteten på aktivitetene med kostnadene?
4. Hvordan finansieres aktivitetene for barn og unge i idrettslagene?
5. Utgjør kostnadene ved deltakelse en barriere?

Analysene gjennomføres for 13 utvalgte idretter fordelt på åtte særforbund, for 9-åringer og 15-åringer for sesongen 2018/2019. Særforbundene og idrettene er:

Særforbund	Idrettsgrener	Særforbund	Idrettsgrener
Fotballforbundet	Fotball	Svømmeforbundet	Svømming, stup
Håndballforbundet	Håndball	Friidrettsforbundet	Friidrett
Skiforbundet	Alpint, langrenn	Ishockeyforbundet	Ishockey
Gymnastikk- og turnforbundet	Gymnastikk og turn	Kampsportforbundet	Karate, taekwondo WTF, taekwondo ITF

Informasjonsgrunnlaget i oppdraget er spørreundersøkelser til og intervjuer med idrettslag og foresatte for de to årsklassene som omfattes av analysen, i tillegg til regnskap fra et utvalg idrettslag. Det er krevende å oppnå et presist informasjonsgrunnlag og fremstilling for en så kompleks problemstilling. Dataene som ligger til grunn for analysene vil ha usikkerhet ved seg. Resultatene må derfor forstås som indikasjoner på kostnadsnivåer og variasjoner basert på de idrettslagene som har respondert på informasjonsinnhenting, og ikke som absolutt presist målte kronestørrelser.

Hvilke kostnader oppstår ved deltakelse i organisert idrett?

Det oppstår en rekke kostnader ved deltakelse i organisert idrett. Vi fremstiller kostnaden ved det aktuelle idrettsstilbudet uavhengig av hvor mange som benytter det. Følgende hovedkostnadselementer er lagt til grunn i analysene:

I tillegg til disse kostnadene oppstår det også andre kostnader, herunder særlig kostnader til dugnadsinnsats og kjøp av produkter i forbindelse med dugnadsinnsats. Denne typen kostnader er ikke omfattet av kostnadsanalysene.

Hva koster det å delta?

Samlet for *alle idrettene* er kostnadene per sesong¹ ved deltakelse henholdsvis om lag 3 600 kroner for 9-åringene og om lag 9 600 kroner for 15-åringene (gjennomsnitt). I halvparten av idrettslagene er kostnadene ved deltakelse for 9-åringene 2 650 kroner eller lavere (median). Tilsvarende tall for 15-åringene er 6 275 kroner. Det er med andre ord gjennomgående høyere kostnader for 15-åringene enn for 9-åringene. Disse kostnadene gir uttrykk for kostnadene ved idrettstilbudet, uavhengig av hvor mange som benytter det.

Kostnadene ved deltakelse varierer mellom idrettene. Det er særlig alpint og ishockey som skiller seg ut som idrettene med høyest kostnader. Kostnadene i de øvrige idrettene er jevnt over ganske like innenfor hver av årsklassene. Det er også idrettene med de høyeste kostnadene som har størst variasjon mellom idrettslagene. Også i idretter med høye kostnader finnes det idrettslag hvor kostnadene er mer på linje med idrettene som har lavere kostnader.

Kostnadene ved deltakelse synes gjennomgående å være noe høyere i idrettslag som tilhører by- eller bynære kommuner.

Hva er kostnadsdrivere?

Medlemskontingent og treningsavgifter utgjør samlet om lag én tredjedel av kostnadene ved deltakelse for 9-åringene og én femtedel av kostnadene ved deltakelse for 15-åringene, men dette varierer også mellom og innad i idrettene. Vi finner at både antall organiserte treningstimer, antall aktive i gruppa, om idrettslaget har betalte trenere, grad av foreldrefinansiering og om klubben har administrativt ansatte i klubben har betydning for nivået på disse avgiftene.

Utstyrskostnader og kostnader til idrettsarrangement utgjør en betydelig andel av totalkostnadene i mange av idrettene og særlig i 15-årsklassen. Vi finner at utstyrskostnadene til dels forklares av idrettens særegenheter og krav til utstyr og til dels av hvilken betydning utstyret har for prestasjon. Det er imidlertid betydelig variasjon i kostnader til utstyr og arrangement innad i samtlige idretter, og det viser at gjennomsnittskostnaden ikke nødvendigvis representerer «minimumsnivået» på kostnadene. Kostnadsvariasjonene i utstyrskostnader og arrangementskostnader innad i idrettene henger trolig sammen med både kjøpekraft og ambisjonsnivå.

Grad av profesjonalisering er en mulig bakenforliggende forklaring på kostnadsnivået. Et uttrykk for profesjonalisering er grad av betalt arbeidskraft i idrettslagene. Vi finner at idrettslag med betalte trenere og administrative ansatte i gjennomsnitt har høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift enn de som baserer seg på frivillig innsats. Særlig i 15-årsklassen er det store forskjeller. Det er imidlertid usikkerhet rundt årsaks-sammenheng. Profesjonalisering handler også om at utøverne og de foresatte generelt har høyere forventninger og krav til idretten og den profesjonaliteten og kvaliteten som idrettslagene skal levere. Dette kan øke kostnadene ved deltakelse på andre måter, f.eks. gjennom økte forventninger og krav til utstyr, treningsfasiliteter og idrettsmateriell, og gjennom økt treningsvolum og aktivitetsomfang.

Innenfor mange av idrettene vurderes kostnader til idrettsanlegg som en særlig viktig kostnadsdriver. Idrettslagets kostnader til idrettsanlegg vil påvirke kostnaden ved deltakelse ettersom de foresattes innbetalinger, sammen med idrettslagets øvrige finansieringskilder, må dekke disse kostnadene. Særlig trekkes det frem at økte anleggskostnader er en kostnadsdriver i 9-årsklassen innenfor håndball og fotball. Vi klarer imidlertid ikke å påvise at det er en sammenheng mellom kommunenes anleggstilgang og nivået på samlet medlemskontingent og treningsavgift.

I gjennomsnitt er både samlet medlemskontingent og treningsavgift, utstyrskostnader og arrangementskostnader høyere i by- og bynære kommuner. Analysene viser at forskjellene i samlet medlemskontingent og treningsavgift til dels forklares av at idrettslagene i by- og bynære kommuner er mer profesjonaliserte - de benytter i større betalte trenere og har i større grad administrative årsverk. Idrettslagene i by- og bynære kommuner har også flere organiserte treningstimer, de har flere utøvere og finansierer i større grad kostnadene i idrettslaget

¹ Dette tilsvarer kostnad for ett år med idrettsdeltakelse i alle de 13 idrettene som er undersøkt. Det er ingen av idrettene som opererer med flere sesonger i løpet av ett år.

gjennom foreldrefinansiering. Vi finner også at både kostnader til utstyr og idrettsarrangement er høyere i by- og bynære kommuner. Dette kan ha sammenheng med forskjeller i både ambisjonsnivå og kjøpekraft.

I hvilken grad samsvarer kvaliteten på aktivitetene med kostnadene?

Utviklingen i aktive medlemskap i den organiserte barne- og ungdomsidretten er positiv, også når vi korrigerer for generell befolkningsvekst. Dette impliserer at idretten evner å tilby god kvalitet til en akseptabel kostnad når vi ser på idretten i stort. Vi finner det også sannsynlig at flere av de sentrale kostnadsdriverne i idretten bidrar til å skape økt kvalitet. For enkelte kostnadsdrivere, som f.eks. utstyrskostnader, virker det likevel som at enkelte idretter har tilpasset seg et unødige høyt nivå.

I de utstyrstunge idrettene alpint, langrenn og ishockey er det en nokså stor andel av de foresatte som opplever at det generelle kostnadsnivået i idretten er unødige høyt. Fra intervjuer med idrettslag og foresatte påpekes det at betydelige kostnader til treningssamlinger, konkurranser og utstyr/bekledning bidrar til at totalkostnaden oppleves som unødige høy i snø- og isidrettene. Den store majoriteten av foresatte opplever likevel at kostnaden de betaler til sitt idrettslag står i samsvar med kvaliteten på aktivitetstilbudet. Andelen som mener dette er noe høyere blant foresatte til 9-åringer enn 15-åringer, og det er variasjoner mellom idretter.

Hvordan finansieres aktivitetene for barn og unge i idrettslagene?

Samlet for alle idrettene dekker foreldrefinansiering 48 prosent av kostnadene for barne- og ungdomsidrett i idrettslagene i gjennomsnitt, men det synes å være betydelige forskjeller mellom idrettene, fra under 30 prosent til opp mot 80 prosent. Utover medlemskontingent, treningsavgift og øvrige innbetalinger fra foresatte, oppgis dugnadsinntekter, offentlige tilskudd og sponsorinntekter som de viktigste inntektskildene til idrettslag. Det synes som noen idretter har gode forutsetninger til å hente inn andre inntekter enn egeninnbetalinger fra foreldre, mens andre har ikke det. Dette virker inn på behovet for finansiering fra foreldre.

Om lag hvert tredje idrettslag oppgir at innbetalinger fra 9- og 15-åringer går til å dekke annen aktivitet i idrettslaget enn i den aktuelle årsklassen. Idrettslagene begrunner kryssfinansiering med at dette er bidrag til kostnader for fellesfunksjoner, samt en utjevning i prisnivået mellom barne- og ungdomsidrett med sikte på å skape et helhetlig tilbud over årsklassene.

Utgjør kostnader ved deltakelse en barriere?

Det er et uttalt mål for myndighetene og idretten at idretten skal inkludere bredt, og at økonomi ikke skal være en barriere for barn og unges deltagelse. Forskning viser at det likevel er barn som av økonomiske grunner ikke har mulighet til å delta i fritidsaktiviteter. I Barstad og Sandvik (2015) er dette estimert til å gjelde 2 prosent av barna i Norge.

Det er stor forskjell på inntektsnivået mellom husholdningene i Norge, der særlig enslige med barn har lav medianinntekt. Barnefattigdom trekkes gjerne frem som et problem som først og fremst gjør seg gjeldende i storbyområdene. Økonomi som barriere er antagelig derfor mest relevant i de store byene i Norge, blant familiene med lavest disponibel inntekt.

Idrettslagene og det offentlige gjør allerede mye for å legge til rette for bred deltagelse. Mange idrettslag har egne målrettede ordninger for barn fra familier med dårlig økonomi, og disse ordningene er i mange tilfeller et samarbeid med kommune eller NAV. Det er likevel slik at idretten fortsatt bør arbeide for å redusere kostnadsnivået for barne- og ungdomsidretten, for å hindre at økonomi er en barriere.

Vi har pekt på konkrete tiltak som kan gjennomføres av idrettslag, idrettsråd, NIF og særforbund, det offentlige og foreldre. En økt bevissthet om problemstillingen er første steg på veien.

1. Oppdrag og metode

Det overordnede målet for den statlige idretts-politikken er *idrett og fysisk aktivitet for alle*. Ifølge den siste stortingsmeldingen om idrett, Den norske idrettsmodellen (Kulturdepartementet, 2011-2012) skal alle som ønsker det ha mulighet til å delta i idrett eller drive egenorganisert fysisk aktivitet. Innenfor den organiserte idretten skal det være et aktivitetstilbud både for dem som ønsker å satse på konkurranse-idrett, og for dem som primært ønsker et trenings- og aktivitetstilbud innenfor sosiale fellesskap.

Det hevdes ofte at det er dyrt å drive idrett i Norge og at barn og unge ekskluderes fra å begynne med og/eller fortsette med idrett på grunn av kostnads-nivået. Det er gjennomført noe forskning på feltet. Forskningen er godt egnet til å si noe om problemet fra et makroperspektiv, herunder hvor stor andel av ulike sosioøkonomiske grupper som deltar i organisert idrett. Imidlertid forteller ikke denne forskningen noe om hvor mye det koster å delta i organisert idrett, hva som er de viktigste kostnadsdriverne og i hvor stor grad det er kostnadsvariasjoner mellom ulike idretter og aldersgrupper.

På oppdrag for Kulturdepartementet har Oslo Economics i samarbeid med professor Dag Vidar Hanstad ved Norges idrettshøgskole utarbeidet et faktagrunnlag om kostnadene ved deltakelse i organisert idrett. Faktagrunnlaget er et utgangspunkt for utarbeidelse og videreutvikling av mål, strategier og tiltak i arbeidet med å sikre størst mulig deltakelse i norsk idrett.

1.1 Formål og problemstillinger

Formålet med oppdraget har vært å få innsikt i kostnader ved deltakelse i organisert idrett, hva som driver kostnadene og hvordan disse finansieres, samt hvordan kostnadene påvirker kvaliteten ved

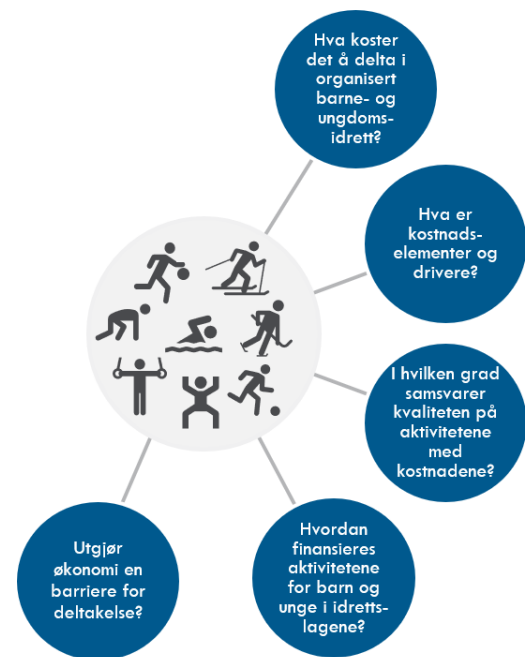
Figur 1-2 har vi vist de utvalgte særforbundene med tilhørende grener som er omfattet av analysene, til sammen 13 idrettsgrener fordelt på de åtte forbundene. Vi viser også antallet aktive medlemmer totalt og i barne- og ungdomsidretten for hver gren.

Årsklasser

Analysene er avgrenset til å vurdere kostnadsnivået for henholdsvis en 9-åring og en 15-åring i idretts-lagene. 9-åringene er valgt fordi dette er midt i «barneidrettsårene», og 15-åringene er valgt fordi det er rett før overgangen fra ungdomsskole til videregående skole, og hvor vi vet at det er utfordrende å beholde ungdom i organisert idrett. Årsklassene er også valgt av idretten.

aktiviteten som produseres. Samlet gir dette informasjon som grunnlag for å belyse om og i hvilken grad økonomi utgjøre en barriere for deltakelse. Hovedproblemstillingene i oppdraget er illustrert i Figur 1-1:

Figur 1-1: Hovedproblemstillinger i oppdraget

Illustrasjon Oslo Economics

Idretter

Analysene av hovedproblemstillingene er gjort for utvalgte idretter i totalt åtte særforbund. For særforbund med flere grener er det gjort et utvalg av grener. Det er idretten selv som har valgt ut særforbund og grener, basert på hva som er store idretter blant barn og unge.

Sesong

Analysene er basert på kunnskap om 2018-sesongen, og 2018/2019-sesongen for idrettene som primært utøves i vinterhalvåret.

Tverrgående analyser

I tillegg til at analysene som gjøres for hver av de utvalgte idrettsgrenene, gjøres det analyser på tvers. Dette omfatter analyser av hvordan kostnadsnivået og de øvrige forholdene knyttet til kostnadene varierer mellom idretter og grener innenfor de åtte utvalgte forbundene. Vi analyserer også om det er systematiske geografiske forskjeller i de samme forholdene. Som en del av analysene drøfter vi hvilke forskjeller som kan forklares av idrettens eller

grenenes egenart, og hvilke forskjeller som har andre forklaringsfaktorer. For eksempel vil ulike «utstys-intensitet» eller ulike behov for treningsfasiliteter forklare forskjeller mellom idretter alt annet likt. På

samme måte kan ulike praksis for deltakelse i arrangementer forklare forskjeller mellom ellers identiske idretter eller lag.

Figur 1-2: Utvalgte idretter og grener som omfattes av analysene

Særforbund	Grener	Antall aktive medlemmer (2018)
Fotballforbundet 	Fotball	Alle aldersgrupper: 377 447 6-12 år: 164 437 (44%) 13-19 år: 103 324 (27%)
Håndballforbundet 	Håndball	Alle aldersgrupper: 137 753 6-12 år: 63 959 (46%) 13-19 år: 40 912 (30%)
Skiforbundet 	Langrenn og alpint	Alle aldersgrupper: 147 989 6-12 år: 51 675 (35%) 13-19 år: 22 442 (15%)
Gymnastikk- og turnforbundet 	Turn og gymnastikk og breddeaktivitet	Alle aldersgrupper: 112 098 6-12 år: 61 066 (57%) 13-19 år: 14 285 (13%)
Svømmeforbundet 	Svømming og stup	Alle aldersgrupper: 72 153 6-12 år: 42 833 (59%) 13-19 år: 7 486 (10%)
Frilidrettsforbundet 	Frilidrett	Alle aldersgrupper: 80 845 6-12 år: 21 961 (27%) 13-19 år: 15 649 (19%)
Kampsportforbundet 	Karate, taekwondo WTF, taekwondo ITF	Alle aldersgrupper: 39 785 6-12 år: 18 318 (46%) 13-19 år: 7 897 (20%)
Ishockeyforbundet 	Ishockey	Alle aldersgrupper: 14 939 6-12 år: 5 917 (40%) 13-19 år: 2 702 (18%)

Kilde: Nøkkeltallsrapport (NIF, 2019).

For enkelthets skyld vil vi i den videre fremstillingen for idrettsgrenene under Gymnastikk- og turnforbundet benytte begrepene turn (for turn) og gymnastikk (for gymnastikk og breddeaktiviteter). I figuren benyttes kortformen gym. Gymnastikk og breddeaktiviteter er definert som aktiviteter for de som trener gymnastikk og turn og primært trener for treningens skyld og/eller deltar i stevner og festivaler. Turn er definert som aktivitet for de som trener og konkurrerer i apparatturn, dvs. frittstående, hopp, skranke, bøylehest, ringer, svingstang og bom.

1.2 Metode og informasjonsgrunnlag

Vi har innhentet et bredt informasjonsgrunnlag som utgangspunkt for analysen av kostnader ved deltakelse i organisert idrett:

- Involvering av NIF og særforbund

- Spørreundersøkelse til idrettslag innenfor de relevante idrettene (idrettslag med barne- og ungdomsmedlemmer).
- Spørreundersøkelse til foreldre/foresatte i idrettslag innenfor de relevante idrettene (og med barne- og ungdomsmedlemmer).
- Intervjuer med utvalgte idrettslag som har deltatt i spørreundersøkelsen.
- Intervjuer med foreldre/foresatte som har deltatt i spørreundersøkelsen.
- Innhenting og gjennomgang av et utvalg regnskaper fra idrettslag.

1.2.1 Involvering av NIF og særforbund

Underveis i oppdraget har vi involvert både NIF og de åtte særforbundene på ulike måter:

- Ved oppstarten av oppdraget ble det avholdt arbeidsmøter der særforbundene fikk gi innspill på metode og problemstillinger av særlig interesse.
- NIF og særforbundene fikk anledning til å gi innspill på utkast til spørreundersøkelser for at vi

skulle treffe på språk og terminologi for den enkelte idrett. Forbundene bidro også med informasjon om spørreundersøkelsene på sine hjemmesider. Forbundene har vært informert om status for spørreundersøkelsene underveis i prosjektet.

- Særforbundene har bidratt med å fremskaffe regnskap for utvalgte idrettslag innen sin idrett.
- Det ble avholdt en presentasjon av analysefunn for NIF og særforbundene der disse ble drøftet. Forbundene fikk gi innspill på tolkning og presentasjon av resultater.

1.2.2 Spørreundersøkelser

Spørreundersøkelsene er utarbeidet i samarbeid med NIF og særforbundene. Både spørreundersøkelse til idrettslag og spørreundersøkelse til foresatte bestod av 13 separate spørreundersøkelser tilpasset de relevante idrettene. Besvarelse ble samlet i et datasett, og supplert med data fra SSB og Oslo kommune.

Spørreundersøkelsene rettet seg mot idrettslag/ grupper og foresatte med utøvere i aldersklassene 2009 (9-åringer) og 2003 (15-åringer) for idrettene med vintersesong og årsklassene 2010 (9-åringer) og 2004 (15-åringer) for idrettene med sommersesong.

Spørreundersøkelsen til idrettslag er gjengitt i Vedlegg B og spørreundersøkelsen til foresatte er gjengitt i Vedlegg C.

Spørreundersøkelse til idrettslag

Formålet med spørreundersøkelsen var å fremskaffe mer kunnskap om:

- Kostnader ved deltakelse for barn og ungdom
- Kostnadsdrivere i idrettslaget
- Finansering i idrettslaget

I tillegg innhentet vi informasjon om idrettslaget, f.eks. geografisk plassering og antall aktive. Vi innhentet også informasjon om egenskaper ved tilbudet i idrettslaget, f.eks. antall treningstimer i uken.

Spørreundersøkelsen rettet seg mot én eller flere personer i klubben/gruppen med god oversikt over kostnader i de to aldersklassene. NIF distribuerte undersøkelsene til idrettslagene. E-postadressene ble hentet fra SportsAdmin. Spørreundersøkelsene inneholdt 45 spørsmål og ble gjennomført ved bruk av verktøyet Questback. Undersøkelsen ble gjennomført i tidsrommet 24. september til 15. november 2019. Alle idrettslag ble purret tre ganger.

Samlet mottok vi svar fra 1569 idrettslag. Enkelte av svarskjemaene var ufullstendige eller var besvart av idrettslag som lå utenfor målgruppen for undersøkelsen. Etter en rensing av datasettet sto vi igjen med svar fra 1377 idrettslag. Det er disse svarene som danner grunnlag for analysene.

Teknisk svarprosent basert på antallet idrettslag som fikk undersøkelsen er 27 prosent², men med visse variasjoner mellom særforbund. Svarprosenten er i realiteten høyere siden noen idrettslag som ikke har aldersbestemt aktivitet for 9- og 15-åringer også har fått tilsendt undersøkelsen. Antall besvarelser per idrett er presentert i Tabell 1-1. Vi vurderer at det er god geografisk spredning i utvalget.

Tabell 1-1: Antall svar på spørreundersøkelse til idrettslag fordelt på idrettsgrener og årsklasser

Idrett	9-åringer	15-åringer	Svarprosent særforbund
Fotball	413	287	27 %
Håndball	248	178	36 %
Langrenn	192	169	23 %
Alpint	30	27	
Friidrett	119	114	22 %
Gym	113	100	35 %
Turn	21	16	
Karate	38	37	
Taekwondo ITF	38	36	23 %
Taekwondo WTF	18	19	
Ishockey	24	21	27 %
Svømming	87	82	33 %
Stup	4	4	
Totalt	1 345	1 090	27 %

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag

Vi er tilfredse med datagrunnlaget, selv om en del ufullstendige svar fra respondentene gjør at datagrunnlaget varierer fra spørsmål til spørsmål. Antallet svar er også begrenset innen enkeltidretter – særlig innen stup. Spørreundersøkelsen til idrettslag har dannet grunnlag for mange av analysene i rapporten. I alle kostnadsfremstillinger benyttes data fra samtlige idretter. Resultatene for enkeltidretter må likevel tolkes med varsomhet i lys av antall svar.

² Svarprosent er beregnet ved å dividere totalt antall svar med antallet idrettslag som har mottatt invitasjon til undersøkelsen

Spørreundersøkelse til foresatte

Formålet med undersøkelsen var å fremskaffe mer kunnskap om:

- Kostnader ved deltakelse for barn og ungdom
- Samsvar mellom kostnader og kvalitet i tilbudet til barn og ungdom

Spørreundersøkelsen rettet seg mot foresatte for barn og ungdom i de relevante årsklassene der idrettslaget utøveren var aktiv i hadde besvart spørreundersøkelsen til idrettslag. Undersøkelsen ble distribuert til idrettslag/grupper gjennom NIF. Klubbene ble oppfordret til å videresende undersøkelsen til tre eller flere foresatte for de relevante årsklassene, alternativt til foresatte for en av årsklassene dersom de ikke hadde aktive utøvere i begge årsklasser.

Undersøkelsen ble gjennomført i tidsrommet 11. november 2019 til 5. januar 2020. Alle idrettslag ble purret én gang. Samlet mottok vi svar fra 548 foresatte. Enkelte av svarskjemaene var ufullstendige. Etter en rensing av datasettet sto vi igjen med svar fra 498 foresatte, hvorav det var flest svar fra foresatte til 9-åringer (n=313).

Tabell 1-2: Antall svar fra spørreundersøkelse til foresatte fordelt på idrettsgrener og årsklasser

Idrett	9-åringer	15-åringer
Fotball	102	69
Håndball	71	54
Langrenn	39	31
Alpint	10	1
Friidrett	13	12
Gym	20	1
Turn	10	1
Karate	1	0
Taekwondo ITF	2	6
Taekwondo WTF	3	3
Ishockey	20	5
Svømming	22	2
Stup	0	0
Totalt	313	185

Kilde: Spørreundersøkelse foresatte

Spørreundersøkelse til foresatte har på grunn av få besvarelser dannet grunnlag for et begrenset antall analyser i rapporten. Den er i størst grad brukt som sammenligningsgrunnlag for spørreundersøkelse til idrettslag, herunder for å kontrollere om foresatte og idrettslag har svart konsistent om kostnader ved

idrettsdeltakelse. Undersøkelsen benyttes også til å kaste lys over om foreldre synes kostnadsnivået i idrettene er unødige høyt. Det er grunn til å anta at foresatte har bedre oversikt over kostnader knyttet til deltakelse for sitt barn enn det idrettslagene har. Spesielt gjelder dette for kostnader utover medlemskontingent og treningsavgift. Grunnen til at vi ikke har benyttet data fra undersøkelsen rettet mot foresatte til å estimere størrelsen på ulike kostnadselementer er at antall svar fra foresatte er lavt. Når en bryter ned antall svar på ulike idretter, blir den statistiske usikkerheten betydelig.

1.2.3 Intervjuer

Formålet med intervjuene var å fremskaffe informasjon om:

- Hva som er de underliggende kostnadsdriverne i ulike idretter.
- Hvordan idrettslagene jobber for å holde kostnadene nede.
- I hvilken grad det oppleves å være en sammenheng mellom kostnadsnivå og kvaliteten på treningstilbudet.

Intervjuer egner seg generelt sett til å gå mer i detalj enn hva spørreundersøkelser gjør. Vi rekrutterte deltakere til intervjuer fra de som hadde svart på spørreundersøkelsen rettet mot henholdsvis idrettslag og foresatte til 9- og 15-åringer. Da kunne vi ta utgangspunkt i hva respondentene hadde svart i spørreundersøkelsen og bygge videre på denne informasjonen i intervjuene. I utvalget av intervju-kandidater ønsket vi en spredning i både idretter, aldersklasser, geografi og kostnadsnivå. De fleste intervjuene ble gjennomført på telefon, men det ble også gjennomført enkelte fysiske intervjuer i Oslo. I forkant av intervjuene sendte vi informantene en intervjuguide med temaer og spørsmål som vi ønsket å diskutere som en del av intervjuet.

Temaguide som er benyttet for intervjuer med idrettslag er gjengitt i Vedlegg D og temaguide for intervjuer med foresatte er gjengitt i Vedlegg E.

Intervjuer med idrettslag

Det ble gjennomført 20 intervjuer med representanter fra idrettslag. Vi intervjuet hovedsakelig ledere for sær-idrettsgrupper i idrettslagene. Tabell 1-3 viser fordelingen av intervjuer fordelt på idrettsgrenene som omfattes av analysen. Vi gjennomførte intervjuer med representanter fra alle 13 idretter.

Tabell 1-3: Fordeling intervjuer med idrettslag

Idrett	Antall intervjuer
Fotball	2
Håndball	2
Langrenn	2
Alpint	2
Friidrett	1
Gym	1
Turn	2
Karate	1
Taekwondo ITF	1
Taekwondo WTF	2
Ishockey	1
Svømming	2
Stup	1
Totalt	20

Intervjuer med foresatte

I Tabell 1-4 viser fordelingen av intervjuer med foresatt på idrettsgrener som omfattes av analysen.

Tabell 1-4: Fordeling intervjuer med foresatte

Idrett	Antall intervjuer
Fotball	2
Håndball	3
Langrenn	4
Alpint	2
Friidrett	1
Gym	0
Turn	1
Karate	0
Taekwondo ITF	1
Taekwondo WTF	3
Ishockey	2
Svømming	1
Stup	0
<i>Antall foresatte til 9-åringer</i>	8
<i>Antall foresatte til 15-åringer</i>	13
Totalt	21

Som følge av personvernregler (GDPR) kunne vi ikke innhente kontaktinformasjon til idrettslagene fra NIF sine medlemsregistre, som grunnlag for henvendelser om intervjuer med foresatte til 9- og 15-åringer. I spørreundersøkelsen rettet mot foresatte spurte vi derfor om de stilte seg positive til å delta i et oppfølgende telefonintervju om temaet økonomi som barriere. Andelen som oppga at de ønsket å delta på dette, og oppga sin kontaktinformasjon i spørreundersøkelsen, varierte på tvers av idretter. I enkelte idretter hadde vi kontaktinformasjon til om lag 50 foresatte, mens i andre idretter var både respondentantallet i selve spørreundersøkelsen lavt, og følgelig antallet som oppga kontaktinformasjon lavt. I stup og karate hadde vi verken kontaktinformasjon til foresatte til 9- eller 15-åringer. Dette er årsaken til at fordelingen av intervjuer på ulike idretter er noe ujevn (Tabell 1-3).

1.2.4 Gjennomgang av regnskap

Som en del av kartleggingen av inntekter og kostnader i idrettslagene i de forskjellige idrettene, har vi etterspurt regnskap fra 2013 og 2018. Hovedformålet har vært å se hvordan treningsavgift, medlemskontingent og lønnskostnader har utviklet seg i dette tidsrommet. Vi har også innhentet informasjon om andre vesentlige inntektskilder som for eksempel sponsor-, arrangements- og dugnadsinntekter.

Det finnes ingen offentlige registre som gir tilgang på regnskap til idrettslag. Vi har derfor henvendt oss dels gjennom særforbundene og dels direkte til idrettslag. Totalt har vi fått tilsendt/innhentet 173 regnskaper. 14 av disse regnskapene inneholdt ingen annen informasjon enn totale driftskostnader og driftsinntekter, og var dermed ikke egnet for analyseformål. Totalt har vi da benyttet 160 regnskaper inn i analysen.

De ulike idrettslagene har ulike oppsett og definisjoner på regnskapspostene som de legger til grunn for regnskapet sitt. Det er derfor knyttet stor usikkerhet til hvilke kostnader og inntekter som inngår hvor. Regnskapspostene som omhandler henholdsvis andre inntekter og andre kostnader er det spesielt

stor usikkerhet knyttet til.³ På bakgrunn av dette har vi vært nødt til å ta en vurdering fra regnskap til regnskap for å kategorisere kostnader på en mest mulig konsistent måte.

En annen begrensning for vårt oppdrag er at ingen av regnskapene skiller ut kostnadene og inntektene til de to årsklassene vi tar for oss. Dermed må vi studere idrettslagets inntekter og kostnader under ett. Dette bidrar også til unøyaktigheter i analysen sammen med de andre belyste begrensningene.

1.2.5 Andre datakilder

Vi har komplettert datagrunnlaget fra intervjuer og spørreundersøkelser med data fra SSB.

I undersøkelsen av by-land-dimensjonen har vi benyttet oss av SSBs sentralitetsindeks.⁴ Beregningen av sentralitetsindeksen er basert på reisetid til arbeidsplasser og servicefunksjoner fra alle bebodde grunnkretser. Indeksen har verdier fra 0 til 1000. Disse verdiene er gruppert i seks grupper, kalt sentralitetsklasser. I sentralitetsklasse én finner vi Oslo med omegn, i sentralitetsklasse to finner vi byer som Bergen, Trondheim og Stavanger. I oppdelingen by-land har vi kalt kommuner i sentralitetsklasse én og to i by- og bynære kommuner og kommuner i sentralitetsklasse tre til seks landkommuner.

Vi har også benyttet oss av inntektsdata⁵ fra SSB.

1.2.6 Kostnadsbegreper og kostnadsanalyser

Det finnes flere måter å fremstille og analysere kostnader ved deltakelse på. I våre fremstillinger benytter vi et utvalg begreper som gir ulik informasjon om kostnadsnivået.

Ettersom kostnadsanalysene omfatter 13 idrettsgrener, to årsklasser, en rekke kostnadsbegreper og analyser, har vi i fremstillingen benyttet figurer som angir utvalgte nøkkeltall. Under figurene kommenterer vi primært nøkkeltall som belyser kostnadsnivå (median, gjennomsnitt) og kostnadsvariasjoner (spredning gjennom ytterpunkter). Alle tallverdiene som ligger bak figurene som er benyttet i rapporten er fremstilt i tabellform i vedlegg A.

Hva er en typisk kostnad

Det finnes forskjellige statistiske mål som kan si noe om hva som er en typisk kostnad i et utvalg av kostnader, slik som gjennomsnitt og median. Andre statistiske mål kan si noe om spredningen i utvalget, slik som persentil.

Gjennomsnittlig kostnad summerer kostnadene oppgitt av respondentene og deler på antall respondenter.

Vektet gjennomsnittlig kostnad gir hver respondent en vekt, denne vekten multipliseres med kostnaden til respondenten og siden summeres dette produktet og deles på summen av vektene. En vekt kan f. eks. være antall aktive i idrettslaget.

Mediankostnad viser den midterste kostnaden når alle kostnadene er sortert etter størrelse. Det vil si at 50 prosent av respondentene oppgir kostnader lavere enn denne verdien, og 50 prosent av respondentene oppgir høyere kostnader enn denne verdien. Median er den 50. persentil.

Persentil viser den persentile kostnaden når alle kostnader er sortert etter størrelse. 20. persentil er den verdien som 20 prosent av idrettslagene er mindre enn eller lik. 80. persentil er den verdien som 80 prosent av idrettslagene er mindre eller lik.

Det gjennomsnittlige tilbudet

Hva som er kostnaden ved deltakelse i idrett for barn og unge avhenger av hvordan man tilnærmer seg problemstillingen. I rapporten har vi valgt å bruke gjennomsnittlig kostnad ved idrettstilbudet, som sier noe om kostnader ved tilbudet i den gjennomsnittlige klubben. Vi kunne alternativt brukt et vektet gjennomsnitt der vektene er antallet aktive innenfor den aktuelle idrettsgruppen, og dermed fått frem kostnader ved tilbudet til den gjennomsnittlige utøveren i den aktuelle idretten. Valget er tatt på bakgrunn av vi tror at by-land dimensjonen er viktig, og samtidig vet vi at antall aktive i klubbene generelt sett er større i by enn land. En vektning av kostnadene hadde derfor gitt en større vekt til idrettslag med tilbud i bykommuner. Både gjennomsnitt og vektete gjennomsnitt er fremstilt i tabellene som viser kostnadene i vedlegg A.

1.2.7 Tolkning av kostnader i denne rapporten

Formålet med oppdraget har vært å få en fakta-basert fremstilling og analyse av kostnadene ved å delta i organisert idrett for barn og unge.

Fremstillingen av kostnader er basert på den informasjonen som er gitt av idrettslag og foresatte som har svart på informasjonsforespørselen. Dette er et utvalg idrettslag og representanter for foresatte i hver idrettsgren. Det er komplekst å innhente denne typen informasjon på bred basis, av flere grunner. Det er variasjoner i blant annet måten kostnader håndteres og grupperes i ulike idretter og idrettslag (f.eks. hva som inkluderes i en treningsavgift), det er

³ I mange regnskaper utgjør disse to postene en høy andel av henholdsvis de totale inntekter og kostnader.

⁴ <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/ny-sentralitetsindeks-for-kommunene>

⁵ <https://www.ssb.no/ifhus>

ulike betalingsmodeller for ulike opplegg innad i en årsklasse, idrett eller idrettslag, og det er slik at respondentene kan oppfatte spørsmålene som er stilt ulikt. Det kan også være slik at det er et systematisk mønster i hvem som har svart på spørreundersøkelsene, for eksempel ved at idrettslag med høyere kostnader kan ha unnlatt å svare.

Det vil derfor være usikkerhet ved kostnadsdataene som fremstilles i denne rapporten, og resultatene må benyttes med dette som bakteppe. Det er likevel slik at kostnadene og informasjonen som er oppgitt av idrettslag og foresatte, er et uttrykk for det kostnadsnivået disse aktørene står overfor. Fremstillingene gir derfor et faktabasert grunnlag basert på det beste vi har av kunnskap.

1.2.8 Korrelasjons- og regresjonsanalyser

Korrelasjon er et mål på samvariasjon mellom to variabler som går fra -1 til 1. Vi har brukt Pearsons produktmomentkorrelasjon, den angir hvor sterk lineær sammenheng det er mellom to variabler. -1 betyr sterk negativ samvariasjon (når den ene variabelen er høy er den andre lav), 0 betyr ingen samvariasjon og 1 betyr sterk positiv samvariasjon (når den ene variabelen er høy er den andre høy).

Gjennom regresjonsanalyse kan vi undersøke hvordan gjennomsnittsverdien på en avhengig variabel varierer med en eller flere uavhengige variabler. Vi har benyttet oss av lineær multipelregresjon for å kunne kontrollere for flere faktorer som påvirker både den avhengige variabelen og de uavhengige variablene. På denne måten kan vi si mer om hvorvidt en uavhengig variabel faktisk har en direkte påvirkning på en avhengig variabel. I kapittel 3 benytter vi denne metoden for å anslå effekter av

endringer i kostnadsdrivere på det gjennomsnittlige idrettslaget. Her har vi omtalt resultatene fra regresjonsanalysene og brukt et signifikansnivå på 10 prosent for å si hvorvidt effekten er statistisk signifikant. Utfyllende resultater av regresjonsanalysene er gjengitt i vedlegg F.

1.3 Rapportstruktur

Rapporten er bygget opp på følgende måte:

- I kapittel 2 gir vi oversikt over kostnader ved deltakelse i idrettene som omfattes av undersøkelsen. Vi ser på kostnader totalt for idrettene, samt hvilke kostnadselementer disse består av, samt hvordan kostnader varierer innad og mellom idretter, og etter geografi.
- I kapittel 3 analyserer vi nærmere de enkelte kostnadselementene samt hva som kan forklare hvorfor det er forskjeller i kostnader mellom idretter, idrettslag og geografiske områder.
- I kapittel 4 drøfter vi sammenhengen mellom kvaliteten i idrettstilbudet og kostnadene ved dette, og i hvilken grad endringer i ulike kostnadselementer bidrar til å øke kvaliteten på tilbudet.
- I kapittel 5 analyserer vi hvordan barne- og ungdomsidretten finansieres, og hva som er sentrale finansieringskilder.
- I kapittel 6 foretar vi en drøfting av om kostnadene ved å delta i organisert idrett utgjør en barriere for deltakelse, for hvem og hva slags tiltak som kan være aktuelle for å sikre at deltakelse ikke begrenses av økonomiske faktorer.

2. Kostnader ved deltakelse i organisert barne- og ungdomsidrett

Den første hovedproblemstillingen handler om hva det koster å delta i barne- og ungdomsidretten.

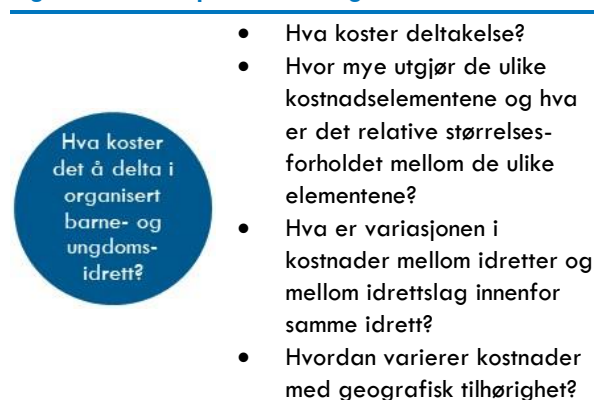
Kostnadene ved deltakelse består av en rekke komponenter. Medlemskontingenten i idrettslaget og treningsavgiften for å delta på aktiviteten(e) er to sentrale komponenter. Disse to komponentene er de mest «synlige» kostnadene ved deltakelse. I tillegg til disse kostnadene påløper det andre kostnader ved deltakelse, kostnader som ofte betegnes som mer «usynlige». Slike kostnader er utstyrskostnader og kostnader til bekledning, kostnader ved deltakelse på arrangementer utover ordinære treninger og reise-/overnattingskostnader knyttet til dette. I tillegg er det idretter hvor de aktive betaler lisens for å utøve idretten direkte til sitt særforbund.

I økonomiske termer er frivillig innsats fra foreldrene til barna som deltar også en kostnad (verdsetting av tid), sett fra foreldrenes ståsted. Det er også foreldre som i mange tilfeller kjøper produkter som selges av idrettslagene til inntekt for deltakelse i turneringer o.l. Disse typene kostnader omfattes ikke av kostnadsanalysen, men vi ser nærmere på dette i analysen av inntekter og finansiering.

I dette kapitlet viser vi kostnader ved deltakelse i idrett, både totale kostnader og hvilke ulike kostnads-komponenter dette består av, for de utvalgte årsklassene og idrettene som omfattes av analysen. Fremstillingen er deskriptiv. I kapittel 3 kommer vi tilbake til analyser av hva som kan forklare variasjoner i kostnadsnivåer, mellom årsklasser, innad i

og mellom idretter og mellom ulike geografiske tilhørigheter. Fremstillingen er primært basert på innhentet informasjon fra spørreundersøkelsen rettet mot idrettslag supplert med innhentet informasjon fra spørreundersøkelsen rettet mot foresatte. Hovedproblemstillingen og spørsmålene som behandles i dette kapitlet er oppsummert i Figur 2-1.

Figur 2-1: Hovedproblemstilling 1

2.1 Kostnadsbegreper i analysen

Kostnader kan fremstilles på ulike måter, og ulike begreper viser ulike sider av kostnader. I Tabell 2-1 gir vi oversikt over begreper vi benytter i fremstillingen, og hva begrepene sier om kostnadene (se også kapittel 1 for ytterligere beskrivelse).

Tabell 2-1: Kostnadsbegreper som benyttes i fremstillingen

Gjennomsnitt for kostnader	<ul style="list-style-type: none">• Viser gjennomsnitt av kostnadene blant idrettslagene som omfattes av vår undersøkelse. Dette betyr at vi viser gjennomsnittlig kostnad ved idrettstilbudet sett fra idrettslagenes side, uavhengig av hvor mange som deltar i tilbudet (aktive).
Medianverdi for kostnader	<ul style="list-style-type: none">• Viser den midterste verdien (kostnaden) blant idrettslagene som omfattes av vår undersøkelse, når alle verdiene er sortert etter størrelse. Det vil si at 50 prosent av idrettslagene oppgir lavere kostnader enn denne verdien, og 50 prosent av idrettslagene oppgir høyere kostnader enn denne verdien.
20. og 80. persentil for kostnader	<ul style="list-style-type: none">• Viser at henholdsvis 20 prosent og 80 prosent av idrettslagene som omfattes av vår undersøkelse har kostnader som ligger under hver av disse verdiene, når alle verdiene er sortert etter størrelse. Avstanden mellom disse størrelsene benyttes for å vise spredning i kostnader mellom idrettslag innad i en idrett, og for så vidt også mellom idretter.

Når vi gjennomgår funnene knyttet til kostnader, viser vi alle disse verdiene i figurillustrasjoner. Når vi kommenterer funn, konsentrerer vi oss i stort om hovedfunn fra analysene. Vi viser til vedlegg A for dokumentasjon av kostnadsestimatene for alle idrettene i tabellform.

2.2 Samlede kostnader ved deltakelse

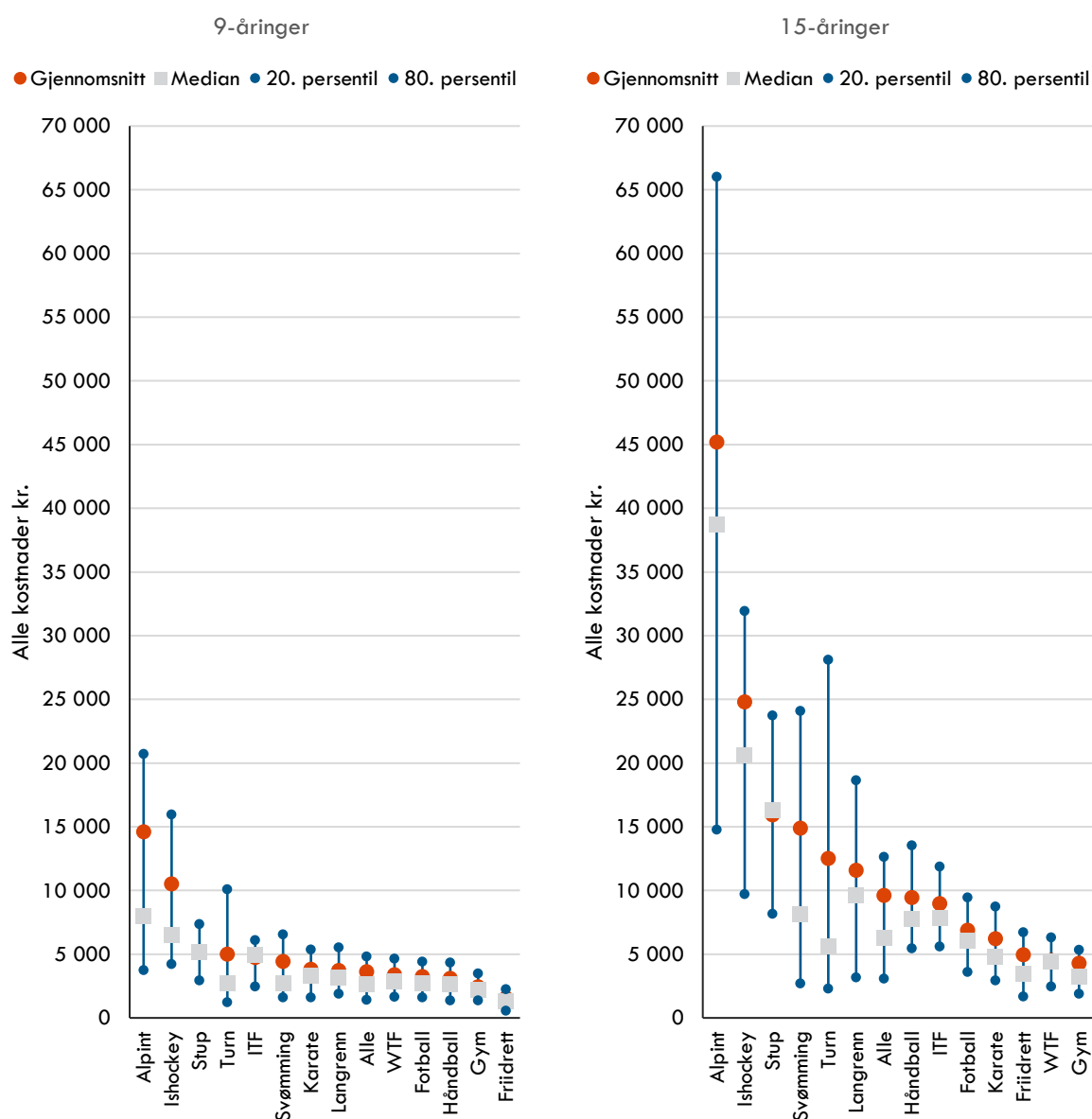
De samlede kostnadene ved deltakelse i organisert idrett omfatter summen av kostnader til medlemskontingent, treningsavgifter, kostnader til lisenser, kostnader til utstyr og bekledning, kostnader knyttet til

deltakelse på arrangementer utover ordinære treninger og kamper, herunder påmeldingsavgifter, reise- og oppholdskostnader.

Kostnadene som presenteres representerer kostnadene ved deltakelse i én sesong for den aktuelle idretten (2018/2019-sesongen). Deler av kostnaden er likevel ikke sesongavhengig (utstyr og bekledning).

Figur 2-2 viser de samlede kostnadene ved deltakelse for henholdsvis 9-åringer og 15-åringer i idrettslagene som inngår i vår undersøkelse. Figuren viser kostnadene både for alle idrettene samlet (alle) samt for hver enkelt idrett som omfattes av analysen.

Figur 2-2: Oppgitte samlede kostnader ved deltakelse (sesong 2018/2019)

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

2.2.1 Kostnadsnivå for alle idretter

Samlet for *alle idrettene* er kostnadene ved deltakelse henholdsvis om lag 3 600 kroner for 9-åringene og om lag 9 600 kroner for 15-åringene (gjennomsnitt). I halvparten av idrettslagene er kostnadene ved deltakelse for 9-åringene 2 650 kroner eller lavere (median). Tilsvarende tall for 15-åringene er 6 275 kroner. Det er med andre ord gjennomgående høyere kostnader for 15-åringene enn for 9-åringene.

Som nevnt viser figuren kostnadene ved deltakelse i *idrettslagene* som inngår i undersøkelsen. Det er ulikt antall aktive som deltar i de ulike idrettslagene. Dersom vi legger til denne informasjonen ser vi at det gjennomgående er flere barn og unge (i de to aldersgruppene) som er aktive i idrettslag som har høy kostnad. Det innebærer at gjennomsnittlig kostnad for *utøverne* (vektet gjennomsnitt) som omfattes av idrettslagene i vår undersøkelse ligger noe høyere enn gjennomsnittlig kostnad for *idrettslagene* (flere eksponeres for høyere kostnader enn motsatt).

2.2.2 Variasjon i kostnadsnivåer mellom idretter

Som vi ser av figuren er det en viss variasjon i kostnadene mellom idrettene.

For 9-åringene ligger kostnader ved deltakelse i de aller fleste idrettene mellom 2 500 og 5 000 kroner (gjennomsnitt). Unntaket er alpint og ishockey, som fremstår som idrettene med de høyeste kostnadene for denne årsklassen (gjennomsnitt). Også stup, svømming, turn, IFT, langrenn og karate har kostnader som ligger over gjennomsnittet for alle idretter samlet, men likevel i hovedsak fortsatt under 5 000 kroner. Friidrett fremstår som idretten med lavest kostnad. Det er relativt stor variasjon i kostnader ved deltakelse mellom idrettene med lavest og idrettene med høyest kostnad. Ser vi bort i fra alpint og ishockey er variasjonen i kostnader mellom idretter likevel relativt moderat for denne årsklassen.

For 15-åringene ligger kostnaden ved deltakelse i de aller fleste idrettene mellom 5 000 og 15 000 kroner (gjennomsnitt). Unntaket er her også alpint og ishockey, som ligger over. I tillegg ligger stup, svømming, turn, langrenn og IFT over gjennomsnittet for årsklassen sett under ett (alle). Friidrett og gymnastikk og breddeaktivitet fremstår også her som idrettene med lavest kostnad. Som for 9-åringene er det også betydelig forskjell i kostnader ved deltakelse mellom idrettene med lavest og idrettene med høyest kostnad. Ser vi bort i fra alpint og ishockey, er variasjonen i kostnader mellom idrettene også relativt moderat for 15-åringene. Likevel er det større variasjoner mellom idrettene i denne årsklassen enn for 9-åringene.

2.2.3 Variasjon i kostnadsnivåer innad i idretter

Det er relativt stor variasjon i kostnadene ved deltakelse innenfor én og samme idrett i de aller fleste idrettene (representert ved avstanden mellom 20. og 80. persentil). Dette gjelder særlig for 9-åringene, men også for 15-åringene i mange av idrettene.

I noen idretter er imidlertid variasjonen betydelig. Dette gjelder særlig de idrettene som har de høyeste kostnadene. For 9-åringene gjelder dette alpint, ishockey og turn. For 15-åringene finner vi også i tillegg større variasjoner innad i svømming, stup og langrenn. Idrettene som oppgir lavest gjennomsnittskostnad, er også idrettene hvor spredningen mellom idrettslagene synes minst.

Noen enkelte idrettslag oppgir til dels kostnader som er vesentlig høyere enn hos de andre idrettslagene. Disse bidrar til å trekke gjennomsnittene for sine idretter opp, ofte i betydelig grad.

2.2.4 Geografisk variasjon

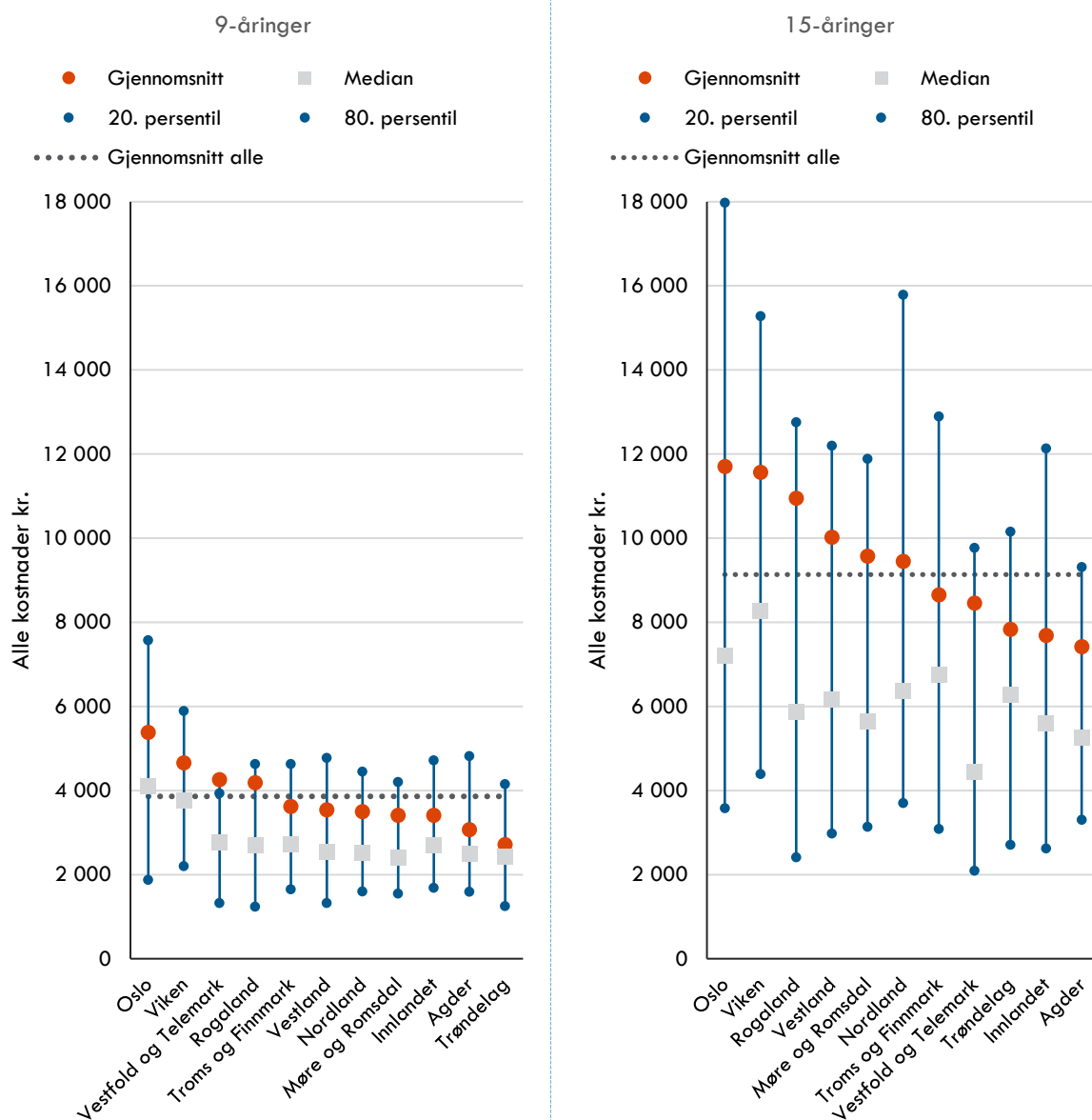
Vi har sett på hvordan kostnader ved deltakelse varierer med ulik geografisk tilhørighet. Vi har benyttet to innfallsvinkler:

- Gruppering av idrettslag etter idrettskretser (basert på idrettslagets hjemkommune)
- Gruppering av idrettslag etter en by-/landdimensjon. Dette er basert på Statistisk sentralbyrås sentralitetsindeks. Med hjelp av sentralitetsindeksen har sortert idrettslagene (etter hjemkommune) til by- og bynære kommuner på den ene siden og landkommuner på den andre siden (se også kapittel 1 for ytterligere beskrivelse). Basert på denne inndelingen ligger i underkant av 30 prosent av alle idrettslagene i undersøkelsen i by- eller bynære kommuner.

Figur 2-3 viser samlede kostnadene ved deltakelse på tvers av alle idretter når vi har fordelt idrettslagene på idrettskretser (per årsskiftet 2019/2020). Kretsene er sortert etter fallende gjennomsnittskostnader.

Som vi ser av figuren er det noe variasjon i kostnadene ved deltakelse mellom idrettskretsene. Gjennomsnittet i Oslo og Viken er rangert høyest i begge årsklassene. For 9-åringene er det relativt sett stor differanse mellom gjennomsnittet i kretsen som er rangert øverst og kretsen som er rangert nederst. Tilsvarende forholdstall er noe lavere i 15-årsklassen. Det er for få observasjoner i utvalget til å gjøre analyser av hver idrett på idrettskretsnivå. I idretter med et vesentlig antall observasjoner er det imidlertid slik at Oslo i hovedsak rangeres som idrettskretsen med de høyeste kostnadene relativt sett.

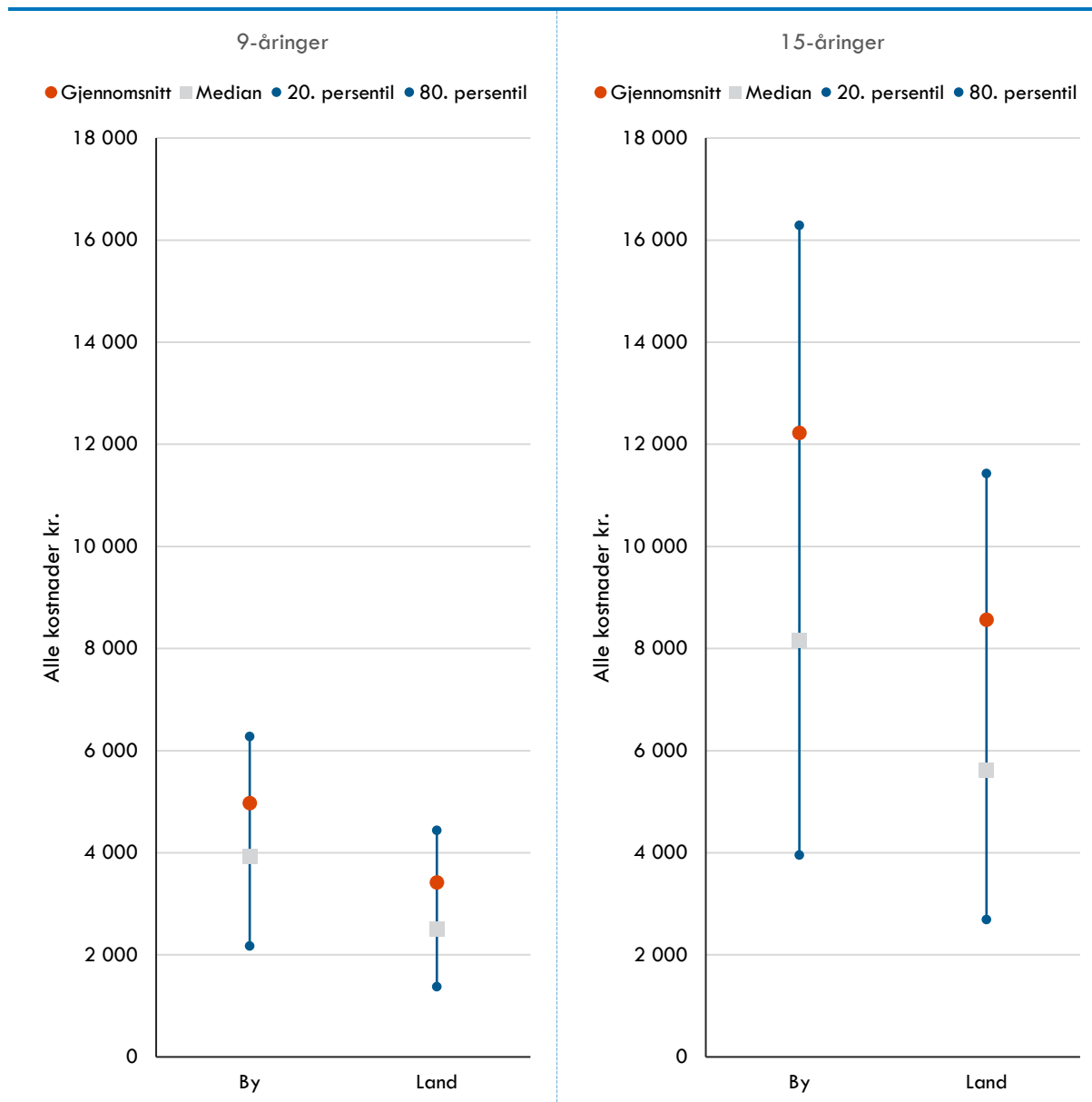
Figur 2-3: Variasjon i kostnader ved deltakelse etter idrettskrets. (sesong 2018/2019)

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

Figur 2-4 viser samlede kostnader ved deltakelse på tvers av alle idretter når vi har fordelt idrettslagene (etter hjemkommune) i by- og byncære kommuner på den ene siden og landkommuner på den andre siden.

Figur 2-4: Variasjon i kostnader ved deltakelse etter by- /landdimensjon. (sesong 2018/2019)

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

Grupperingen av idrettslag etter sentralitetsindeksen viser at kostnadene ved deltakelse i idrett systematisk er høyere i by- og bynære kommuner enn i mer landlege kommuner for begge årsklassene. Dette kan skyldes flere forhold. For det første kan det reflektere høyere kostnader for den enkelte idrett i by- og bynære kommuner. Det kan også skyldes at de mer kostnadskrevende idrettene er mer utbredt i by- og bynære kommuner enn i landkommunene. Dersom vi ser på den samme fordelingen på by/land for hver idrett ser vi imidlertid at så godt som alle idrettene systematisk har høyere kostnader i by- og bynære kommuner enn i idrettslag som tilhører det som defineres som landkommuner. Funnet gjelder i begge årsklassene. Dette indikerer at kostnadene ved deltakelse innenfor én og samme idrett er høyere i by- og bynære kommuner enn i landkommuner.

Gjennom intervjuene med idrettslagene er det også vårt inntrykk at kostnader oppfattes å være et større «problem» i de store byene enn ute i distriktene. Blant annet fremmes det at det i byene er en reell konkurranse om utøvere mellom ulike klubber i samme geografiske område. En kunne tro at en slik konkurranse gikk ut på å ha det rimeligste tilbudet, men i stedet konkurrerer klubbene om å gi det beste tilbudet (trenere, antall samlingsdøgn mv.). Dette kan være kostnadsdrivende. Det er også slik at familier med barn i by- og bynære kommuner har høyere inntekt etter skatt enn gjennomsnittet for landet sett under ett. Høyere inntektsnivå kan bety høyere betalingsvilje (og -evne) hos familiene. Det kan også være slik at det er mer kostbart å drive idrett i by- og bynære kommuner for eksempel som følge av større press på anlegg, noe som kan materialisere seg i

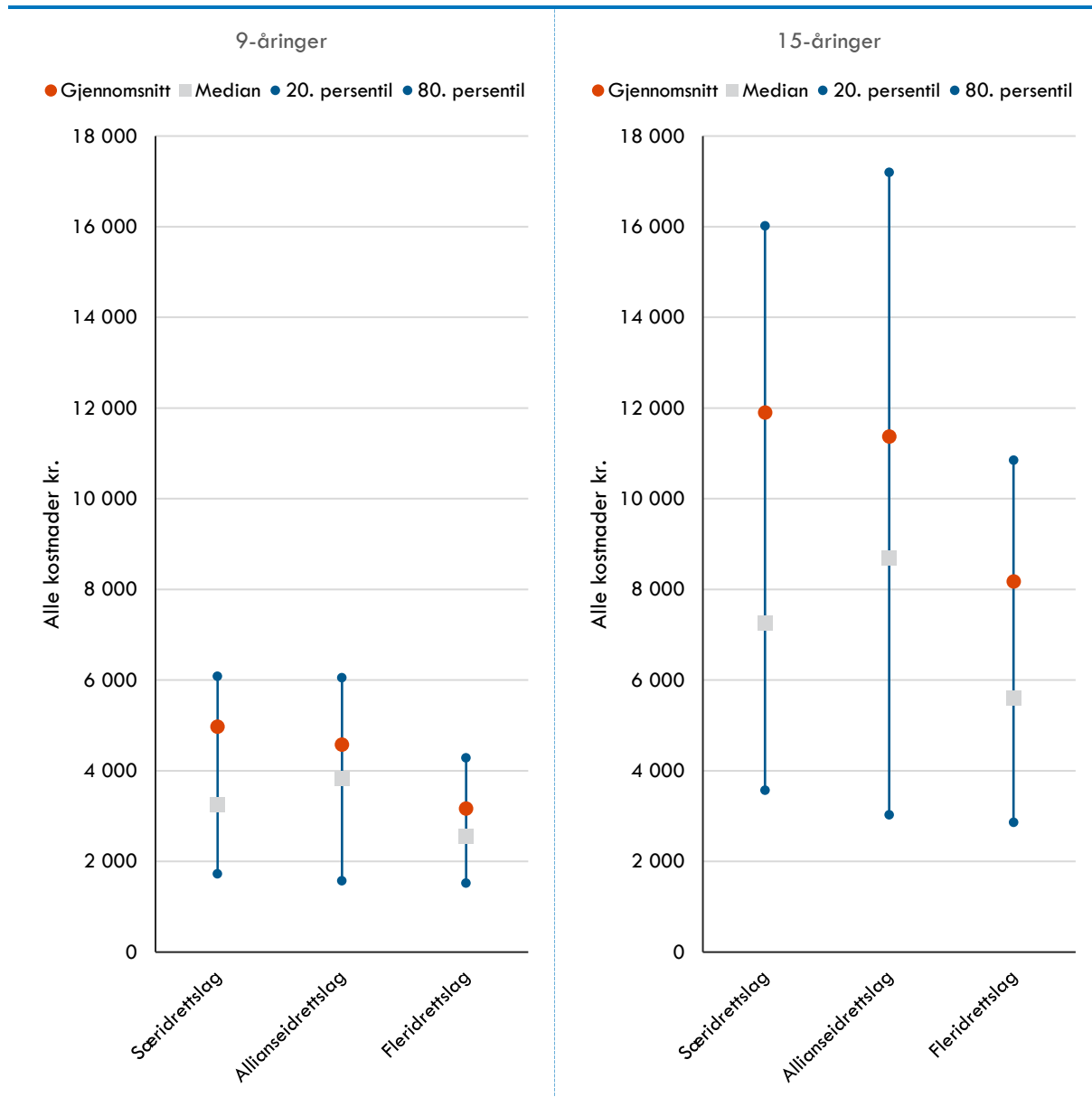
høyere kostnader for klubbene. Vi kommer tilbake til denne typen mulige forklaringsfaktorer i kapittel 3.

2.2.5 Variasjon etter type idrettslag

Vi har også sett på hvordan samlede kostnader ved deltakelse varierer med ulike typer idrettslag; henholdsvis sær-idrettslag, allianseidrettslag og fleridrettslag, se Figur 2-5.

- Med sær-idrettslag menes idrettslag som tilbyr en bestemt idrett.
- Med fleridrettslag menes idrettslag som tilbyr flere forskjellige idretter som tilhører ulike særforbund.
- Med allianseidrettslag menes et idrettslag med ett eller flere idrettslag i en idrettslagsallianse.

Figur 2-5: Variasjon i kostnader ved deltakelse etter type idrettslag (sesong 2018/2019)

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

Det er noe variasjon i kostnadene avhengig av type idrettslag (gjennomsnitt). Generelt er kostnadene ved sær-idrettslag og allianseidrettslag oppgitt som høyere enn fleridrettslag. Vi ser det samme mønsteret i begge årsklasser.

2.3 De ulike kostnadskomponentene

Så langt har vi sett på samlede kostnader ved deltakelse. I dette delkapittelet ser vi nærmere på hvilke ulike komponenter kostnadene består av, og det

relative forholdet mellom disse.⁶ Kostnads-komponentene er:

- Sum medlemskontingent og treningsavgift
- Kostnader til utsyr og bekledning
- Kostnader knyttet til arrangementer som ikke er en del av den ordinære aktiviteten som dekkes av medlemskontingent og treningsavgift. Dette er kostnader som både omfatter eventuelle deltakeravgifter (egenandeler) og kostnader til reise- og opphold.

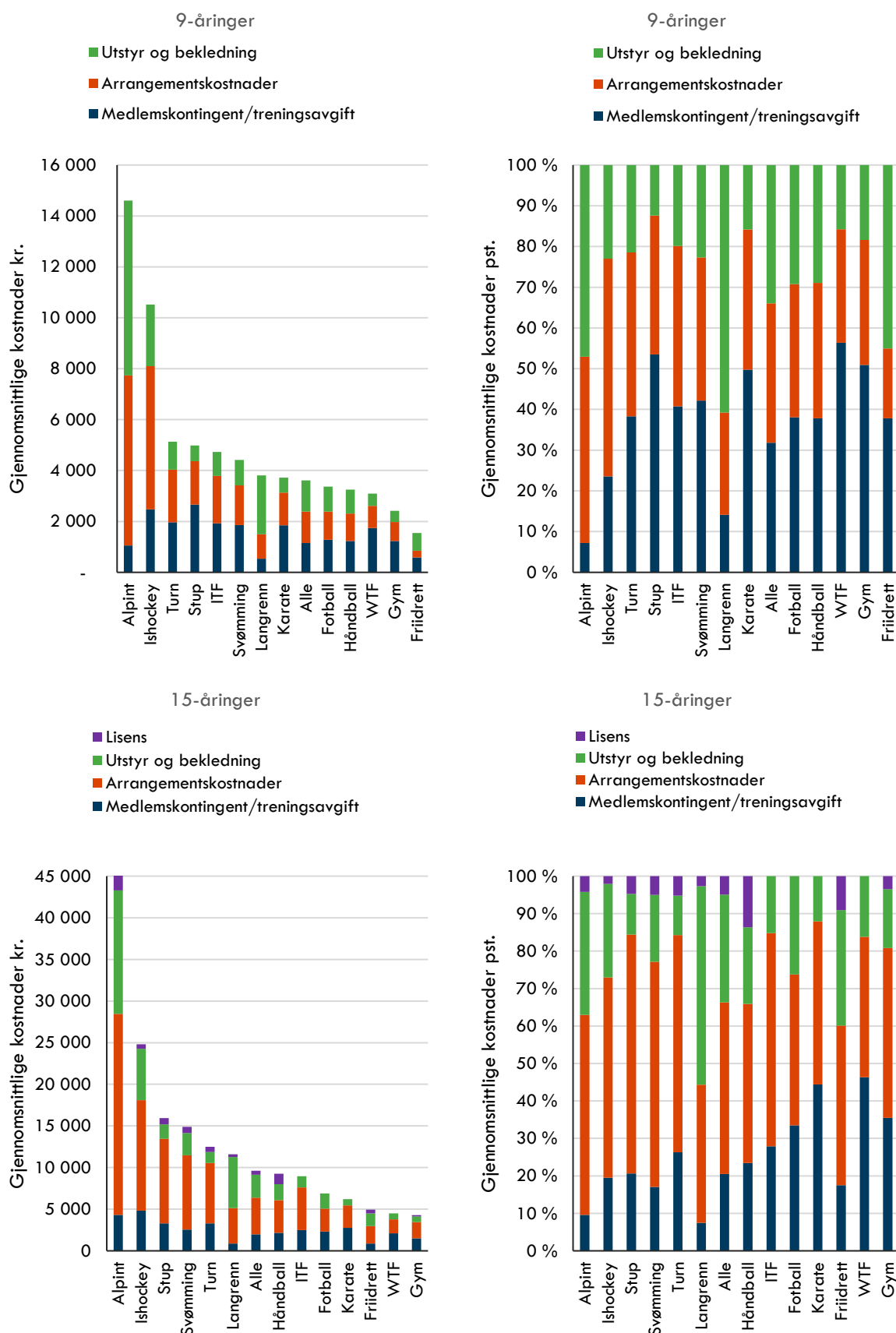
Vi kommenterer hver av kostnadskomponentene kort. I de etterfølgende delkapitlene går vi nærmere inn på hver av komponentene for seg.

Figur 2-6 viser sammensetningen av kostnader for henholdsvis 9-åringer og 15-åringer i idrettslagene som inngår i vår undersøkelse. Figuren viser som før, kostnadene for alle idrettene samlet (alle) samt for hver enkelt idrett som omfattes av analysen (fra alpint til gym). Tallene er hentet fra spørreundersøkelsen til idrettslagene.

Figurene på venstre side gjenspeiler som tidligere vist, kostnadsnivået (gjennomsnitt) i de ulike idrettene for de to årsklassene. Figurene på høyre side gjenspeiler kostnadskomponentenes relative andel av de samlede kostnadene.

⁶ For å illustrere de relative forholdene anvender vi gjennomsnitt.

Figur 2-6: Sammensetning av kostnadskomponenter basert på gjennomsnitt (sesong 2018/2019)

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics. Note: I alpint inngår heiskort i kostnader til utstyr og bekledning.

For 9-åringene er gjennomsnittlig kostnad for deltakelse om lag 3 800 kroner for alle idretter sett under ett. Medlemskontingent og treningsavgift utgjør i sum i gjennomsnitt i overkant av 1 200 kroner, og er under 2 000 kroner i ti av idrettene. Unntakene er ishockey, stup og turn. Langrenn og friidrett fremstår som idrettene med lavest samlet medlemskontingent og treningsavgift. Noen idretter er mer utstyrsintensive enn andre. Alpint, ishockey og langrenn viser de høyeste kostnadene knyttet til utstyr og bekledning. For alpint er også heiskort en kostnad som her er inkludert i utstyr og bekledning. Det er også særlig alpint og ishockey som viser de høyeste kostnadene knyttet til arrangementer, men også stup og svømming. Dette kan dels også forklares av ulik praksis i idrettene; at det er mer vanlig å oppsøke treningsfasiliteter utover lokalmiljøet (alpint og dels også langrenn), og at utbredelsen av idretten tilsier noe reising for å delta på stevner o.l.

For 9-åringene utgjør samlet medlemskontingent og treningsavgift i gjennomsnitt en tredel av samlede kostnader ved deltakelse. I ti av tretten idretter er andelen fra om lag 40 til om lag 50 prosent. Unntaket er idrettene som i sin egenskap er mer utstyrsintensive, primært snø- og isidrettene alpint, langrenn og ishockey, og idretter der kostnader til arrangement også spiller en viss rolle. Begge disse forholdene inntreffer for både alpint og ishockey. Innenfor langrenn betyr kostnader til utstyr og bekledning relativt sett mest for denne årsklassen.

For 15-åringene er det generelle kostnadsnivået, som vi har sett tidligere, høyere enn for 9-åringene. Gjennomsnittlig kostnad ved deltakelse er 9 600 kroner. Vi ser det samme mønsteret i kostnadssammensetning for idrettene som vi ser for 9-åringene, bare med høyere verdier; utstyrskostnadene er høyest i snø- og isidrettene, kostnader til arrangementer er høyest i alpint, ishockey, stup og svømming.

Det er også en annen relativ fordeling av kostnadene. Generelt utgjør samlet medlemskontingent og treningsavgift en lavere andel av de totale kostnadene enn

for 9-åringene. Kostnader til utstyr og bekledning samt særlig kostnader forbundet med arrangementer utgjør tilsvarende høyere andeler. Også i denne årsklassen utgjør kostnader til utstyr og bekledning den største andelen innenfor langrenn.

For 15-åringene fremkommer det også hvilke idretter hvor det påløper en lisens for utøverne. Disse lisensene fastsettes av særforbundene, og betales normalt direkte av utøverne. Lisensene som er lagt inn er den lisensen sær-idrettsforbundet oppgir som «vanligst». Som vi ser er det litt ulike praksis for lisenser mellom idrettene. Lisenskostnader er høyest målt i kroner per utøver innenfor håndball, hvor den også utgjør den største andelen av samlede kostnader.

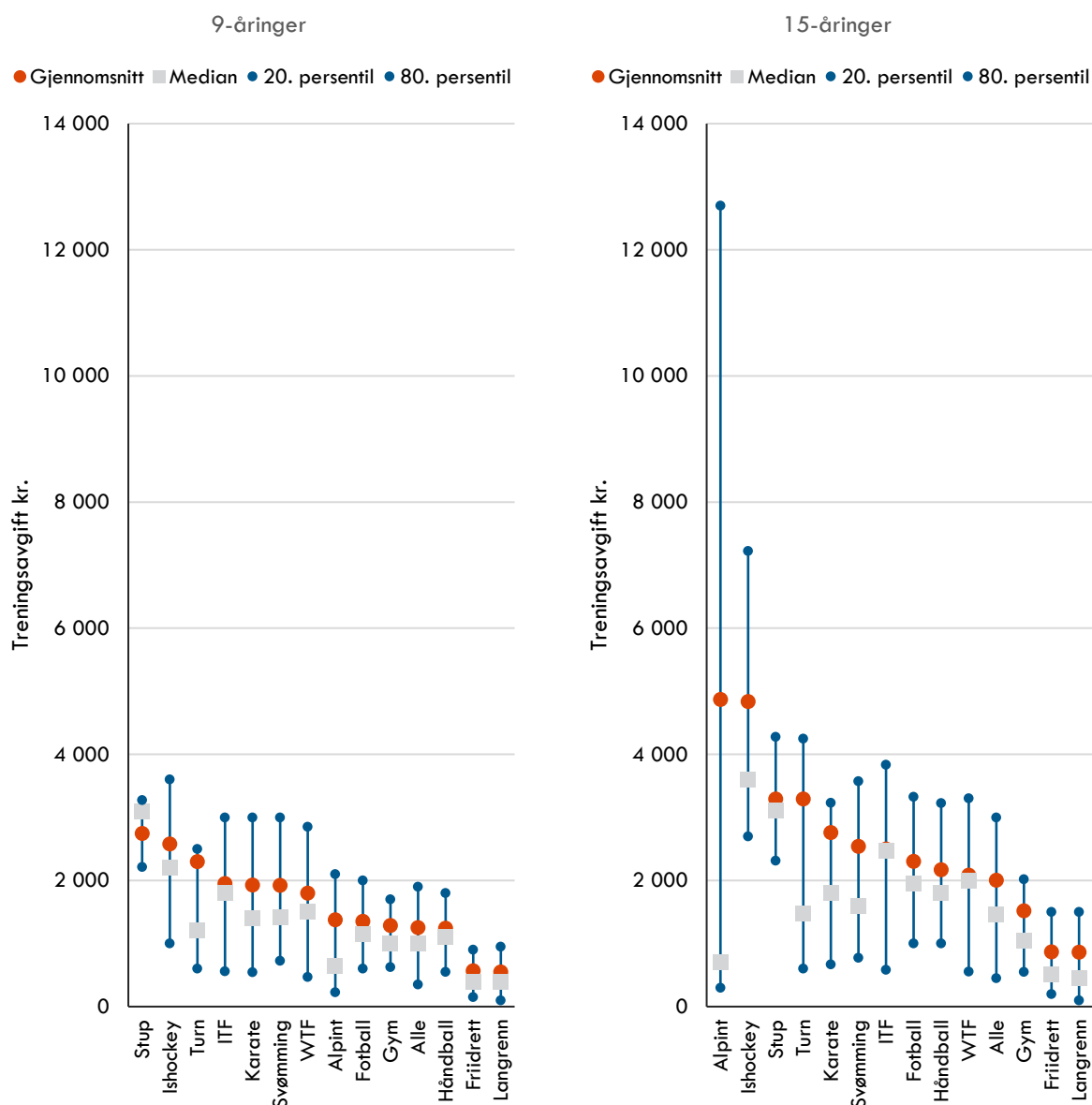
2.4 Medlemskontingent og treningsavgift

Medlemskontingenten dekker medlemskap i idrettslaget, mens treningsavgiften er avgiften som kreves for å delta i idrettslagets ulike aktivitetstilbud. Normalt er medlemskontingenten av begrenset størrelse sammenlignet med treningsavgiften. Det varierer mellom idrettslag hva som i praksis dekkes av medlemskontingent, og hva som tillegges treningsavgiften. Vi ser derfor på disse to kostnadskomponentene samlet.

For ordens skyld nevner vi også at det kan være slik at medlemskontingenten i fleridrettslag dekker medlemskap i flere idretter, og at det ikke oppstår som en dobbelt kostnad ved deltakelse i flere idretter innenfor idrettslaget.

Figur 2-7 viser størrelsen på samlet medlemskontingent og treningsavgift for henholdsvis 9-åringene og 15-åringene i idrettslagene som inngår i vår undersøkelse. Figuren viser tall både på tvers av alle idretter (alle) samt for hver enkelt idrett som omfattes av analysen.

Figur 2-7: Oppgitte kostnader til samlet medlemskontingent og treningsavgift (sesong 2018/2019)

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

Det er gjennomgående relativt like kostnader til medlemskontingent og treningsavgift i sum mellom årsklassene, og mellom idretter, selv om det er noen unntak. Det er også noe spredning i kostnadene innad i idrettene, og denne variasjonen er relativt lik på tvers.

Gjennomsnittlig samlet medlemskontingent og treningsavgift for 9-åringene oppgis til om lag 1 200 kroner. 50 prosent av idrettslagene oppgir at slike kostnader er under 1 000 kroner, 80 prosent oppgir at kostnaden er under 1 900 kroner. Gjennomsnittene spenner fra i overkant av 2 700 kroner (stup) til i om lag 550 kroner (langrenn og friidrett). Variasjonen i kostnader innad i idretter er størst for ishockey, kampsportene og svømming, samt dels også turn.

For 15-åringene oppgis gjennomsnittlig samlet medlemskontingent og treningsavgift til om lag 2 000 kroner. 50 prosent av idrettslagene oppgir at slike kostnader er under 1 460 kroner, 80 prosent at kostnaden er under 3 000 kroner. Unntaket er i hovedsak alpint og ishockey, stup og turn, som alle bidrar til å trekke opp gjennomsnittet for denne årsklassen samlet. For øvrige idretter er kostnadene sammenlignet med 9-åringene moderat høyere. Dette gjenspeiler primært at treningsopplegget endrer seg med årsklassene. Sammenlignet med 9-åringene er det et noe større spenn i kostnadene til samlet medlemskontingent og treningsavgift innad i idrettene. Ishockey og alpint, som er idrettene med høyest verdi på denne kostnads-komponenten, er også de idrettene som oppgir

desidert størst variasjon mellom idrettslagene. Middelverdien (median) i disse idrettene oppgis imidlertid som betydelig lavere, særlig gjelder dette i alpint.

2.5 Kostnader til utstyr og bekledning

Utstyrskostnader omfatter utstyr og bekledning som kreves for å delta i den aktuelle idretten og som ikke stilles til disposisjon via idrettslagene (og således finansieres på andre måter).

I vurdering av kostnader til utstyr og bekledning er det viktig å være klar over noen forhold.

Kostnader til utstyr og bekledning vil normalt være mer enn én sesong. Våre fremstillinger baserer seg på anslaga sesongkostnader. For utstyr og bekledning vil normalt kostnaden spres over flere sesonger. I lys av at temaet for undersøkelsen er økonomi som barriere, kan det likevel hevdes at kostnaden til utstyr utgjør en form for «inngangsbillett». Dette drøftes nærmere i kapittel 6.

Det er også slik at utstyr og bekledning er gjenstand for kjøp/salg og bytte mellom de aktive. Over tid kan det være at nettokostnaden til utstyr og bekledning er lavere enn kostnaden ved anskaffelsen. Som over, kan det likevel i lys av diskusjonen om økonomi som barriere, hevdes at inngangsbilletten utgjøres av kostnaden ved anskaffelse uavhengig av senere salg/bytte.

I spørsmålene om disse kostnadene i undersøkelsene er det tatt utgangspunkt i idrettslagenes anslag på hva som er kostnad for nødvendig utstyr for en *typisk aktiv* i den aktuelle idretten for den valgte sesongen. Formålet har vært å kartlegge en form for «normal-kostnad». Denne størrelsen er vanskelig å anslå. Vi benytter data fra foreldreundersøkelsen til å belyse disse kostnadene ytterligere.

Normalkostnaden viser heller ikke hvordan kostnader til utstyr kan variere mellom aktive innenfor ett og samme idrettslag. Disse variasjonene er sannsynligvis store innenfor noen idretter.

Figur 2-8 på neste side viser kostnader til utstyr og bekledning for henholdsvis 9-åringer og 15-åringer i idrettslagene som inngår i vår undersøkelse. Figuren viser både kostnadene for alle idrettene samlet (alle) samt for hver enkelt idrett som omfattes av analysen. Figuren viser de samme nøkkeltallene som benyttet tidligere. Tallene er hentet fra spørreundersøkelsen til idrettslagene. Som nevnt, har vi også stilt spørsmål om

disse kostnadene i spørreundersøkelsen rettet mot de foresatte. Vi kommenter dette nærmere under.

Det er variasjoner i utstyrskostnader mellom årsklassene, mellom ulike idretter og dels også innad i idrettene.

For 9-åringene oppgis gjennomsnittskostnader til utstyr og bekledning til i underkant av 1 260 kroner for alle idretter. 50 prosent av idrettslagene oppgir at slike kostnader er under 875 kroner, 80 prosent oppgir at kostnaden er under 1 750 kroner. Det er relativt moderate variasjoner i kostnadene mellom idretter, med noen unntak. Snø- og isidrettene skiller seg mest ut, med høyere gjennomsnittskostnader. Det er også primært idrettene som oppgir de høyeste kostnadene til utstyr og bekledning som har de største variasjonene innad i idrettene. Særlig innenfor alpint er det stor variasjon i hvordan idrettslagene oppgir kostnader til dette.

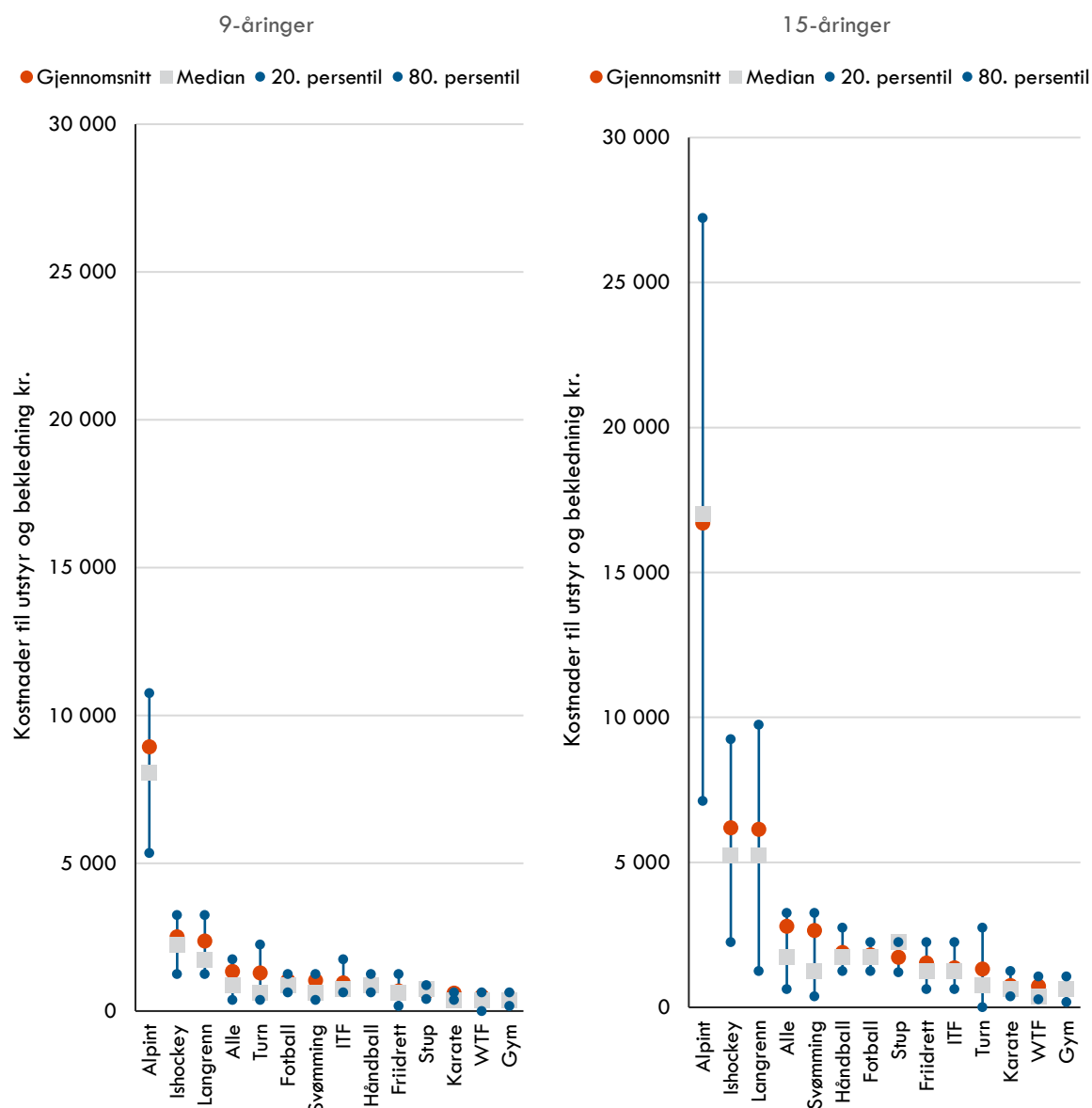
For 15-åringene oppgis gjennomsnittskostnader til utstyr og bekledning til 2 800 kroner for alle idrettene. For alle idrettene sett under ett oppgir 50 prosent av idrettslagene at slike kostnader er under 1 750 kroner, 80 prosent oppgir at kostnaden er under 3 250 kroner. Unntaket er også her primært snø- og isidrettene.

Kostnader til utstyr er dels drevet av type idrett. Slik sett er det ikke overraskende at idrettene som er mest utstyrsintensive også har de høyeste kostnadene til dette.

Illustrasjonene over er basert på tall som er oppgitt av idrettslagene som et anslag på kostnader for en *typisk utøver*. Vi har stilt spørsmål om det samme gjennom spørreundersøkelsen til foreldre. Disse vil typisk svare for sin 9- eller 15-åring, som ikke nødvendigvis representerer en typisk utøver. For mange av idrettene har vi for få svar på foreldreundersøkelsen til å trekke konklusjoner. For de idrettene der vi har tilstrekkelig antall svar synes det gjennomgående som at foreldrene oppgir høyere kostnader til utstyr og bekledning enn det idrettslagene oppgir. Dette betyr i så fall at kostnadene til utstyr og bekledning slik de er vist i figurene er undervurdert.

Kostnader til utstyr innenfor enkeltidretter har særlig vært gjenstand for mediens søkelys den siste tiden. Sammenlignet med vår undersøkelse synes det som at en del av kostnadsdataene som gjengis i media i større grad representerer ytterpunkter som ikke nødvendigvis gjenspeiler det bredere bildet.

Figur 2-8: Oppgitte kostnader til utstyr og bekledning (sesong 2018/2019)

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

2.6 Kostnader ved deltakelse i arrangementer

Kostnader ved deltakelse i arrangementer som konkurranser, seriespill, treningsleirer, turneringer og lignende omfatter kostnader knyttet til idrettsarrangementer som ikke dekkes av medlemskontingent eller treningsavgift samt reise-/overnattingskostnader knyttet til disse arrangementene. Denne typen kostnader vil dels avhenge av type idrett og hvordan dette er organisert, dels «ambisjonsnivået» i idrettslagene og/eller hos foreldrene. Også barn/ ungdom kan nok være med å presse på for deltakelse i arrangement, da disse aktivitetene gjerne er forbundet med noe positivt.

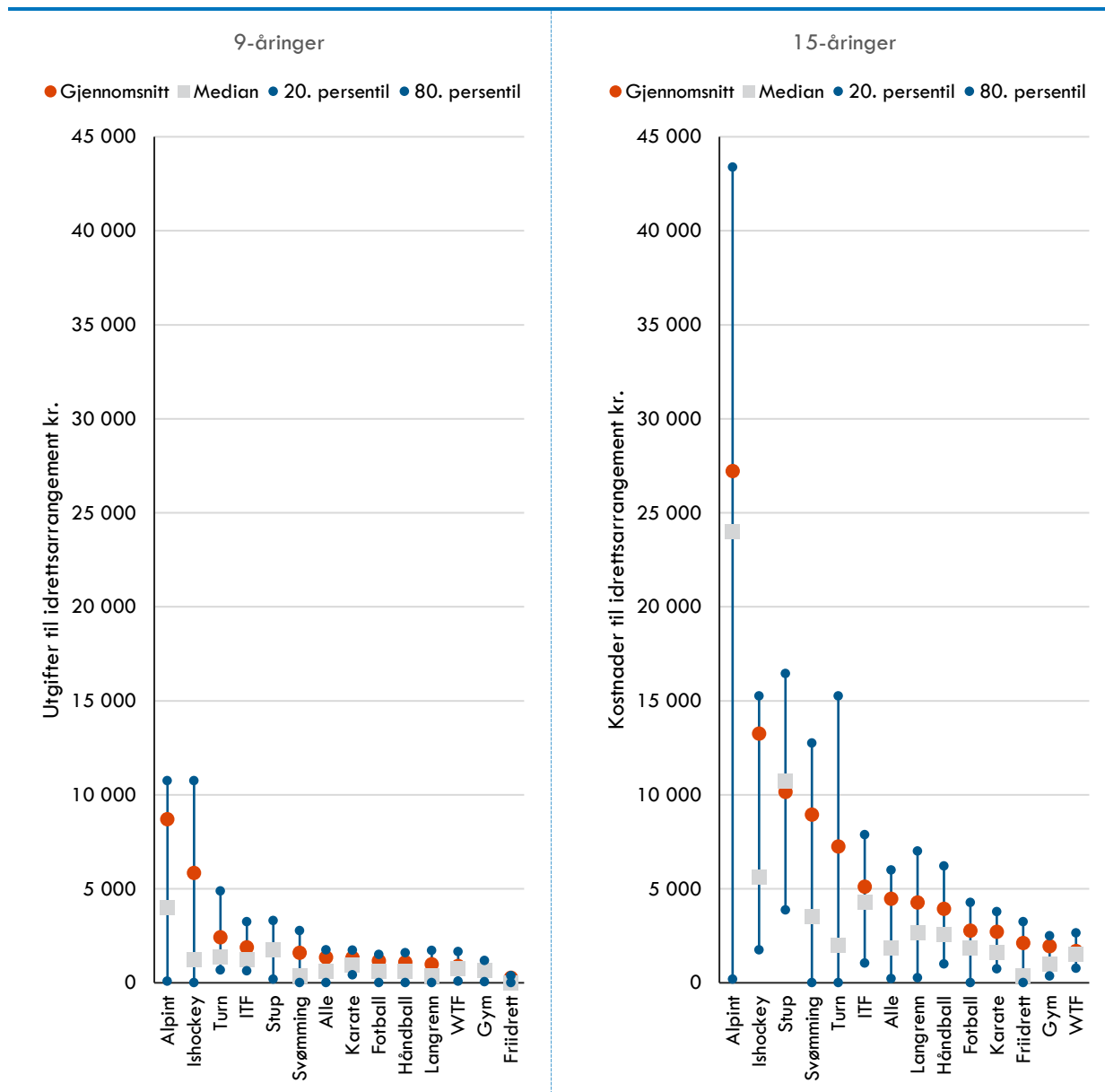
I utgangspunktet kan variasjonen i disse kostnadene være betydelige fra aktiv til aktiv, og således er det også krevende å fremstille et enhetlig uttrykk for dette. Det vil være forskjeller i hvor mange og hvilken type arrangement den enkelte aktive deltar i, både innad i en idrett og mellom idretter. Det kan også være variasjoner mellom aktive innad i en klubb, noe som ikke fanges opp av vår undersøkelse. På samme måte som for kostnader til utstyr og bekledning har vi innhentet data for en *typisk aktiv* i den aktuelle årsklassen som et uttrykk for denne kostnaden.

Figur 2-9 viser kostnader ved deltakelse i arrangementer for henholdsvis 9-åringer og 15-åringer i idrettslagene som inngår i vår undersøkelse. Figuren viser både kostnadene for alle idrettene samlet (alle) samt for hver enkelt idrett som omfattes av analysen

(fra alpint til gym). Tallene er hentet fra spørreundersøkelsen til idrettslagene. Vi har også stilt spørsmål om disse kostnadene i spørreundersøkelsen

rettet mot de foresatte. Vi kommenter dette nærmere under.

Figur 2-9: Oppgitte kostnader ved deltakelse i arrangementer (sesong 2018/2019)

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

Det er store variasjoner i kostnader til arrangementer mellom årsklassene, mellom ulike idretter og dels også innad i idrettene.

Kostnadene til arrangementer er gjennomgående lavere for 9-åringer enn for 15-åringer.

For 9-åringene oppgis slike kostnader i gjennomsnitt for alle til om lag 1 225 kroner. 50 prosent av idrettslagene oppgir imidlertid at kostnader til arrangement er under 875 kroner (median). Det er særlig alpint og ishockey som ligger betydelig over disse verdiene. Friddrett og gymnastikk og

breddeaktivitet fremstår som idrettene med lavest gjennomsnittskostnad til arrangementer med henholdsvis 260 kroner og 700 kroner i gjennomsnitt. Deltaker-/påmeldingsavgifter til arrangementer oppgis generelt som lave i de aller fleste idrettene, og mange idrettslag oppgir 0 kroner. Også reise- og overnattingskostnader i forbindelse med arrangementer oppgis som moderate. Dette kan både antyde at arrangementene skjer lokalt og at overnattingsløsninger eventuelt begrenses. Innad i idrettene er spredningen i kostnader variabel. For mange av idrettene er spredningen i kostnader mellom

idrettslagene lav. Alpint og ishockey oppgir de største variasjonene innenfor idretten, men også stup, svømming og turn har betydelige forskjeller mellom de «dyre» og de «billige» idrettslagene. Øvrige idretter som friidrett, langrenn, fotball, håndball, kampsportene og gymnastikk og breddeaktivitet viser mindre variasjon.

Det kan her være grunn til å minne om idrettens «Bestemmelser om barneidrett», som regulerer konkurranser i barneidretten fram til det året barn fyller 12 år og er vedtatt på idrettstinget (og dermed gjelder alle organisasjonsledd). Fra det året barn fyller ni år, kan de delta i regionale konkurranser og idrettsarrangementer, men ikke nasjonale eller internasjonale. Det innebærer at kostnadene til arrangement bør være lave for denne aldersgruppen. Figur 2-9 kan tyde på at enkelte strekker tolkningen av «regionalt» langt. Det kan også forklares av at særforbundene kan søke om dispensasjon fra retningslinjene dersom konkurransemulighetene for barn er begrenset lokalt/regionalt.

For 15-åringene oppgis kostnadene til arrangementer til i gjennomsnitt til om lag 4 500 kroner, det vil si tre ganger det som oppgis for 9-åringene. 50 prosent av idrettslagene oppgir at kostnader til arrangement er under 1 875 kroner (median). Alpint og ishockey har de høyeste gjennomsnittskostnadene, etterfulgt av stup, svømming og turn, selv om de ligger godt under nivået i særlig alpint. For denne årsklassen utgjør reise- og overnattingskostnader en større del av arrangementskostnadene enn deltakeravgiftene sammenlignet med 9-åringene. Reise- og oppholdskostnadene synes likevel moderate, selv for 15-åringene, i de aller fleste idrettene, med unntak av i idrettene alpint, ishockey og dels også stup.

Illustrasjonene over er basert på tall som er oppgitt av idrettslagene som et anslag på kostnader for en typisk utøver. Vi har stilt spørsmål om det samme gjennom spørreundersøkelsen til foreldre. De samme forholdene som gjelder for utstyr og bekledning gjelder også for deltakelse i arrangement. Foreldrene rapporterer systematisk høyere kostnader til denne typen aktivitet sammenlignet med idrettslagene. Selv om foreldreundersøkelsen gir uttrykk for en bestemt 9- eller 15-åring, kan det indikere at kostnadene idrettslagene oppgir er vurdert noe for lavt.

2.7 Lisenskostnader til særforbund

Lisensinnbetalinger til særforbund dekker i hovedsak forsikringsordninger særforbundene har forhandlet frem på vegne av utøverne. Noen særforbund bruker også lisensinnbetalinger til andre formål, slik som klubbutvikling, styrking av kretsapparatet mv.

9-åringene dekkes av en felles barneidrettsforsikring. Alle barn som er medlem av lag tilsluttet NIF eller som deltar i organisert aktivitet i regi av en klubb, er forsikret gjennom en barneidrettsforsikring. Forsikringen omfatter barn til de fyller 13 år og forsikringspremien dekkes av NIF gjennom spille-middelordningen (Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, 2020). Lisenskostnader til denne årsklassen fremkommer derfor ikke som en egen kostnad. For 15-åringene administreres utøvers forsikringer i hovedsak av særforbundene, som etter avtale med forsikringsselskap fastsetter forsikringspremie og tar imot innbetalinger fra klubb eller utøver.

De fleste særforbundene tilbyr en grunnlisens og en utvidet lisens. Vi har basert fremstillingen av kostnader til lisens på de «vanligste» lisenskostnadene for 15-åringene innenfor hvert særforbund. Disse er presentert i Tabell 2-2.

Tabell 2-2: Lisenskostnader til særforbund

Særforbund	Lisens 15-åring
Fotballforbundet	0 kr
Kampsportforbundet	0 kr
Håndballforbundet	1 450 kr
Ishockeyforbundet	520 kr
Skiforbundet (<i>Alpint</i>)	1 900 kr
Skiforbundet (<i>Langrenn</i>)	310 kr
Gym- og turnforbundet (<i>Gym</i>)	150 kr
Gym- og turnforbundet (<i>Turn</i>)	650 kr
Svømmeforbundet	750 kr
Friidrettsforbundet	450 kr

Kilde: De ulike særforbundene.

I fotball har alle 15-åringene en obligatorisk grunnforsikring som betales av klubbene. Hvordan klubbene finansierer denne betalingen til særforbundet kan variere. Det kan tenkes at utøverne finansierer lisensbetalingen indirekte gjennom treningsavgiften. I tillegg til grunnforsikring tilbyr forbundet en frivillig utvidet forsikring til 1 450 kroner (Norges Fotballforbund, 2020).

Kampsportforbundet har en obligatorisk ulykkesforsikring som betales av klubbene. Forbundet tilbyr også forskjellige utvidede forsikringer (Norges Kampsportforbund, 2020).

I håndball skal alle 15-åringene som deltar i organisert aktivitet løse lisens. I tillegg til forsikring finansierer

lisensen web- og systemutvikling i håndballforbundet samt utvikling av håndballidretten, spesielt i regionleddet. Standardlisensen for 15-åringer var LISE PLUS for 1 450 kroner, men utøveren kan endre denne til LISE til 845 kroner eller LISE Super til 2 260 kroner (Norges Håndballforbund, 2020).

Ishockeyforbundet har for 15-åringer en grunnlisens til 520 kroner og en utvidet lisens til 790 kroner.

Skiforbundet oppgir at skilisens er en forsikring ved idrettsskade både i trening og konkurranse. En årslisens er påkrevd for utøvere for å kunne delta i terminfestede skirenn. Forbundet har differensierte lisenser per idrett. Utøvere i langrenn kan velge mellom en grunnlisens til 310 kroner og en utvidet lisens til 800 kroner. Utøvere innen alpint må ha en utvidet lisens til 1 900 kroner, dette på grunn av en høyere forsikringsrisiko forbundet med denne idretten. Dersom utøveren ikke ønsker å betale årslisens kan denne kjøpe lisens for et aktuelt skirenn og betale 60 kroner direkte til arrangøren (Norges Skiforbund, 2020).

Gym- og turnforbundet har en forbundsavgift på 150 kroner i året som alle medlemmer betaler. Dette beløpet inkluderer en grunnforsikring. Forbundet har også en ulykkeskadeforsikring som er obligatorisk å betale for alle som deltar i arrangement hvor det konkurreres innenfor forbundets offisielle konkurransereglement. For 13-åringer er konkurranselisensen 200 kroner i året, og for 15-åringer er den 500 kroner i året. Konkurranselisensen finansierer dommeravgifter i tillegg til en utvidet forsikring (Norges Gymnastikk- og Turnforbund, 2020). Blant de som driver med gym- og breddeaktivitet antar vi at den vanligste lisensen er forbundsavgiften, mens vi for de som driver med turn antar at den vanligste lisensen er forbundsavgiften pluss konkurranselisensen.

Svømmeforbundet har en startlisens alle som deltar i stevner og konkurranser må betale. Dette gjelder også utøvere under 13 år (vel å merke approberte konkurranser med dommere og offisiell tidtaking – ikke rekruttstevner), der startlisensen ligger på 350 kroner. Startlisensen gir utøveren en idrettsskadeforsikring og rett til å delta i konkurranser, i tillegg til bladet Norsk Svømming. Årslisens for 15-åringer er 750 kroner (Norges Svømmeforbund, 2020). 50 kroner av hver årslisens går direkte til vedkommende svømmers krets. Forbundet opplyser at de har mange medlemmer som ikke konkurrerer. For 15-åringer forsikres disse medlemmene vanligvis av klubbens egne forsikringsavtaler.

Fríidrettsforbundet har krav til lisens for å delta på arrangement. For arrangementer på bane er det påkrevd årslisens. 15-åringer kan betale en grunnlisens på 450 kroner eller en utvidet lisens på 950

kroner. For arrangementer utenfor bane kan utøveren velge mellom engangslisens og helårslisens. Forbundet oppgir at de fleste som er aktive i klubber betaler helårslisens, mens de fleste mosjonister betaler engangslisens. Engangslisens kan kjøpes i forbindelse med påmelding til aktuelt arrangement (Norges Fríidrettsforbund, 2020). Forbundet opplyser om at lisensinnbetalinger dekker forsikringspremier i tillegg til å bidra til arbeidet i kretsene, hovedsakelig rettet mot barn og unge samt spesielle innsatsområder som forbundsstyret prioriter.

2.8 Andre kostnader

I spørreundersøkelsene til både idrettslag og foreldre har vi også spurt om det er andre kostnader enn de som er drøftet over som inntreer ved deltakelse i idrettene. Svarene tyder på at de kostnadskategoriene som er drøftet over er dekkende for hoveddelen av kostnadene som påløper ved deltakelse, og at fremstillingen gir et relativt godt bilde.

I tillegg til kostnadene over nevner flere foresattes utgifter til reise og overnatting. Dette gjelder særlig blant 9-åringer der foreldrene i mange tilfeller («må» være med ved lengre reiser. Ved denne typen aktiviteter kan det også hende at kostnader til bespising/lompepenger er annerledes enn de ville vært i en «hjemmesituasjon»). En lignende kostnad er kostnader knyttet til kjøring til/fra trening, men også til konkurranser. Kostnader til dette kan for eksempel være bompenger, parkering, drivstoff mv.

Noen lag har også fellesaktiviteter som ikke er knyttet til idrett (sosiale aktiviteter) som foreldrene kan/må betale for. Som forventet nevner også mange at de har dugnader, herunder alt fra å stå i kiosk (ibland også bake kake til å selge i kiosken), til salg av forskjellige produkter (doruller, lodd, julekalender).

Denne typen andre kostnader vil påløpe i tillegg til kostnadene slik de er fremstilt over.

2.9 Samlet vurdering av kostnader ved deltakelse

I dette kapittelet har vi gitt en fremstilling av kostnader ved deltakelse i ulike idretter basert på informasjon fra idrettslag og foresatte til barn i idrettslag.

Hovedfunnene kan oppsummeres i følgende punkter:

- Samlet for alle idrettene er kostnadene ved deltakelse henholdsvis om lag 3 600 kroner for 9-åringer og 9 600 kroner for 15-åringer (gjennomsnitt). I halvparten av idrettslagene er kostnadene ved deltakelse for 9-åringene 2 650

kroner eller lavere (median). Tilsvarende tall for 15-åringene er 6 275 kroner. Det er med andre ord gjennomgående høyere kostnader for 15-åringene enn for 9-åringene. Disse kostnadene gir uttrykk for kostnadene ved idrettstilbudet, uavhengig av hvor mange som benytter det.

- Dersom vi vektet kostnadene med antallet aktive i årsklassene i idrettene får vi et uttrykk for hva utøverne som deltar i idrettslagene i gjennomsnitt har av kostnader. Disse vektete gjennomsnittene er noe høyere enn gjennomsnittet kommentert over. Det betyr at flere aktive står overfor idrettslag med høyere kostnader enn motsatt.
- Det er særlig alpint og ishockey som skiller seg ut som idrettene med høyest kostnader. Dette skyldes i hovedsak at kostnader til arrangementer

utover treninger samt kostnader til utstyr og bekledning utgjør en større kostnad i disse idrettene. Kostnadene i de øvrige idrettene er jevnt over ganske like innenfor hver av årsklassene. Det er også idrettene med de høyeste kostnadene som har størst variasjon innad i idretten.

- Kostnadene til medlemskontingent og treningsavgift utgjør i sum om lag en tredel av kostnadene ved deltakelse for 9-åringene og en femtedel av kostnadene ved deltakelse for 15-åringene.
- Kostnadene ved deltakelse synes gjennomgående å være noe høyere i idrettslag som tilhører by- eller bynære kommuner.

3. Kostnadsdrivere

I dette kapitlet vurderer vi nærmere hva som er de bakenforliggende forklaringene på kostnadene ved deltakelse i barne- og ungdomsidrett. Vi vurderer også hvordan økt profesjonalisering av barne- og ungdomsidretten og kommunenes anleggsdekning og betalingsmodeller påvirker kostnadene.

Den deskriptive analysen av kostnader ved idrettsdeltakelse i forrige kapittel viste at det er til dels store forskjeller i kostnadsnivå både mellom idretter og også variasjoner i kostnadene innad i idrettene. Vi observerer også at det er geografiske forskjeller i kostnadsnivået. I dette kapitlet vurderer vi nærmere hvilke faktorer som forklarer disse kostnadsvariasjonene. Vi vurderer først generelt hvilke faktorer som særlig har betydning for kostnadsnivået. Deretter drøfter vi spesielt betydningen for kostnadene av økt profesjonalisering av barne- og ungdomsidretten og kommunenes anleggsdekning og betalingsmodeller.

Hovedproblemstillingen og spørsmålene som behandles i dette kapitlet er oppsummert i Figur 3-1.

Figur 3-1: Hovedproblemstilling 2

- Hva er de bakenforliggende forklaringene på kostnadene?
- Hvordan påvirker økt profesjonalisering av barne- og ungdomsidretten kostnadene, herunder administrativ profesjonalisering og profesjonalisering av trenere/instruktører?
- Hvordan påvirker kommunenes anleggsdekning og betalingsmodeller for bruk kostnadene?

Som drøftet i forrige kapittel kan utøverkostnadene ved idrettsdeltakelse dekomponeres i følgende hovedposter:

- Medlemskontingenten i idrettslaget og treningsavgiften for å delta på aktiviteten(e)
- Kostnader til utstyr og bekledning
- Kostnader ved deltakelse på arrangementer utover ordinære treninger inkludert reise- og overnattingskostnader

Kostnadsnivået er dermed bestemt av summen av disse kostnadskomponentene. Ulike faktorer vil videre kunne påvirke disse kostnadskomponentene. Dette er illustrert i Figur 3-2.

Figur 3-2: Hvilke faktorer kan forklare kostnadsnivået?

Illustrasjon Oslo Economics.

Medlemskontingenten og/eller treningsavgiften vil særlig påvirkes av hvilke kostnader idrettslaget har knyttet til å tilby idrettsaktivitet til barn og unge. I tillegg vil idrettslagets finansiering av disse kostnadene ha betydning. Jo større andel av kostnadene som finansieres av foreldres innbetalinger, jo større blir kostnaden for den enkelte utøver. For å illustrere; to idrettslag kan i teorien ha de samme kostnadene for å tilby idrettsaktivitet, men dersom det ene idrettslaget i større grad finansierer disse kostnadene gjennom innbetalinger fra utøvere og foresatte vil kostnaden for den enkelte utøver bli større, alt annet likt.

Kostnader for deltakelse på idrettsarrangement vil påvirkes av hvilke typer idrettsarrangement utøverne deltar på, hvor mange aktiviteter de deltar på og hvor mye det koster å delta på disse idrettsarrangementene. Begrepet idrettsarrangement bruker vi her om alle aktiviteter som kommer i tillegg til ordinære treninger: konkurranser, turneringer, seriespill, treningssamlinger, samt graderinger (kampsport), fotballskole og valgfrie treninger som en kan delta på i tillegg til ordinære treninger. Hva slags bostandard (ved overnatting) som velges og hvordan reiser til både konkurranser og treningssamlinger organiseres, vil også ha betydning for kostnadene.

Kostnader for utstyr og bekledning avhenger blant annet av hvor mye spesialutstyr og bekledning som kreves i idretten, hvor stor betydning utstyret har for prestasjon og sikkerhet og i hvilken grad slikt utstyr og bekledning kan lånes eller kjøpes brukt.

Idrettslagets og utøvernes valg og tilpasninger når det gjelder faktorene drøftet over, vil også påvirkes av andre mer bakenforliggende drivkrefter og trender. Her vil både foreldres og utøveres ambisjonsnivå, forventninger og krav spille inn, samt idrettslagets, NIF og særforbunds ambisjonsnivå, føringer, forventninger og krav. De rammebetingelsene som idrettslaget står overfor i form av kommunenes anleggsdekning og betalingsmodeller og tilskudd til idrett vil også ha betydning.

I dette oppdraget er vi spesielt bedt om å vurdere hvordan profesjonalisering av barne- og ungdomsidretten påvirker kostnadene, herunder administrativ profesjonalisering og profesjonalisering av trenere/instruktører. Vi vurderer også konkret hvordan kommunenes anleggsdekning og betalingsmodeller for bruk påvirker kostnadene.

3.1 Faktorer som har betydning for kostnadsnivået i idretten

Først drøfter vi hvilke faktorer som påvirker medlemskontingenten, treningsavgiften, kostnader til

idrettsarrangement og kostnader til utstyr og bekledning.

I analysene har vi vurdert medlemskontingent og treningsavgift samlet ettersom det kan variere fra idrettslag til idrettslag hvordan de skiller på disse avgiftene. Vi vil derfor heller ikke i dette kapittelet skille på hvilke faktorer som særlig påvirker hhv. medlemskontingenten og treningsavgiften.

3.1.1 Faktorer som har betydning for nivået på medlemskontingenten og/eller treningsavgiften

Analysene presentert i forrige kapittel viser at det er variasjoner i nivået på de gjennomsnittlige kostnadene til medlemskontingent og treningsavgift både på tvers av idretter, men også betydelig variasjon i samlet medlemskontingent og treningsavgift til idrettslagene innad i den enkelte idrett. Omfanget på variasjonen innad i den enkelte idrett er relativt lik på tvers av idrettene. Blant 9-åringer varierer den gjennomsnittlige medlemskontingenten og treningsavgiften i sum fra 550-600 kroner (langrenn og friidrett) til over 2 000 kroner (stup, ishockey og turn). Også blant 15-åringene ser vi at den gjennomsnittlige medlemskontingenten og treningsavgiften i sum er lavest innen langrenn og friidrett (rundt 870 kroner) og høyest innen alpint og ishockey (over 4 000 kroner). Variasjonen i samlet medlemskontingent og treningsavgift forklarer imidlertid kun en begrenset del av variasjonen i totalkostnadene, ettersom variasjonen i utstyrskostnader og arrangementskostnadene er betydelig større.

Medlemskontingenten og treningsavgiften skal, sammen med idrettslagets øvrige finansieringskilder, dekke idrettslagets kostnader for å tilby en idrettsaktivitet til barn og unge. Både idrettslagets kostnader og hvordan disse kostnadene finansieres vil dermed påvirke samlet nivå på medlemskontingent og treningsavgift. Hvilke kostnader idrettslaget har knyttet til å tilby idrettsaktivitet, vil variere fra idrettslag til idrettslag og fra idrett til idrett. Idrettslagene benytter eksempelvis i ulik grad betalt arbeidskraft og har ulike kostnader til idrettsanlegg. Dette drøfter vi nærmere i kapittel 3.2 hvor vi vurderer betydningen av profesjonalisering av idretten og i kapittel 3.3 hvor vi vurderer betydningen av kommunenes anleggstilgang. Idrettene krever også i ulik grad investeringer i felles utstyr og idrettsmaterieil. Turn og gymnastikk og breddeaktivitet er eksempler på idretter hvor ulike apparater kan være relativt kostbare. Mange av kostnadene ved å tilby en idrettsaktivitet, vil øke med antall treningstimer. Både kostnader til betalte trenere og kostnader for idrettsanlegg vil eksempelvis kunne variere med antall treningstimer, eksempelvis dersom det betales timeleie for bruk av idrettsanlegget og de betalte trenerne får betalt ut fra antall timer. Størrelsen på gruppen vil

også kunne ha betydning på medlemskontingenten og treningsavgiften i sum. Det er eksempelvis rimelig å anta at det er noen stordriftsfordeler knyttet til å tilby idrettsaktivitet som gjør at kostnaden er avtagende med antall aktive, i alle fall til et visst nivå. Hvordan kostnadene finansieres av idrettslaget og i hvilken grad innbetalingene fra foresatte i en årsklasse benyttes til å finansiere annen aktivitet i idrettslaget, vil også kunne ha betydning for nivået. Variasjoner i hvordan de ulike idrettene er finansiert vurderes nærmere i kapittel 5.

Vi har ved hjelp av data fra spørreundersøkelsen gjennomført regresjonsanalyser hvor vi vurderer hvilke faktorer som særlig gir utslag på nivået på samlet medlemskontingent og treningsavgift. Disse regresjonsanalyserne er både gjennomført innad i enkeltidretter og på tvers av idretter. Vi har gjennomført regresjonsanalyser for idretter med over 50 fullstendige observasjoner. Analysene av enkeltidretter er derfor gjennomført for langrenn, fotball, håndball, friidrett, svømming og gymnastikk og breddeaktivitet. Bakgrunnen for at vi vurderer dette i en regresjonsanalyse er for å kontrollere for flere variabler som påvirker treningsavgiften samtidig. Dersom eksempelvis de idrettslagene som har betalte

trenere også har flere treningstimer, vil differansen i treningsavgift mellom idrettslag med og uten betalte trenere fange opp begge effekter.

Spørsmålene som vi har vurdert ved hjelp av regresjonsanalyser fremgår av Tabell 3-1. Vi har ikke informasjon om de eksakte kostnadene det enkelte idrettslag har knyttet til å tilby en idrettsaktivitet innen en gitt årsklasse. Vi har derfor basert oss på idrettslagenes svar i spørreundersøkelsen. Dette innebærer at vi kun vurderer om de som har betalte trenere har høyere medlemskontingent og treningsavgift i sum enn de som ikke benytter betalte trenere innenfor årsklassen og om de som betaler for idrettsanlegg har høyere medlemskontingent og treningsavgift i sum enn de som ikke betaler for idrettsanlegg. Betydningen av nivået på disse kostnadene for samlet medlemskontingent og treningsavgift har vi ikke kunnet estimere kvantitativt.

Resultatene fra regresjonsanalyserne av samlet medlemskontingent og treningsavgift for 9-åringer fremgår av Tabell 3-1.

Tabell 3-1: Resultater fra regresjonsanalyse av samlet medlemskontingent og treningsavgift 9-åringer

Spørsmål	Statistisk signifikant effekt	Estimert effekt på samlet medlemskontingent og treningsavgift per medlem og per sesong
Har idrettslagene som benytter betalte trenere høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift?	Nei	Ingen påvist effekt
Har idrettslagene som har administrative ansatte høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift?	Ja	+ 385 kroner dersom idrettslaget har administrativt ansatte
Har idrettslagene som har oppgitt at de enten leier eller eier idrettsanlegg høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift sammenlignet med dem som disponerer idrettsanlegg gratis?	Ja	+ 270 kroner dersom en leier/ eier idrettsanlegg sammenlignet med idrettslag som har gratis tilgang
Har idrettslag som har flere treningstimer innenfor en aldersgruppe høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift?	Ja	+ 205 kroner for hver ekstra treningstime i uken
Har idrettslag med flere aktive utøvere innenfor årsklassen høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift?	Ja	+ 30 kroner for 10 ekstra utøvere i gruppa

Har idrettslag som har oppgitt at kostnadene ved idrettsaktiviteten i større grad finansieres av egenandeler fra foreldre høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift?	Ja	+ 35 kroner dersom foreldrefinansiering øker med 10 prosentpoeng
Har idrettslag som har oppgitt at de kryssfinansierer annen aktivitet i andre deler av idrettslaget høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift?	Nei	Ingen påvist effekt
Har idrettslag i by- og bynære kommuner høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift enn i landkommuner?	Ja	+ 255 kroner når sentralitetsindeks reduseres med én (kommuner er gruppert etter sentralitet fra 1 - mest sentral til 6 - minst sentral)

Resultatene viser at de fleste, men ikke alle spørsmålene vi har testet, kan bekreftes av regresjonsanalysen. For det første, finner vi ikke at idrettslag som har betalte trenere for 9-åringer har en høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift enn de som ikke har det. En årsak til dette kan være at kompensasjonen til betalte trenere blant 9-åringene i gjennomsnittet er lav, og at det dermed ikke er store forskjeller mellom de to gruppene (idrettslag som benytter betalte trenere og idrettslag som ikke benytter betalte trenere). Det er viktig å påpeke at det er grunn til å anta at det er en sammenheng mellom nivået på idrettslagets kostnader til betalte trenere og samlet medlemskontingent og treningsavgift, men denne virkningen har vi ikke kunnet påvise kvantitativt i våre analyser ettersom vi ikke har tilstrekkelige data. Eksempler fra intervjuer bekrefter imidlertid at det er en slik sammenheng.

Vi finner at idrettslag med administrative årsverk i gjennomsnitt har høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift. Idrettslag som har administrative årsverk har i gjennomsnitt en samlet medlemskontingent og treningsavgift som er rundt 385 kroner høyere på tvers av idretter. Dette funnet gjelder både i analysen hvor vi har vurdert idrettslag under ett, men også innenfor de fleste enkeltidrettene med unntak av friidrett og gymnastikk og breddeaktivitet for 9-åringer og langrenn, friidrett, svømming og gymnastikk og breddeaktivitet for 15-åringer. Det kan være flere årsaker til at idrettslag med administrativt ansatte har høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift. Vi vurderer dette nærmere i drøftingen av betydningen av profesjonalisering i kapittel 3.2.

Vi finner også at idrettslag som betaler leie for idrettsanlegg eller som drifter egne idrettsanlegg i gjennomsnitt har høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift. Idrettslagene som betaler for idrettsanlegg, har en samlet medlemskontingent og treningsavgift som er 270 kroner høyere. Innen enkeltidrettene kan vi imidlertid kun påvise en statistisk signifikant

effekt av å betale for idrettsanlegg for 9-åringer innenfor fotball og svømming.

Det er også en klar sammenheng mellom antall organiserte treningstimer i årsklassen og samlet medlemskontingent og treningsavgift. For hver ekstra organisert treningstime i uka, øker samlet medlemskontingent og treningsavgift i gjennomsnitt med litt over 200 kroner på tvers av alle idretter.

Antall aktive utøvere i gruppa synes også å ha en viss betydning på samlet medlemskontingent og treningsavgift. For hver ekstra utøver i gruppen, øker samlet medlemskontingent og treningsavgift i gjennomsnitt med 3 kroner. Dette går dermed i motsatt retning av vår hypotese om at det er stordriftsfordeler slik at kostnaden er avtagende med antall utøvere. I denne analysen får vi imidlertid ikke vurdert hvordan kostnaden for å tilby idrettsaktivitet endres med antall utøvere i samme idrettslag. Det kan tenkes at effekten vi fanger opp er knyttet til at større idrettslag i gjennomsnitt har høyere kostnader av andre årsaker enn gruppestørrelsen.

Vi finner ikke at idrettslag som har oppgitt at de har kryssfinansiering fra 9-åringer til andre aldersgrupper i idrettslaget, har en høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift. Vi finner imidlertid at idrettslagene som har oppgitt at en større andel av kostnadene i barne- og ungdomsidretten finansieres av egenandeler fra foresatte, har en høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift i gjennomsnitt. Dersom andelen som foreldrefinansiering øker med 10 prosentpoeng, øker samlet medlemskontingent og treningsavgift med 30 kroner.

Datagrunnlaget viser at by- og bynære kommuner har høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift enn idrettslag i landkommuner. Våre analyser viser at disse kostnadsforskjellene i stor grad kan forklares av faktorene vi har vurdert i regresjonsanalysen. Idrettslagene i by- og bynære kommuner har i gjennomsnitt flere organiserte treningstimer i uka,

benytter i større grad administrative årsverk, har flere aktive utøvere og finansierer i større grad aktiviteten gjennom egenandeler fra foresatte. Dette er faktorer som er forbundet med høyere kostnader ved deltakelse. Vi finner også at det er en uforklart «byeffekt» - også etter at vi har kontrollert for at by- og bynære kommuner er forskjellige fra landkommuner langs nevnte dimensjoner, finner vi at samlet medlemskontingent og treningsavgift i gjennomsnitt er høyere i idrettslagene i by- og bynære kommuner. Dette kan skyldes at kostnadsnivået i idrettslagene i by- og bynære kommuner generelt er høyere. I regresjonsanalysen har vi kontrollert for om idrettslagene benytter betalte trenere, om de har administrative årsverk og om de betaler for idrettsanlegg, men ikke for nivået på kostnadene.

En mulig årsak til at kostnadsnivået er høyere i de by- og bynære kommunene, kan være at konkurransen mellom idrettslagene er sterkere. Dette kan bidra til at idrettslagenes ambisjonsnivå heves og at de tilpasser seg på en måte som gir høyere kostnader i disse idrettslagene for å tiltrekke seg utøvere. Eksempelvis gjennom mer kvalifiserte og dermed dyrere betalte trenere, bedre treningsfasiliteter, ved å ha flere inkluderte aktiviteter i treningsavgiften, etc. En annen forklaring er at det i de større kommunene er mer rom for at enkeltklubber spesialisere seg og lager treningsopplegg som retter seg mot spesielt ambisiøse utøvere og/eller betalingsdyktige foresatte. Blant klubbene i Oslo som har besvart spørreundersøkelsen i fotball ser vi blant annet at det er noen få klubber som skiller seg ut med vesentlig høyere medlemskontingent og treningsavgift enn andre klubber. Selv om det trolig også i større grad finnes idrettslag som

har tilbud som retter seg mot de som ønsker et lavere kostnadsnivå, så vil trolig gjennomsnittskostnaden likevel trekkes opp av idrettslagene med særlig høy samlet medlemskontingent og treningsavgift.

Familiens inntektsnivå kan også spille en rolle for de geografiske forskjellene i kostnader. SSBs inntektsstatistikk for par med barn viser at det er en positiv korrelasjon mellom familiers inntektsnivå og kommunens sentralitet. Eksempelvis finner vi landets høyeste medianinntekt blant par med barn i Oslo. Når de foresatte har relativt god råd, vil kanskje idrettslaget i mindre grad la seg begrense av økonomi i ulike valg idrettslaget tar og resultatet blir et høyere kostnadsnivå.

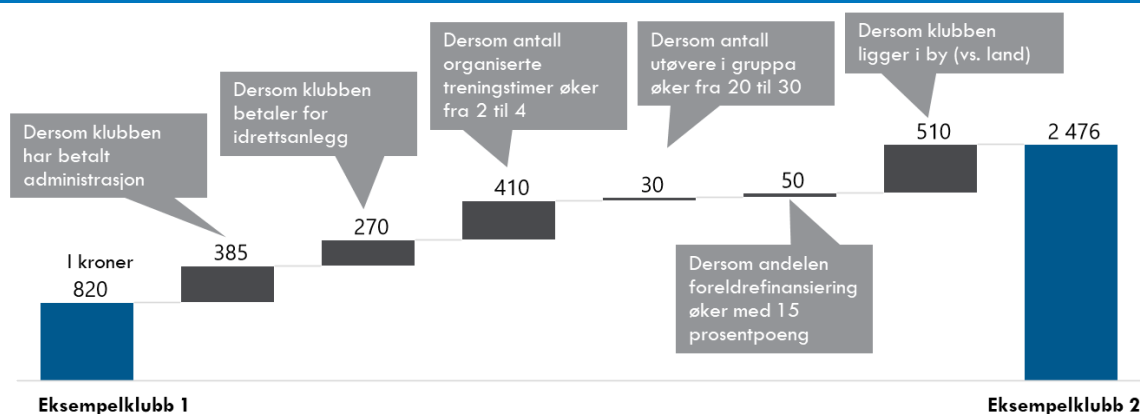
I Figur 3-3 viser vi gjennom et eksempel hvordan faktorene drøftet over påvirker samlet medlemskontingent og treningsavgift for 9-åringer.

Eksempelklubb 1 har:

- 2 organiserte treningstimer i uka
- Ligger i en kommune med sentralitetsindeks 3
- Har ikke betalt administrasjon
- Betaler ikke for idrettsanlegg
- 20 aktive i 9-årsklassen
- 45 prosent foreldrefinansiering (45 prosent av kostnadene finansieres av innbetalinger fra foreldre)

Figuren viser hvordan samlet medlemskontingent og treningsavgift påvirkes dersom disse forutsetningene endres.

Figur 3-3: Hvordan slår kostnadsdrivere ut på samlet medlemskontingent og treningsavgift i fotball for 9-åringer?

Kilde: Spørreundersøkelse Idrettslag, analyser Oslo Economics.

Resultatene for regresjonsanalysen av samlet medlemskontingent og treningsavgift for 15-åringer fremgår av Tabell 3-2.

I all hovedsak finner vi de samme sammenhengene mellom samlet medlemskontingent og treningsavgift og de ulike variablene som for 9-åringer, men det er

enkelte forskjeller. I 15-årsklassen finner vi ikke at det å betale for idrettsanlegg har en påviselig betydning for nivået på samlet medlemskontingent og treningsavgift. Videre finner vi, i motsetning til i 9-årsklassen, at idrettslag med betalte trenere i gjennomsnitt har en høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift.

De øvrige resultatene samsvarer med resultatene for 9-åringer, men effekten av de ulike faktorene på samlet medlemskontingent og treningsavgift er generelt sterkere.

Også i 15-årsklassen er samlet medlemskontingent og treningsavgift høyere i by- og bynære kommuner. På samme måte som i 9-årsklassen skiller idrettslagene i

by- og bynære kommuner seg ut: idrettslagene i by- og bynære kommuner benytter i større grad betalte trenere, idrettslagene har flere administrative årsverk, har flere organiserte treningstimer i uka, har flere aktive utøvere og finansierer i større grad aktiviteten gjennom egenandeler fra foresatte. Dette forklarer trolig en stor del av kostnadsforskjellene. Det er også her en uforklart «byeffekt» som gjenstår etter at vi har kontrollert for at idrettslagene er forskjellige langs de nevnte dimensjonene. Denne effekten er enda større i 15-årsklassen enn i 9-årsklassen. Dette skyldes trolig at forskjellene i kostnadsnivået mellom by- og bynære kommuner og landkommuner er enda større i 15-årsklassen enn i 9-årsklassen.

Tabell 3-2: Resultater fra regresjonsanalyse samlet medlemskontingent og treningsavgift 15-åringer

Spørsmål	Statistisk signifikant effekt	Estimert effekt på samlet medlemskontingent og treningsavgift per medlem og per sesong
Har idrettslagene som benytter betalte trenere høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift?	Ja	+ 380 kroner dersom idrettslaget har betalte trenere
Har idrettslagene som har administrative ansatte høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift?	Ja	+ 530 kroner dersom idrettslaget har administrativt ansatte
Har idrettslagene som har oppgitt at de enten leier eller eier idrettsanlegg høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift sammenlignet med de som disponerer idrettsanlegg gratis?	Nei	Ingen påvist effekt
Har idrettslag som har flere treningstimer innenfor en aldersgruppe høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift?	Ja	+ 210 kroner for hver ekstra treningstime i uken
Har idrettslag med flere aktive utøvere innenfor årsklassen høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift?	Ja	+ 180 kroner for 10 ekstra utøvere i gruppa
Har idrettslag som har oppgitt at kostnadene ved idrettsaktiviteten i større grad finansieres av egenandeler fra foreldre høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift?	Ja	+ 90 kroner dersom foreldrefinansiering øker med 10 prosentpoeng
Har idrettslag som har oppgitt at de kryssfinansierer annen aktivitet i andre deler av idrettslaget høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift?	Nei	Ingen påvist effekt
Har idrettslag i by- og bynære kommuner høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift enn i landkommuner?	Ja	+ 355 kroner når sentralitetsindeks reduseres med én (kommuner er gruppert etter sentralitet fra 1 - mest sentral til 6 - minst sentral)

Vi har også undersøkt hva som forklarer forskjeller i kostnadsnivået mellom ulike typer idrettslag. Som vist i kapittel 2 er kostnadene ved deltakelse i

særidrettslag og allianseidrettslag i gjennomsnitt høyere. Særidrettslagene og allianseidrettslagene skiller seg ut langs flere dimensjoner som kan forklare

et høyere kostnadsnivå i disse idrettslagene. Disse idrettslagene har i større grad betalte trenere, de har flere treningstimer i uka, flere aktive i gruppa, høyere andel foreldrefinansiering og i gjennomsnitt er disse idrettslagene mer sentralt plassert. På den andre siden er andelen av idrettslagene som har administrativt ansatte litt lavere enn i fleridrettslag. Disse faktorene forklarer i stor grad kostnadsforskjellene mellom de ulike typene idrettslag. Dette illustreres ved at vi ikke finner en statistisk signifikant forskjell i kostnadene til ulike typer idrettslag etter at vi har kontrollert for disse forholdene.

Oppsummert om hvilke faktorer som forklarer nivået på samlet medlemskontingent og treningsavgift

Oppsummert viser regresjonsanalysene at særlig følgende faktorer ut til å ha betydning på nivået på samlet medlemskontingent og treningsavgift på tvers av idretter:

- Om idrettslaget har administrativt ansatte
- Antall organiserte treningstimer i uka
- Idrettslagets finansieringskilder
- Størrelsen på gruppa
- Om idrettslaget har betalte trenere (kun påviselig effekt i 15-årsklassen)
- Om idrettslaget betaler for tilgang på idrettsanlegg (kun påviselig effekt i 9-årsklassen)

Vi finner også at idrettslag i by- og bynære kommuner har høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift. Dette gjelder innenfor begge årsklasser og innenfor de fleste idretter (friidrett i 15-årsklassen er unntaket). Dette forklares til dels av faktorene over: Idrettslagene i by- og bynære kommuner har i gjennomsnitt flere organiserte treningstimer i uka, benytter i større grad administrative årsverk, benytter i større grad betalte trenere, har flere aktive utøvere og finansierer i større grad aktiviteten gjennom egenandeler fra foresatte. Det er imidlertid også en gjenstående uforklart «byeffect» - kostnadsnivået i byene er høyere også etter at vi har kontrollert for at idrettslag i by- og bynære kommuner er forskjellige fra landkommuner langs nevnte dimensjoner. Dette kan skyldes at kostnadsnivået i idrettslagene i by- og bynære kommuner generelt er høyere. I regresjonsanalysen har vi kontrollert for om idrettslagene benytter betalte trenere og betaler for idrettsanlegg, men ikke for nivået på kostnadene til betalte trenere og idrettsanlegg.

Analysen viser også at variasjon i samlet medlemskontingent og treningsavgift på tvers av idretter ikke

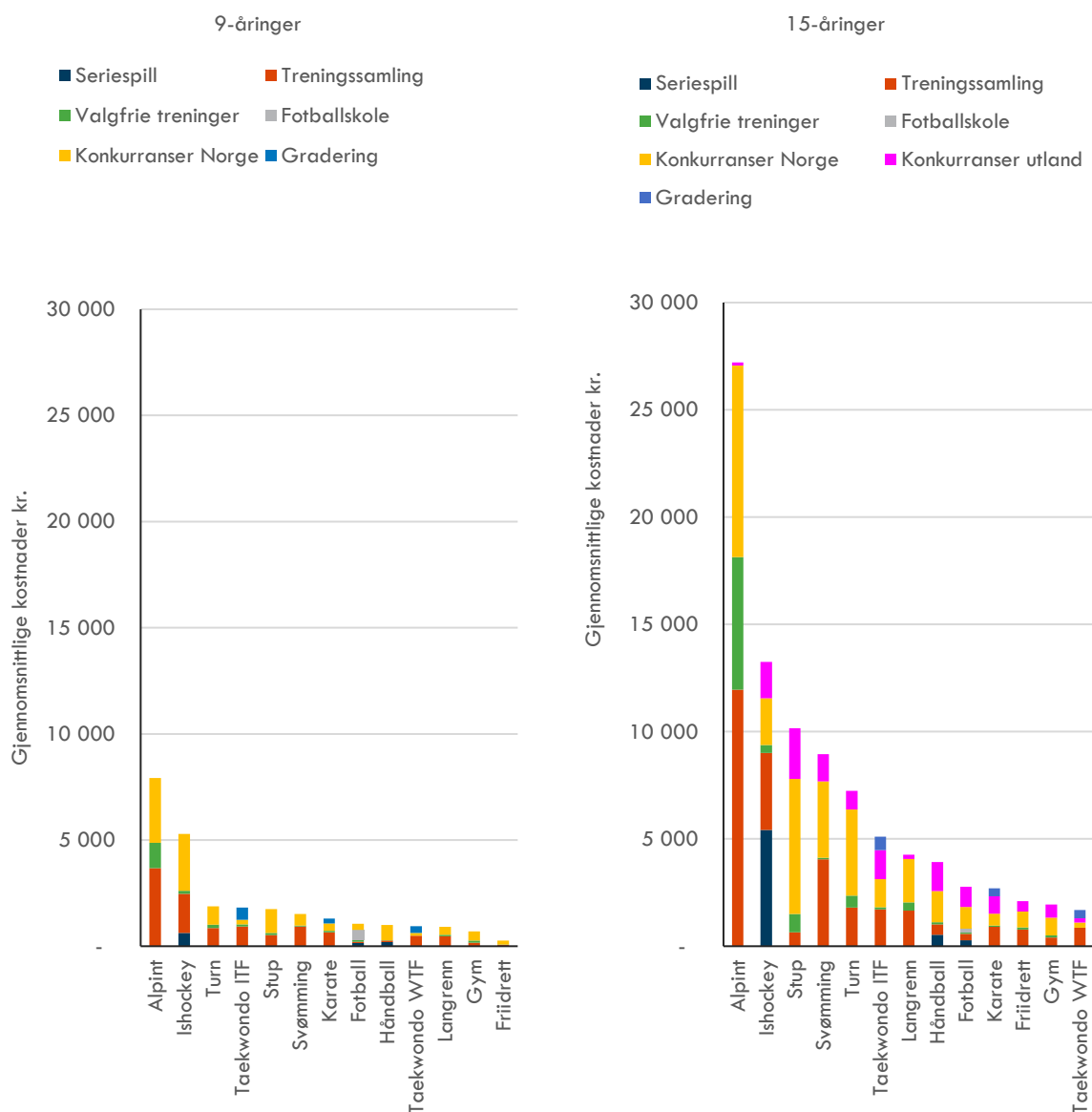
alene kan forklares av forholdene nevnt over. Også etter at vi har kontrollert for de nevnte variablene finner vi at det er en idrettsspesifikk effekt på samlet medlemskontingent og treningsavgift. Idrettene som relativt sett har høy gjennomsnittlig samlet medlemskontingent og treningsavgift er i 9-årsklassen særlig stup, ishockey, turn, kampsportene og svømming. I 15-årsklassen er det i all hovedsak de samme idrettene, men også alpint som utmerker seg med høy gjennomsnittlig samlet medlemskontingent og treningsavgift. Innen alpint er imidlertid medianen av samlet medlemskontingent og treningsavgift betydelig lavere enn gjennomsnittet. Dersom idrettene rangeres basert på median, er det bare langrenn og friidrett som har en lavere samlet medlemskontingent og treningsavgift enn alpint. Gjennomsnittet av samlet medlemskontingent og treningsavgift innen alpint påvirkes særlig av at noen få klubber skiller seg ut med en relativt høy medlemskontingent og treningsavgift. Vårt inntrykk fra intervjuer er at det særlig er høye kostnader til betalte trenere som bidrar til å trekke opp treningsavgiften i disse klubbene. Disse klubbene har gjerne betalte trenere med høy kompetanse og som også er tilgjengelige ved renn i helgene.

Inntrykket vårt fra intervjuer er at stup, svømming og ishockey særlig særpreges av at det er relativt stor knapphet på ishaller og svømmehaller og av at dette er idrettsanlegg som er kostbare å drifte. En del kommuner subsidierer nok deler av disse kostnadene slik at idrettslagene ikke belastes med den fulle kostnaden for disse idrettsanleggene. Likevel vil trolig kostnader for idrettsanlegg som disse idrettene står overfor i gjennomsnitt være høyere enn i andre idretter. Dette kan forklare at samlet medlemskontingent og treningsavgift er relativt høy innenfor disse idrettene. Innen kampsport er det også vanlig å leie lokale i det private markedet istedenfor å benytte kommunale flerbrukshaller, blant annet for å i større grad kunne bygge opp en kultur i gruppa og for å kunne disponere lokalene friere.

3.1.2 Faktorer som har betydning for kostnader til idrettsarrangement

Kostnader for å delta på idrettsarrangement består av kostnader for å delta på konkurranser (seriespill, turneringer, stevner og renn), samt andre typer aktiviteter som kommer i tillegg til de ordinære treningene. Dette inkluderer kostnader til trenings-samlinger, samt graderinger (kampsport), fotballskole og valgfrie ekstra treninger. Figur 3-4 viser hvordan den gjennomsnittlige kostnaden for å delta på idrettsarrangement fordeler seg på ulike aktivitetstyper.

Figur 3-4: Gjennomsnittlig kostnader for å delta på idrettsarrangement fordelt på aktivitetstype

Kilde: Spørreundersøkelse Idrettslag, analyser Oslo Economics. Note: I lagidrettene skilles det på seriespill og turneringer. Kostnader for å delta på turneringer er inkludert i kategorien Konkurranser Norge.

Figuren viser at det er relativt store forskjeller i de gjennomsnittlige kostnadene for å delta på konkurranser på tvers av idretter. Som vi viste i kapittel 2, er imidlertid kostnadsvariasjonen også betydelig innenfor den enkelte idrett.

Betydningen av konkurransestruktur og -omfang

Deler av kostnadsforskjellene kan forklares av at de ulike idrettene har forskjellig konkurransestruktur- og omfang av konkurranser. Med konkurransestruktur mener vi hvilke konkurranser det er mulig å delta på og om disse konkurransene er lokale, regionale, nasjonale eller internasjonale. I tillegg vil konkurranseomfanget, det vil si hvor mange konkurranser det er vanlig å delta på, spille en rolle.

Figur 3-4 viser at det er relativt betydelig forskjell i kostnadsnivået blant 9-åringene og 15-åringene. Norges idrettsforbund har vedtatt bestemmelser som regulerer konkurranser i barneidretten og disse begrenser blant annet hvilke konkurranser det er mulig å delta på innenfor en årsklasse. Generelt innebærer bestemmelsene at 9-åringene kun kan delta på lokale og regionale konkurranser, mens 15-åringene også kan delta på nasjonale og utenlandske konkurranser. I tillegg kan det kun benyttes resultatlister, tabeller og rangeringer i konkurranser for barn fra og med det året de fyller 11 år, dersom det er formålstjenlig. Forskjellene i kostnadsnivået mellom 9-årsklassen og 15-årsklassen skyldes trolig både at en i 15-årsklassen deltar på regionale og nasjonale konkurranser som krever større kostnader til reise og

overnatting, samt at en generelt deltar på flere konkurranser i 15-årsklassen ettersom det er større prestasjonsfokus i denne årsklassen enn i 9-årsklassen.

Kostnadsforskjellene mellom idrettene handler trolig både om hvor langt en typisk må reise for å spille kamper eller for å delta i konkurranser og aktivitetsomfang. Eksempelvis må mange ishockeyklubber som ikke er plassert i østlandsområdet reise relativt langt for å spille kamper. Enkelte regioner har eksempelvis ikke egne serier i 15-årsklassen, men må da spille i nasjonal serie. Innen svømming og stup har vi gjennom intervjuer fått inntrykk av at det er vanlig å reise relativt langt for å delta på stevner, og at en gjerne også deltar på stevner utenfor eget fylke. Stevner varer ofte fra lørdag til søndag slik at det er behov for overnatting. I tillegg er det særlig innen svømming vanlig at utøvere deltar på relativt mange svømme- og stupstevner i løpet av en sesong. I en av svømmeklubbene vi intervjuet var det vanlig at utøverne fra 10-årsalder deltok på åtte til ti svømmestevner i sesongen hvor om lag halvparten av stevnene var utenfor fylket.

Også innen turn er de gjennomsnittlige kostnadene for å delta på konkurranser relativt høye. Aktivitetsgrenen turn omfatter de som driver med konkurranseturn. Dette er gjerne utøvere med høyt ambisjonsnivå, og det kan forklare at de har relativt høye kostnader for å delta på konkurranser. I tillegg er det en relativt liten sport i Norge, og da kreves det gjerne mer reising for å delta på stevner.

Det er også relativt stor kostnadsvariasjon innad i den enkelte idrett. I de individuelle idrettene er det rimelig å forvente at det vil kunne være betydelig kostnadsvariasjon. Her vil utøveren og/eller foresatte i stor grad selv kunne tilpasse både aktivitetsnivået og velge hvilke konkurranser en deltar på innenfor de begrensningene barneidrettsbestemmelsene setter. Det betyr at 9-åringer kan delta på lokale og regionale konkurranser, mens 15-åringer står fritt til å delta på alle typer konkurranser, også nasjonale og internasjonale.

Innenfor lagidrettene, særlig i håndball og fotball, vil aktivitetsomfanget i stor grad være gitt av kretsens/regionens kampoppsett. I 9-årsklassen vil kampoppsettet normalt inkludere kamper i lokalområdet. I 15-årsklassen vil typisk det ordinære seriespillet foregå innenfor krets/region. Samtidig er det ulik grad av klubbtetthet i de ulike kretsene/regionene, så i mer spredtbygde strøk vil det normalt være større reiseavstander også i forbindelse med seriespill. I tillegg vil det i 15-årsklassen være mulig å delta på nasjonale serier som Bring-serien innen håndball (J16) og G16-serien innen fotball. I utgangspunktet er disse seriene beregnet på J16 og G16, men inntrykket vårt fra intervjuer er at også 15-åringer deltar i klubber hvor to eller flere årsklasser spiller sammen. I intervjuer har

flere påpekt at det gjerne er betydelige reise- og overnattingskostnader knyttet til å delta på slike nasjonale serier og at det dermed er svært kostnadsdrivende. Enkelte idrettslag har gitt uttrykk for at de opplever et visst press for å delta i slike nasjonale serier blant annet fordi klubbene som deltar gjerne får mye positiv medieomtale og fordi det er viktig i konkurransen om de dyktige utøverne.

I tillegg til det ordinære seriespillet, vil idrettslagene både i 9-årsklassen og i 15-årsklassen kunne delta på turneringer. I 9-årsklassen må disse turneringene typisk være innenfor regionen, men i 15-årsklassen vil det være mulig å delta på alle typer turneringer, også turneringer i utlandet. Samlet sett impliserer dette at en større kostnadsvariasjon i 15-årsklassen enn i 9-årsklassen innenfor lagidrettene, er å forvente.

Det er grunn til å forvente at kostnadsvariasjonen er mindre innenfor lagidrettene enn i de individuelle idrettene. Dette stemmer til dels med funn fra kostnadskartleggingen som ble presentert i kapittel 2. Kostnadsvariasjonen innenfor håndball og fotball er mindre enn den er innenfor flere av de andre idrettene. Det er likevel en del individuelle idretter som har enda mindre kostnadsvariasjon i arrangementskostnadene enn håndball og fotball. Dette gjelder karate, friidrett, gymnastikk og breddeaktivitet, taekwondo WTF. Inntrykket vårt fra intervjuer er imidlertid at dette er idretter, kanskje med unntak av friidrett, hvor aktivitetsomfanget typisk er mindre.

Omfanget av treningssamlinger og andre aktiviteter

Som det fremgår av Figur 3-4, oppstår det også i ulik grad kostnader til andre aktiviteter som treningssamlinger, valgfrie treninger, fotballskole og graderinger (kampsport) innenfor de ulike idrettene. I kampsport har utøverne eksempelvis kostnader til graderinger som består av kostnader for å delta på kurs i forkant av graderingen, samt til belte ved bestått gradering.

Med unntak av treningssamlinger, utgjør kostnadene til andre aktiviteter en liten andel av arrangementskostnadene i de fleste idretter. Kostnader til treningssamlinger utgjør imidlertid en relativt stor andel av total kostnaden innenfor enkelte idretter. Dette gjelder særlig alpint og ishockey, men også svømming – særlig i 15-årsklassen. Slike treningssamlinger er som regel valgfrie å delta på, men blant utøvere med et visst ambisjonsnivå innen disse idrettene er inntrykket vårt at det er relativt vanlig å delta på slike treningssamlinger. Innen alpint er det vanlig å ha treningssamlinger i sommerskianlegg i Norge eller i utlandet i forkant av sesongstart. Ifølge noen av informantene har det blitt en slags norm i idretten at en må ha et visst antall samlingsdøgn før sesongen for å kunne

hevde seg i konkurranser. I tillegg til at trenings-samlingene gjerne varer en uke eller mer, er også treningssamlingene relativt dyre ettersom de ofte er i utlandet, krever hotellovernatting og utgifter til heiskort. Innen svømming er det også relativt vanlig med treningssamlinger. Vår forståelse basert på intervjuene med foresatte og idrettslag, er at treningssamlinger innen svømming i stor grad motiveres av at det generelt er en knapphet på idrettsanlegg og i en del kommuner stenges svømmeanlegg på sommeren. Det er derfor vanlig å dra på trenings-samlinger i eksempelvis Spania og Danmark. Innenfor ishockey synes det også å være relativt vanlig med treningssamlinger, og på nettsidene til ishockey-klubbene har vi registrert at mange klubber arrangerer en uke med treningssamling eller sommer-skole på sommeren før sesongstart.

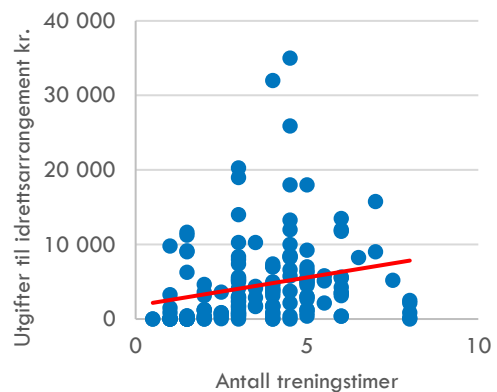
Betydningen av idrettslagets ambisjonsnivå

Generelt er det i stor grad opp til det enkelte idrettslag og den enkelte utøver å bestemme aktivitetsomfanget. Det er derfor grunn til å tro at særlig klubbens ambisjonsnivå vil ha stor betydning for kostnadsnivået. Datagrunnlaget viser at arrangementskostnadene i gjennomsnitt er høyere i by- og bynære kommuner enn i landkommuner. Dette kan både skyldes at idrettslag i by- og bynære kommuner er mer ambisiøse og høy kjøpekraft blant foresatte.

Vi har i analyser vurdert hvordan kostnadene for å delta på idrettsarrangement varierer avhengig av hvor mange organiserte treningstimer klubben har og om det er forskjeller mellom by- og bynære kommuner og landkommuner etter at vi kontrollerer for forskjeller i antall organiserte treningstimer. Vi legger med andre ord til grunn at antall organiserte treningstimer kan benyttes som en indikator på klubbens ambisjonsnivå. Som et eksempel viser Figur 3-5 sammenhengen

mellom oppgitte kostnader for deltakelse på idrettsarrangement og antall organiserte treningstimer i idrettslaget innen langrenn i 15-årsklassen. Linjen viser at i gjennomsnitt øker arrangementskostnadene (per sesong) med 750 kroner for hver organisert treningstime.

Figur 3-5: Eksempel fra langrenn 15 år: Sammenheng mellom kostnader for deltakelse på arrangement og antall organiserte timer

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

Tabell 3-3 viser den gjennomsnittlige effekten av hver ekstra organisert treningstime på arrangementskostnader i 9-årsklassen og Tabell 3-4 viser tilsvarende resultat fra 15-årsklassen. I 9-årsklassen finner vi at arrangementskostnadene i gjennomsnitt øker med over 500 kroner per organiserte treningstime, mens i 15-årsklassen øker i gjennomsnitt arrangementskostnader med over 1 450 kroner per organiserte treningstime. Denne effekten er statistisk signifikant i begge årsklasser. Vi finner også at arrangementskostnadene generelt er høyere i by- og bynære kommuner sammenlignet med landkommuner også når vi har kontrollert for at det kan være forskjeller i ambisjonsnivå målt i antall treningstimer.

Tabell 3-3: Resultater fra regresjonsanalyse arrangementskostnader 9-åringer

Spørsmål	Statistisk signifikant effekt	Estimert effekt på arrangementskostnad per medlem og per sesong
Har idrettslag med høyere ambisjonsnivå målt i flere organiserte treningstimer høyere arrangementskostnader?	Ja	+ 545 kroner for hver ekstra treningstime i uken
Har idrettslag i by- og bynære kommuner høyere arrangementskostnader enn i landkommuner?	Ja	+ 110 kroner når sentralitetsindeks reduseres med én (kommuner er gruppert etter sentralitet fra 1 - mest sentral til 6 - minst sentral)

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

Tabell 3-4: Resultater fra regresjonsanalyse arrangementskostnader 15-åring

Spørsmål	Statistisk signifikant effekt	Estimert effekt på arrangementskostnad per medlem og per sesong
Har idrettslag med høyere ambisjonsnivå målt i flere organiserte treningstimer høyere arrangementskostnader?	Ja	+ 1 455 kroner for hver ekstra treningstime i uken
Har idrettslag i by- og bynære kommuner høyere arrangementskostnader enn i landkommuner?	Ja	+ 265 kroner når sentralitetsindeks reduseres med én (kommuner er gruppert etter sentralitet fra 1 - mest sentral til 6 - minst sentral)

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

3.1.3 Faktorer som har betydning for kostnader til utstyr og bekledning

Utstyrskostnadene som vi presenterte i kapittel 2 viser at det er betydelige variasjoner i utstyrskostnader mellom årsklassene, mellom ulike idretter og dels også innad i idrettene. Blant 9-åringene er det relativt moderate variasjoner i kostnadene mellom idretter, med noen unntak. Snø- og isidrettene skiller seg mest ut, med høyere gjennomsnittskostnader. Det er også primært idrettene som oppgir de høyeste kostnadene til utstyr og bekledning som har de største variasjonene innad i idrettene. Særlig innenfor alpint er det stor variasjon i hvordan idrettslagene oppgir

kostnader til dette. Også i 15-årsklassen er det snø- og isidrettene som skiller seg mest ut med høye utstyrs-kostnader. Forskjeller i kostnader til utstyr mellom idretter er etter vår vurdering trolig særlig drevet av hva som er påkrevd utstyr innen idretten og hvilken betydning utstyret har for prestasjon og sikkerhet. Under drøfter vi disse forholdene nærmere.

Påkrevd utstyr i idretten

De ulike idrettene vi har vurdert, stiller ulike krav til personlig utstyr. Tabell 3-5 oppsummerer hvilke krav som stilles til nødvendig personlig utstyr og bekledning innenfor den enkelte idrett.

Tabell 3-5: Nødvendig utstyr og bekledning innenfor de ulike idrettene

Idrett	Utstyr 9-åring	Utstyr 15-åring
Alpint	Ski, staver, støvler, briller, hjelm, bekledning	Ski, staver, støvler, briller, hjelm, bekledning, ryggplate, pads
Langrenn	Ski, staver, sko, bekledning	Ski, staver, sko, bekledning
Fotball	Fotballsko, fotballstrømper, fotballshorts, leggbeskyttere, klubbgenser, klubbtreningbukse, drakt*, fotball*, generelle treningsklær	Fotballsko, fotballstrømper, fotballshorts, leggbeskyttere, klubbgenser, klubbtreningbukse, drakt*, fotball*, generelle treningsklær
Håndball	Sko, treningstøy, ball	Sko, treningstøy, ball
Stup	Badedrakt/badebukse, shorts, t-skjorte	Badedrakt/badebukse, pusseskinn, shorts, t-skjorte
Svømming	Badebukse/badedrakt, badehette, shorts, t-skjorte, svømmeføtter*	Badebukse/badedrakt, badehette, paddles, pull bouy, beinsparkplate, svømmeføtter, styrkestrikk, shorts, t-skjorte
Taekwondo ITF/WTF	Drakt med belte, beskyttelsesutstyr*	Drakt med belte, beskyttelsesutstyr*
Karate	Drakt med belte, beskyttelsesutstyr*	Drakt med belte, beskyttelsesutstyr*
Friidrett	Klær, piggsko, redskaper*	Klær, piggsko, redskaper*

Ishockey	Skøyter, ishockeykølle, leggskinn, strømper, ishockeybukse, suspensorium, vest, albueskyttere, halsbeskytter, hjelm med gitter	Skøyter, ishockeykølle, leggskinn, strømper, ishockeybukse, suspensorium, vest, albueskyttere, halsbeskytter, hjelm med gitter
Gymnastikk og breddeaktivitet	Drakt, treningsklær, reimer*, annet utstyr*	Drakt, treningsklær, reimer*, annet utstyr*
Turn	Drakt, treningsklær, reimer*, annet utstyr*	Drakt, treningsklær, reimer*, annet utstyr*

Kilde: De ulike særforbundene. Note: * hvis ikke klubben har det.

Det er særlig snø- og isidrettene alpint, ishockey og langrenn som er utstyrskrevene blant idrettene vi har analysert. Det er derfor ikke overraskende at utstyrskostnadene er høyest innenfor disse idrettene. Også innenfor de øvrige idrettene vil det være visse krav til utstyr og bekledning. Innenfor kampsport vil det være behov for en godkjent drakt ved graderinger. Ved oppvisning innen turn og gymnastikk, kreves det en oppvisningsdrakt. Slike drakter kan i mange tilfeller være relativt kostbare og kan koste opptil flere tusen kroner. Også håndball og fotball er idretter som rangeres relativt høyt når det gjelder kostnader til utstyr og bekledning sammenlignet med de øvrige idrettene. Innen håndball og fotball er det særlig sko som er kostnadskrevene og for de mest aktive kan det være behov for opptil flere par sko i året. I tillegg vil det gjerne være forventet at utøverne kjøper klubbgenser og -bukse.

Betydningen for prestasjon og sikkerhet

Hvilken betydning utstyret har for prestasjon og sikkerhet varierer innenfor de ulike idrettene, og dette kan også bidra til å forklare variasjonen i utstyrskostnader på tvers av idretter. Det er kanskje særlig der utstyret er sentralt for å forbedre prestasjonen at det fort oppstår en press mot stadig bedre utstyr. Særlig er kanskje utstyret prestasjonsfremmende innen alpint og langrenn. I intervjuer har enkelte foresatte innen langrenn påpekt at barna opplever det som frustrerende dersom de blir forbigått av andre med bedre ski, og at det dermed fort oppstår et press der de foresatte kjøper like bra utstyr til barna sine som det de andre bruker.

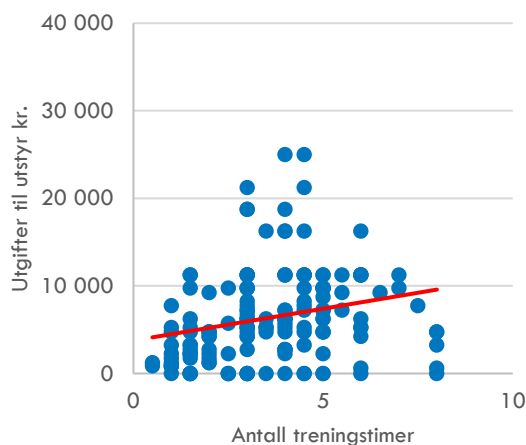
Innen svømming har det også de siste årene vært en trend mot mer bruk av konkurransedrakter som også skal være prestasjonsfremmende. Disse draktene er samtidig relativt kostbare (kan koste opp mot 4 000 kroner). I utgangspunktet krever ikke svømming mer enn badedrakt/svømmedrakt, men inspirert av elitesvømmere er det stadig flere og flere utøvere som tar i bruk slike konkurransedrakter. Svømmeforbundet har i utgangspunktet anbefalt at utøvere under 13 år ikke bruker slike konkurransedrakter, men dette kan være en bakenforliggende forklaring bak utstyrskostnadene i 15-årsklassen.

Innen ishockey er også sikkerhet et element som kan forklare utstyrskostnadene. Kostnadene til beskyttelsesutstyr er relativt høye, og foresatte har i intervjuer påpekt at det er ønskelig å kjøpe utstyr av en viss kvalitet ettersom sikkerhetsaspektet er viktig. I tillegg blir utstyr (ishockeykøller f.eks.) gjerne ødelagt og må skiftes ut relativt ofte.

Betydningen av ambisjonsnivå

Valget om hvilket utstyr som skal anskaffes tas i utgangspunktet av den enkelte familie. Det er dermed rimelig å anta at både kjøpekraft og ambisjonsnivå spiller en rolle for hva slags utstyr som kjøpes. Datagrunnlaget viser at det også er geografiske forskjeller. Utstyrskostnadene er i gjennomsnitt høyere i by- og bynære kommuner enn i landkommuner. Vi har på samme måte som for arrangementskostnadene gjennomført analyser hvor vi benytter antall organiserte treningstimer i idrettslaget som en indikator på ambisjonsnivå og vurderer i hvilken grad det er en korrelasjon mellom kostnader til utstyr og antall organiserte treningstimer i idrettslaget. Også her viser vi først et eksempel fra langrenn i 15-årsklassen som viser at det også er en relativt sterk korrelasjon mellom utstyrskostnader og antall organiserte treningstimer, se Figur 3-6.

Figur 3-6: Eksempel fra langrenn 15 år: Sammenheng mellom kostnader for utstyr og antall organiserte timer

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

Tabell 3-6 viser den gjennomsnittlige effekten av hver ekstra organisert treningstime på utstyrskostnader i 9-årsklassen og Tabell 3-7 viser tilsvarende resultat fra 15-årsklassen. I 9-årsklassen finner vi at utstyrs-kostnadene i gjennomsnitt øker med rundt 300 kroner per organiserte treningstime, mens i 15-årsklassen øker i gjennomsnitt arrangementskostnader med rundt

450 kroner per organiserte treningstime. Denne effekten er statistisk signifikant i begge årsklasser. Vi finner imidlertid ikke at det er statistisk signifikante forskjeller mellom by- og bynære kommuner og landkommuner når det gjelder utstyrskostnader etter at vi har forskjeller i antall organiserte treningstimer.

Tabell 3-6: Resultater fra regresjonsanalyse kostnader til utstyr og bekledning 9-åringer

Spørsmål	Statistisk signifikant effekt	Estimert effekt på utstyrskostnad per medlem og per sesong
Har idrettslag med høyere ambisjonsnivå målt i flere organiserte treningstimer høyere utstyrskostnader?	Ja	+ 290 kroner for hver ekstra treningstime i uken
Har idrettslag i by- og bynære kommuner høyere utstyrskostnader enn i landkommuner?	Nei	Ingen påvist effekt

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

Tabell 3-7: Resultater fra regresjonsanalyse kostnader til utstyr og bekledning 15-åringer

Spørsmål	Statistisk signifikant effekt	Estimert effekt på utstyrskostnad per medlem og per sesong
Har idrettslag med høyere ambisjonsnivå målt i flere organiserte treningstimer høyere utstyrskostnader?	Ja	+ 455 kroner for hver ekstra treningstime i uken
Har idrettslag i by- og bynære kommuner høyere utstyrskostnader enn i landkommuner?	Nei	Ingen påvist effekt

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

3.2 Hvordan påvirker økt profesjonalisering kostnadene?

Idrettslagets og utøvernes valg og prioriteringer vil også påvirkes av andre mer bakenforliggende drivkrefter og trender. Økt profesjonalisering av barne- og ungdomsidretten kan være en slik bakenforliggende drivkraft. Strandbu et al. (2017) påpeker at profesjonalisering ikke bare handler om at idretten i større grad benytter betalt arbeidskraft. Det handler om en alvorliggjøring og at fagkunnskap blir viktigere. Det kommer krav om bedre kvalifiserte trenere, mer kunnskapsbaserte treningsopplegg og mer avansert utstyr og treningsfasiliteter. Strandbu et al. (2017) definerer profesjonalisering som følger: «Mens profesjonalisering i dagligspråket som regel viser til at et arbeid er godt utført («profitt») eller at det er betalt, er hovedpoenget i et sosiologisk profesjonaliseringsbegrep at fagkunnskap blir viktigere. I norsk idrett finner vi i dag mange tegn til en slik kunnskapsutvikling knyttet til fagområder som medisin, biologi, psykologi, pedagogikk og ledelse og

administrasjon. Olympiatoppen bygger sitt arbeid på fagkunnskap, og både NIF og de fleste særforbund har tilbud om utdanning og kursing av trenere og ledere.»

I vår drøfting legger vi til grunn en slik videre tolkning av profesjonaliseringsbegrepet, men vurderer særlig i hvilken grad idrettslagene beveger seg bort fra en ren frivillighetsmodell og i større grad løser treneroppgaver, administrative oppgaver og andre oppgaver i idrettslaget ved hjelp av betalt innsats og hvilken betydning dette eventuelt får for kostnadene. Bruken av betalt arbeidskraft og at det stilles strengere krav til fagkunnskap og kompetanse henger trolig tett sammen. Jo strengere krav som stilles til trenere og administrative rollers kompetanse, kapasitet og tilgjengelighet, jo mer krevende vil det trolig være å rekruttere frivillige. Mer bruk av betalt arbeidskraft vil videre kunne påvirke kostnadene i idrettslaget. Alt annet likt, må innbetalingene fra utøverne øke for å dekke kostnadene for den betalte arbeidskraften. Samtidig kan bruk av betalt arbeidskraft ha andre virkninger som bidrar til å motvirke

eller å forsterke kostnadseffekten av betalt arbeidskraft. I de neste avsnittene drøfter vi nærmere betydningen av profesjonaliseringen på kostnadene i barne- og ungdomsidretten og vurderer i hvilken grad idretten har blitt mer profesjonalisert over tid.

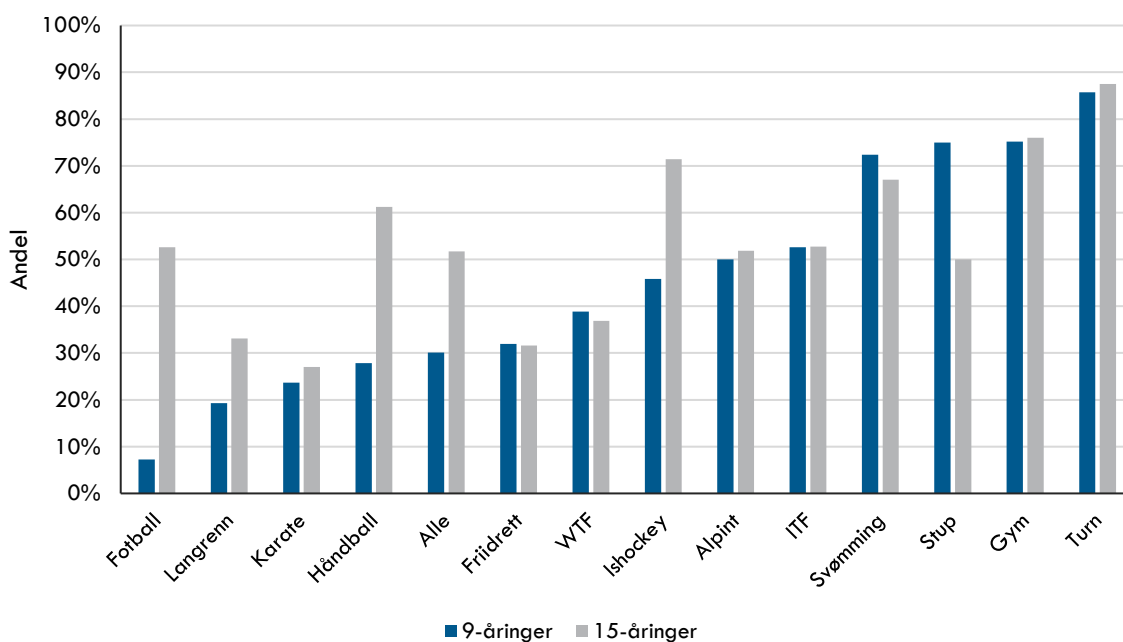
Betydningen av betalte trenere for kostnader i barne- og ungdomsidretten

Hva slags betydning betalte trenere har på kostnadene i barne- og ungdomsidretten avhenger til

dels av hvor vanlig det er med betalte trenere innenfor den enkelte idrett. I spørreundersøkelsen har vi kartlagt omfanget av betalte trenere.

Figur 3-7 viser hvilken andel av idrettslagene i vår undersøkelse som benytter betalte trenere i 9-årsklassen og 15-årsklassen.

Figur 3-7: Andel idrettslag som benytter betalte trenere innen 9-årsklassen og 15-årsklassen

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

Som figuren viser er det generelt en høyere andel idrettslag som benytter betalte trenere blant 15-åringer enn blant 9-åringer. Mens halvparten av idrettslagene benytter betalte trenere blant 15-åringer, er det rundt 30 prosent av idrettslagene som benytter betalte trenere blant 9-åringer. Dette henger trolig sammen med at ambisjonsnivået ofte øker med alder og at et økt prestasjonsfokus også innebærer at idrettslaget/utøverne stiller strengere krav til treneres kompetanse og tilgjengelighet. Stup, svømming, turn og gymnastikk og breddeaktivitet skiller seg imidlertid ut ved at en lavere andel benytter betalte trenere blant 15-åringer enn blant 9-åringer. Dette kan skyldes at en i større grad benytter betalte trenere når basisferdigheter skal læres i disse idrettene. Det kan også skyldes at det er flere barn som er aktive i de yngre årsklassene og at det da ikke er tilstrekkelig å basere seg på frivillige ildsjeler. Samtidig er det også begrenset datagrunnlag innen disse idrettene, så det er usikkerhet knyttet til hvor representative disse funnene er.

Bruken av betalte trenere varierer på tvers av idretter. Blant 9-åringer er det særlig svømming, stup, turn og gymnastikk og breddeaktivitet som skiller seg ut ved at en stor andel av idrettslagene benytter betalte trenere. Det er kanskje ikke overraskende siden dette i stor grad er tekniske idretter som stiller visse krav til treneres kompetanse. Blant 15-åringene oppgir en majoritet av idrettslagene at de har betalte trenere innen ishockey, taekwondo ITF, stup, svømming, turn og gymnastikk og breddeaktivitet. Særlig ishockey, håndball og fotball skiller seg ut ved at en vesentlig høyere andel av idrettslagene oppgir at de har betalte trenere blant 15-åringer enn blant 9-åringer. Dette kan skyldes at disse idrettene har en sterkere kultur for bruk av foreldretrenere i de yngre årsklassene. Særlig håndball og fotball er dessuten breddeidretter som mange har erfaring med, og det vil da også være lettere å rekruttere foreldretrenere i de yngre årsklassene.

At det er mer vanlig med betalte trenere i 15-årsklassen enn i 9-årsklassen er trolig en viktig forklaring på at treningsavgiften er høyere i 15-årsklassen enn i

9-årsklassen. I kapittel 3.1 vurderte vi i hvilken grad idrettslag som benytter betalte trenere har en høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift når vi kontrollerer for andre faktorer ved idrettslagene som kan ha betydning for nivået på treningsavgiften. Resultatene fra analysen tilsa at idrettslagene i 15-årsklassen som benytter betalte trenere i gjennomsnitt har høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift. Effekten på treningsavgiften var om lag 400 kroner. I 9-årsklassen fant vi ikke at idrettslag som benytter betalte trenere gjennomgående har høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift. Dette kan skyldes at mange av de betalte trenerne mottar lite i kompensasjon slik at det gir for små utslag på samlet medlemskontingent og treningsavgift til å påvise en sammenheng.

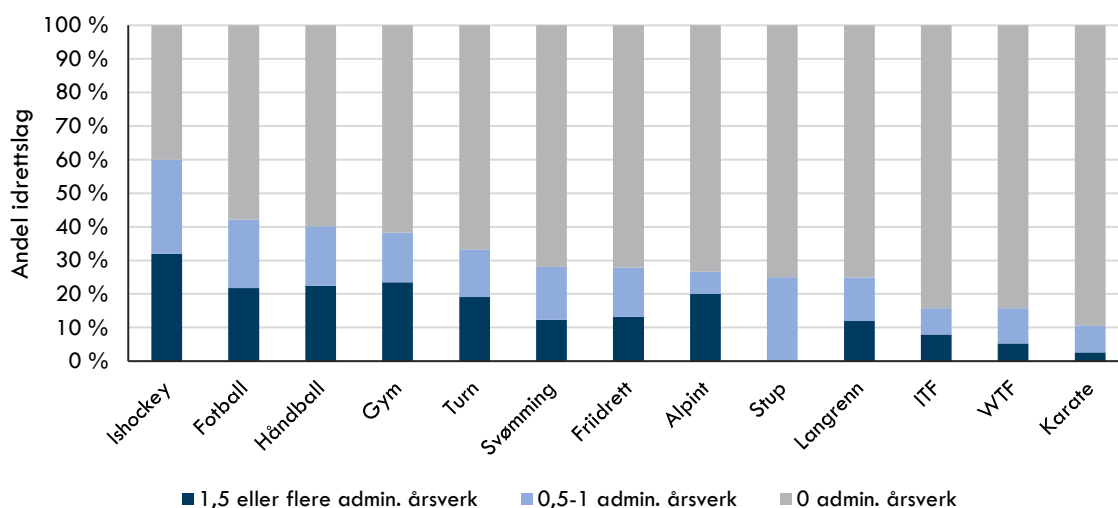
Det er også grunn til å tro at kostnaden per betalte trener er større i 15-årsklassen enn i 9-årsklassen.

Både fordi treningsvolumet øker, men også fordi det trolig stilles strengere krav til kompetansen til de betalte trenerne etter hvert som idretten blir mer prestasjonsfokuset. Det finnes blant annet eksempler fra alpint hvor klubbene har relativt høye kostnader til betalte trenere som følger opp utøverne relativt tett og som også er med på renn.

Betydningen av administrative årsverk for kostnadene ved idrettsdeltakelse

I spørreundersøkelsen ble idrettslagene også spurt om å oppgi hvor mange betalte administrative årsverk de har i idrettslaget. Ettersom spørreundersøkelsen ble besvart på gruppenivå, kan i noen få tilfeller undersøkelsen ha blitt besvart av flere grupper på vegne av det samme idrettslaget. Figur 3-8 viser hvordan idrettslagene innen den enkelte idrett fordeler seg på ulikt antall administrative årsverk per idrett.

Figur 3-8: Antall administrative årsverk i idrettslagene. Fordeling idrettslag per idrett.

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

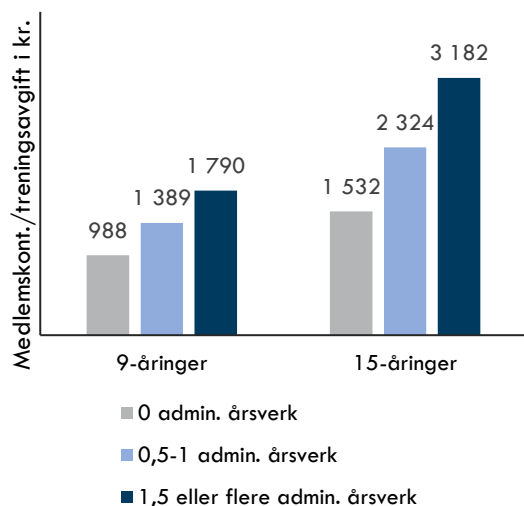
På tvers av idretter er om lag 35 prosent av gruppene tilknyttet idrettslag med administrative årsverk. Omfanget av administrative årsverk varierer fra idrett til idrett. Dette har trolig sammenheng med størrelsen på idrettslagene innenfor de ulike idrettene. Idrettslagene når på et punkt en smerteterskel når det gjelder størrelse hvor det blir krevende for frivillige å ivareta de administrative oppgavene. Betalt administrasjon er særlig vanlig innenfor lagidrettene, samt innenfor gymnastikk og breddeaktivitet og turn. Det kan også skyldes at disse idrettene i større grad er organisert som en del av fleridrettslag som typisk er større og hvor det dermed er vanligere med administrative årsverk. Spesielt innenfor kampsportene er det svært få idrettslag som har administrative årsverk.

At flere idrettslag har administrative årsverk i idrettslaget, medfører i første omgang at de administrative kostnadene i idrettslaget øker. Samtidig kan det tenkes at bedre ivaretagelse av de administrative funksjonene i idrettslaget har noen positive virkninger på idrettslagets økonomi. Eksempelvis gjennom økte sponsorinntekter eller gjennom en bedre økonomisk styring av idrettslaget. Dette kan bidra til at de økte kostnadene for slikt personell helt eller delvis dekkes av de økte inntektene og/eller av kostnadsreduksjoner slik at kostnaden for den enkelte utøver ikke påvirkes i så stor grad.

Samtidig viste analysene vi presenterte i kapittel 3.1 at idrettslag med administrativt ansatte i gjennomsnitt har høyere samlet medlemskontingent og trenings-

avgift. Figur 3-9 viser gjennomsnittlig samlet medlemskontingent og treningsavgift i idrettslag med ulikt antall administrative ansatte.

Figur 3-9: Gjennomsnittlig samlet medlemskontingent og treningsavgift i kroner i idrettslag med ulikt antall administrative årsverk

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

Som figuren viser, er samlet medlemskontingent og treningsavgift i gjennomsnitt høyere blant idrettslagene med administrativt ansatte. Dette mønsteret er også gjennomgående på enkeltidrettsnivå. Analysene vi presenterte i kapittel 3.1 viste at idrettslag med administrative årsverk i gjennomsnitt har høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift også når vi kontrollerer for andre forhold ved idrettslagene. I gjennomsnitt fant vi at idrettslag med betalt administrasjon har i underkant av 400 kroner høyere treningsavgift blant 9-åringene og over 500 kroner høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift blant 15-åringene.

Årsakssammenhengen mellom antall administrative årsverk i idrettslaget og størrelsen på samlet medlemskontingent og treningsavgift er imidlertid ikke gitt. At treningsavgiften er høyere i klubber med administrative ressurser, kan skyldes andre mer indirekte årsakssammenhenger mellom administrativt ansatte og kostnader ved deltakelse. Det kan tenkes at administrative årsverk er en indikator på idrettslagets profesjonalisering. Klubber med administrative årsverk vil i større grad ha ressurser og kapasitet til å drive med klubb utvikling og stiller kanskje strengere krav til kompetansen til betalte trenere. Høyere forventninger og krav til utstyr, fasiliteter og trenere kan videre materialiserer seg i form av en høyere treningsavgift i disse idrettslagene. Det kan også tenkes at klubber i mer kjøpesterke områder i større grad ansetter administrative funksjoner. Videre kan sterk kjøpekraft også ha betydning for andre

prioriteringer og valg i idrettslaget som bidrar til å høyere kostnader.

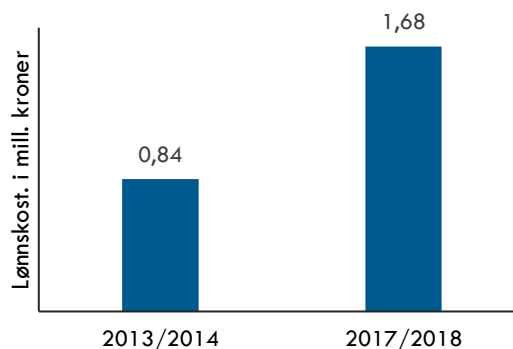
Mer profesjonalisering over tid?

Vi har også vurdert i hvilken grad idrettslagene over tid har blitt mer profesjonaliserte over tid. Vi har primært vurdert om idrettslagene i større grad benytter betalt arbeidskraft nå enn tidligere. Dette har vi belyst gjennom en regnskapsanalyse av regnskapene til et utvalg idrettslag. Detaljene rundt regnskapsanalysen er beskrevet i metodekapittelet innledningsvis. For å vurdere om idrettslagene i større grad benytter betalt arbeidskraft nå enn tidligere har vi vurdert følgende:

- Om lønnskostnadene som andel av totale driftskostnader har økt over tid
- Om gjennomsnittlige lønnskostnader per idrettslag har økt over tid (justert for generell prisvekst)

Figur 3-10 viser utviklingen i gjennomsnittlige lønnskostnader per idrettslag fra 2013/2014 til 2017/2018.

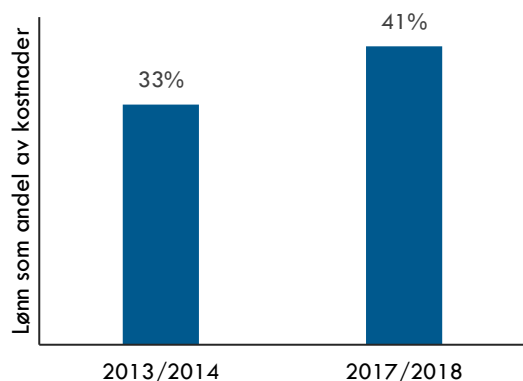
Figur 3-10: Gjennomsnittlige lønnskostnader i mill. kroner per idrettslag i 2013/2014 og 2017/2018, prisjustert til 2018-kroner (N=47)

Kilde: Regnskap idrettslag, analyser Oslo Economics.

Som det fremgår av figuren, er gjennomsnittlige lønnskostnadene målt i 2018-kroner doblet fra 2013/2014 til 2017/2018. I teorien kan dette skyldes at idrettslagene har blitt større og ikke at omfanget av betalt arbeidskraft nødvendigvis har økt. Vi har derfor også vurdert om lønnskostnader som andel av totale driftskostnader har økt, se Figur 3-11.

Figur 3-11: Lønnskostnader som andel av totale driftskostnader (N=47)

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

Som figuren viser har lønnskostnader som andel av totale driftskostnader økt over tid. Fra 2013/2014 til 2017/2018 økte lønnskostnader som andel av driftskostnader fra 33 prosent til 41 prosent. Endringen i lønnskostnader som andel av driftskostnader er mer moderat som følge av at også de øvrige driftskostnadene i idrettslaget har økt i perioden fra 2013/2014 til 2017/2018. Dette kan skyldes at aktiviteten i idrettslaget har økt. Ettersom analysen kun vurderer 47 idrettslag og representasjonen av visse idretter er lav, kan det drøftes hvor representativt utvalget er. Vi finner imidlertid at de gjennomsnittlige lønnskostnadene økte i perioden innenfor samtlige idretter i utvalget. Vi finner også at lønnskostnader som andel av driftskostnader har økt i samtlige idretter med unntak av håndball. Samlet sett synes vi derfor at regnskapsanalysen gir støtte for at bruken av betalt arbeidskraft har økt de siste årene.

Oppsummert om betydningen av profesjonalisering for kostnadene i barne- og ungdomsidretten

Spørreundersøkelsen viser at om lag halvparten av idrettslagene benytter betalte trenere i 15-årsklassen og rundt 30 prosent bruker betalte trenere i 9-årsklassen. Om lag 35 prosent av idrettslagene har minst et halvt betalt administrativt årsverk. Funnene fra regnskapsanalyse tilsier at idrettslagene har blitt mer profesjonaliserte over tid (målt etter innslag av betalte trenere og administrative årsverk).

Idrettslag med betalte trenere og administrative ansatte har i gjennomsnitt høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift enn de som baserer seg på frivillig innsats. Særlig i 15-årsklassen er det store forskjeller på idrettslag som baserer seg på frivillig innsats og de som ikke gjør det. I gjennomsnitt er samlet medlemskontingent og treningsavgift rundt 900 kroner høyere i idrettslag som både har betalte trenere og betalte administrative årsverk. Det er imidlertid usikkerhet rundt årsakssammenhengen. Det kan være andre forhold ved idrettslagene enn det at

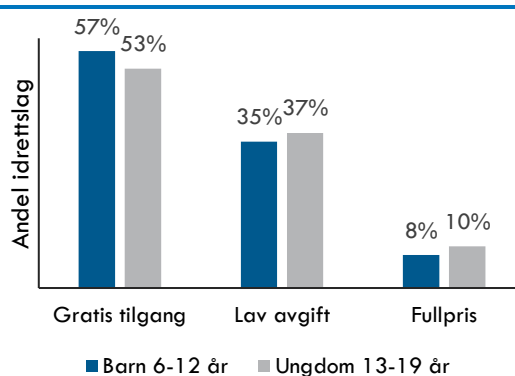
de har betalte trenere og administrative funksjoner som forklarer deler av kostnadsforskjellen.

Profesjonalisering handler imidlertid ikke bare om bruk av betalt arbeidskraft og kan også påvirke kostnadene ved deltakelse på andre områder. Profesjonalisering handler om at utøverne og de foresatte generelt har høyere forventninger og krav til idretten og den profesjonaliteten og kvaliteten som idrettslagene skal levere. Dette henger trolig også tett sammen med grad av prestasjonsfokus. Profesjonalisering materialiserer seg dermed ikke nødvendigvis bare i mer bruk av betalte trenere og administrativt personell, men kan også øke kostnadene for deltakelse på andre måter. Eksempelvis gjennom økte forventninger og krav til utstyr, økt treningsvolum, økt aktivitetsomfang, bedre treningsfasiliteter og idrettsmateriell. Mange av faktorene som vi i kapittel 3.1 viste at har en betydning for kostnadene er dermed tett knyttet til profesjonaliseringen av idretten.

3.3 Hvordan påvirker anleggsdekning og betalingsmodeller for bruk kostnadene?

Vi har også vurdert hvordan idrettslagets tilgang på idrettsanlegg påvirker kostnaden for å delta i idrett. Idrettslagenes anleggskostnader påvirkes i stor grad av kommunenes anleggsdekning og betalingsmodeller. I noen kommuner kan idrettslagene benytte idrettsanlegg gratis eller til en lav kostnad, mens i andre kommuner betaler idrettslagene en mer markedsbasert leie også ved bruk av kommunale idrettsanlegg. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) gjennomførte i mai 2019 en spørreundersøkelse blant idrettsrådene for å få innsikt anleggsdekningen i kommunene. Figur 3-12 oppsummerer hva slags betalingsmodeller som er vanlige ved bruk av kommunale idrettsanlegg.

Figur 3-12: Tilgang til og bruk av offentlige idrettsanlegg i kommunen. Fordeling antall idrettslag.

Kilde: NIFs idrettsrådsundersøkelse Note: Undersøkelsen er besvart av 185 idrettsråd med 569 tilknyttede idrettslag.

Figuren viser at det kun er rundt 10 prosent av idrettslagene som betaler «fullpris» ved tilgang på idrettsanlegg. Litt over halvparten av idrettslagene har gratis tilgang på idrettsanlegg. Svaralternativene er formulert på en måte som skaper noe usikkerhet knyttet til hvordan idrettsrådene har tolket svaralternativene «lav avgift» og «full pris». Samlet tilsier resultatene at 40-50 prosent av idrettslagene må betale for tilgang på idrettsanlegg.

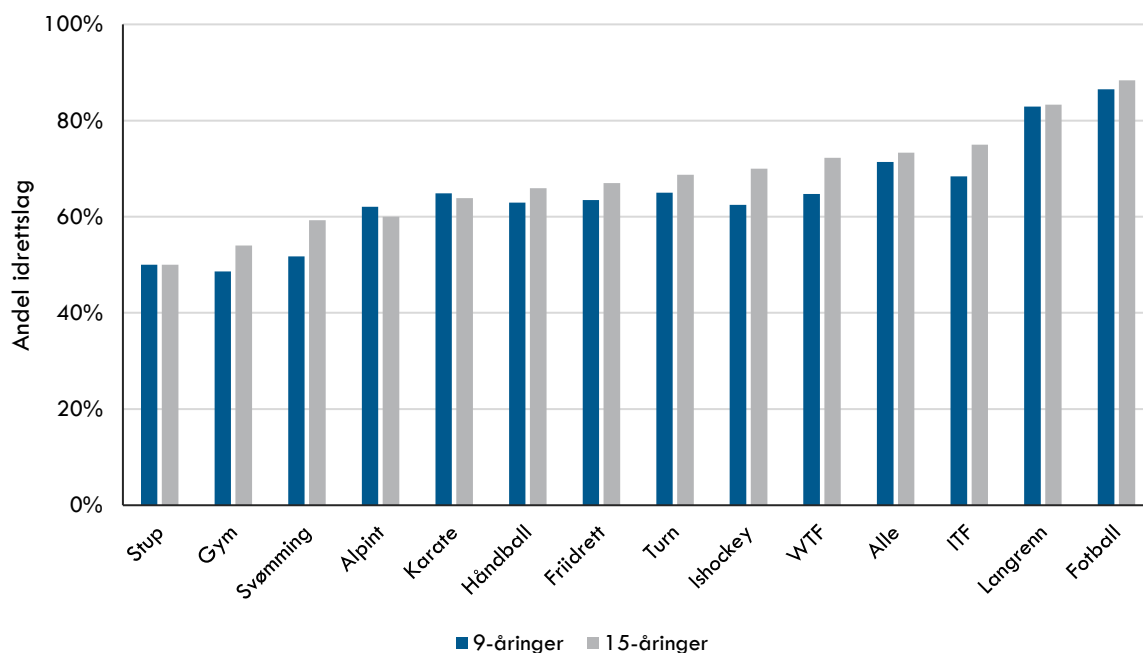
Selv om et idrettslag ligger i en kommune med gratis anleggstilgang, trenger det ikke nødvendigvis å bety at idrettslaget har lave anleggskostnader. I vår spørreundersøkelse ble idrettslagene spurt om de eier eller betaler leie for idrettsanleggene som ble benyttet innenfor den aktuelle årsklassen. Rundt 70 prosent av idrettslagene oppgir at de enten eier egne idrettsanlegg eller at de betaler leie for bruk av idrettsanlegg. Dette tyder dermed på at det er flere som har utgifter til idrettsanlegg selv om de har gratis tilgang på kommunale idrettsanlegg. Resultatene fra spørreundersøkelsen viser at om lag 60-70 prosent av idrettslagene som holder til i kommuner med gratis

anleggstilgang oppgir at de enten eier egne idrettsanlegg eller betaler for leie av idrettsanlegg.

Dette kan ha sammenheng med at er kapasitetsbegrensninger på de kommunale idrettsanleggene. Jo større kapasitetsbegrensninger det er på de kommunale anleggene, jo større vil trolig insentivene være til å finne alternative måter å dekke anleggsbehovet på. Flere av idrettslagene vi har intervjuet leier idrettsanlegg eller har investert i egne idrettsanlegg for å få bedre fasiliteter, bedre treningstider og/eller mer treningstid. Fra intervjuer kjenner vi blant annet til eksempler fra Oslo hvor idrettslag har bygd egne idrettsanlegg til fotball for å få bedre treningsfasiliteter og bedre kapasitet på idrettsanleggene. Også innen kampsport er inntrykket vårt fra intervjuer at det er relativt vanlig å leie lokaler fra private utleiere ettersom kommunen først og fremst tilbyr treningstid i kommunale flerbrukshaller.

Figur 3-13 viser hvilken andel av idrettslagene som enten eier egne eller betaler leie for idrettsanlegg på tvers av idretter.

Figur 3-13: Andel av idrettslagene som enten eier egne eller betaler leie for idrettsanlegg

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

Andelen idrettslag som oppgir at de betaler for idrettsanlegg på tvers av idretter varierer noe. Den laveste andelen finner vi innen stup og gymnastikk og breddeaktivitet hvor litt over 50 prosent av idrettslagene oppgir at de betaler for idrettsanlegg, mens i underkant av 90 prosent av idrettslagene oppgir at de betaler leie eller eier egne anlegg innen fotball. Det er heller ikke noen betydelige forskjeller i andelen idrettslag som betaler for idrettsanlegg i 9-årsklassen sammenlignet med 15-årsklassen.

Idrettslagets kostnader til idrettsanlegg vil påvirke kostnaden ved deltakelse ettersom samlet medlemskontingent og treningsavgift, sammen med idrettslagets øvrige finansieringskilder, må dekke disse kostnadene. I kapittel 3.1 fant vi at idrettslagene som betaler for idrettsanlegg i gjennomsnitt har en høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift i 9-årsklassen, men vi finner ingen forskjell på tvers av idretter i 15-årsklassen. Dette kan skyldes at det

generelt er større variasjon i nivået på treningsavgiften i 15-årsklassen og dermed mer krevende å påvise effekten av å betale for idrettsanlegg. Vi har også vurdert om idrettslag som ligger i kommuner som ifølge NIFs idrettsrådsundersøkelse har gratis tilgang til offentlige anlegg har lavere treningsavgifter enn idrettslag som betaler for tilgang på idrettsanlegg. Vi finner imidlertid ikke en slik sammenheng. Dette kan blant annet skyldes at ulike kommuner har ulike måter å gi tilskudd til idretten på. Å gi gratis tilgang på idrettsanlegg er bare en måte å støtte idretten på. For spørsmålet om hvorvidt kostnader utgjør en barriere er det ikke primært *hvordan* kommunene støtter idretten som har betydning, men *hvor mye* ressurser de bruker på det som har betydning. Det kan dermed tenkes at kommunene som ikke tilbyr gratis anlegg, støtter idretten på andre måter.

I spørreundersøkelsen ble idrettslagene bedt om å vurdere hvordan kostnadsnivået for idrettsdeltakelse har utviklet seg over tid og hvilke faktorer som eventuelt har bidratt til å øke kostnaden. Innen flere idretter nevnes økte kostnader til idrettsanlegg som en kostnadsdriver. Særlig nevnes dette som en viktig kostnadsdriver i 9-årsklassen innen håndball, fotball og alpint. I håndball og fotball er dette den kostnadsdriveren som i gjennomsnitt rangeres høyest blant idrettslagene som vurderer at det har vært en betydelig økning i kostnader. I 15-årsklassen rangeres kostnader for idrettsanlegg særlig som en kostnadsdriver innen alpint blant idrettslagene som oppgir at det har vært en betydelig økning i kostnader.

3.4 Samlet vurdering av kostnadsdrivere

Vi har i dette kapittelet vurdert nærmere hvilke faktorer som særlig forklarer de kostnadsvariasjonene vi observerer på tvers av idretter og innad i idretter. Utstyrs-kostnader og kostnader til idrettsarrangement utgjør en betydelig andel av total-kostnadene i mange av idrettene og særlig i 15-årsklassen.

Vi finner at utstyrs-kostnadene til dels forklares av idrettens særegenheter og krav til utstyr og til dels av hvilken betydning utstyret har for prestasjon. Særlig der utstyret har stor betydning for prestasjon, vil det kunne oppstå et press mot stadig bedre utstyr. Det er imidlertid betydelig variasjon i kostnader til utstyr og arrangement innad i samtlige idretter, og det viser at gjennomsnittskostnaden ikke nødvendigvis representerer «minimumsnivået» på kostnadene. Kostnadsvariasjonene i utstyrs-kostnader og arrangements-kostnader innad i idrettene henger trolig sammen med både kjøpekraft og ambisjonsnivå. Vi finner en sterk og statistisk signifikant korrelasjon mellom idrettslagenes ambisjonsnivå målt i antall organiserte

treningstimer og kostnader til idrettsarrangement og utstyr.

Det er også noe variasjon i samlet medlemskontingent og treningsavgift på tvers av idretter og innad i idrettene. Nivået på samlet medlemskontingent og treningsavgift påvirkes både av idrettslagets kostnader og av idrettslagets finansieringskilder. Vi finner at særlig følgende faktorer ut til å ha betydning på nivået på samlet medlemskontingent og treningsavgift på tvers av idretter:

- Om idrettslaget har administrativt ansatte
- Antall organiserte treningstimer i uka
- Idrettslagets finansieringskilder og grad av foreldrefinansiering
- Størrelsen på gruppa
- Om idrettslaget har betalte trenere (kun påviselig effekt i 15-årsklassen)
- Om idrettslaget betaler for tilgang på idrettsanlegg (kun påviselig effekt i 9-årsklassen)

Kostnadene ved deltakelse er i gjennomsnitt høyere i by- og bynære kommuner enn i landkommuner. I gjennomsnitt er både samlet medlemskontingent og treningsavgift, utstyrs-kostnader og arrangements-kostnader høyere i by- og bynære kommuner. Analysene viser at forskjellene i samlet medlemskontingent og treningsavgift til dels forklares av at idrettslagene i by- og bynære kommuner er mer profesjonaliserte - de benytter i større betalte trenere og har i større grad administrative årsverk. Idrettslagene i by- og bynære kommuner har også flere organiserte treningstimer, de har flere utøvere og finansierer i større grad kostnadene i idrettslaget gjennom foreldrefinansiering. Vi finner også at både kostnader til utstyr og idrettsarrangement er høyere i by- og bynære kommuner. Dette kan ha sammenheng med forskjeller i både ambisjonsnivå og kjøpekraft.

Grad av profesjonalisering er en mulig bakenforliggende forklaring på kostnadsnivået. Blant idrettslagene som har besvart spørreundersøkelsen har halvparten av idrettslagene betalte trenere i 15-årsklassen, rundt 30 prosent av idrettslagene bruker betalte trenere i 9-årsklassen og 35 prosent av idrettslagene har betalte administrative funksjoner. Funnene våre indikerer også at idrettslagene i større grad benytter betalt arbeidskraft nå enn tidligere. Dette har særlig betydning for samlet medlemskontingent og treningsavgift i idrettslagene. Vi finner at idrettslag med betalte trenere og administrative ansatte i gjennomsnitt har høyere samlet medlemskontingent og treningsavgift enn de som baserer seg på frivillig innsats. Særlig i 15-årsklassen er det store forskjeller. Det er imidlertid usikkerhet rundt årsakssammenhengen.

Profesjonalisering handler imidlertid ikke bare om bruk av betalt arbeidskraft, men også om at utøverne og de foresatte generelt har høyere forventninger og krav til idretten og den profesjonaliteten og kvaliteten som idrettslagene skal levere. Konsekvensen av økt profesjonalisering er dermed ikke nødvendigvis bare mer bruk av betalte trenere og administrativt personell, men kan også øke kostnadene ved deltakelse på andre måter. Eksempelvis gjennom økte forventninger og krav til utstyr, treningsfasiliteter og idrettsmateriell og gjennom økt treningsvolum og aktivitetsomfang.

Vi har også vurdert betydningen av kommunenes anleggstilgang. Innenfor mange av idrettene vurderes kostnader til idrettsanlegg som en særlig viktig kostnadsdriver. Idrettslagets kostnader til idrettsanlegg vil påvirke kostnaden ved deltakelse ettersom samlet medlemskontingent og treningsavgift, sammen med idrettslagets øvrige finansieringskilder, må dekke disse kostnadene. Særlig trekkes det frem at økte anleggskostnader er en kostnadsdriver i 9-årsklassen innenfor håndball og fotball. Vi klarer imidlertid ikke å påvise at det er en sammenheng mellom kommunenes ordning for å ta betalt for bruk av anlegg og nivået på samlet medlemskontingent og treningsavgift.

4. Samsvar mellom tilbud og kostnader

I dette kapittelet drøfter vi om kostnadene for å drive barne- og ungdomsidrett synes å stå i et «rimelig forhold» til kvaliteten, og om de sentrale kostnadsdrivere/-elementene bidrar til å øke kvaliteten på tilbudet og i så fall i hvilken grad.

I Figur 4-1 er hovedproblemstillingene i kapittelet oppsummert.

Figur 4-1: Hovedproblemstilling 3

- Står kostnadene for aktivitetene i et «rimelig forhold» til kvaliteten?
- Tilsier kostnadselementene høyere kvalitet og i så fall i hvilken grad?

For å vurdere sammenhenger mellom kostnadsnivå og kvalitet, må det defineres hva som ligger i begrepet «kvalitet». Det er særlig to utfordringer som melder seg når en skal se på kvalitetsforskjeller mellom ulike idrettstilbud.

- For det første er det grunn til å anta at det er store subjektive forskjeller når det kommer til hva utøvere/foresatte vil anse som god kvalitet. Dette betyr at det er krevende å samles om en omforent definisjon av hva som er god kvalitet. For enkelte kan et treningstilbud med én trening i uka representere god kvalitet, fordi tilbudet treffer preferansene til utøveren på en god måte. For andre utøvere vil et tilsvarende tilbud vurderes å være av dårlig kvalitet, fordi disse utøverne har preferanser for å trene mer enn én gang i uka.
- For det andre er det metodisk vanskelig å måle kvalitet. Selv om en har et klart bilde av hva som er god kvalitet, kan det være svært krevende å dokumentere forskjeller i kvalitet. Eksempelvis kan det være bred enighet om at trenere som har betydelige kunnskaper om den aktuelle idretten og har sterk relasjonskompetanse er trenere som bidrar til god kvalitet på tilbudet. Det er likevel et spørsmål om hvordan man måler slike størrelser. Det kan argumenteres for at personer som har gjennomført relevante kurs eller personer som får betalt for trenergjerningen er dyktigere trenere enn personer som ikke har gjennomført

⁷ Dette er konsistent med begrepet «gjenkjøp» fra vare- eller tjenestehandel. Hvis en frisørsalong opplever at kundene kommer tilbake gang etter gang, impliserer dette at frisørtjenestene som de tilbyr er av høy kvalitet.

⁸ Fra SSB har vi innhentet befolkningsstatistikk for gruppen 7-15 år i perioden 2012-2018.

kurs eller som ikke får betalt for å være trenere. Dette kan nok stemme i gjennomsnitt, men det finnes også utallige dyktige trenere i Norge som verken får betalt for å være trenere eller som har gjennomført en rekke kurs. Dette synliggjør hvorfor kvalitet som begrep kan være krevende å forholde seg til.

Vi vil videre i dette kapittelet anvende deltakelse over tid som det ultimate kvalitetsmålet. Hvis barn og ungdom velger å bli værende i idrettslagene over tid, impliserer dette god kvalitet.⁷ Alle valg som klubb eller utøver/foresatt foretar seg som bidrar til at den enkelte utøver blir værende lenger i idretten, vurderes som kvalitetsdrivende.

4.1 Forholdet mellom kostnader og kvalitet i aktivitetene

Et startpunkt for å vurdere om kostnadene for aktivitetene står i et rimelig forhold til kvaliteten er å se på utviklingen i deltakelsen i norsk organisert idrett i et makroperspektiv. Hvis den organiserte idretten evner å holde på sine medlemmer - eventuelt oppnå en vekst i aktivitetstallene – tilsier det at kostnaden for tilbudet står i et rimelig forhold til kvaliteten. Figur 4-2 viser utviklingen i aktivitetstall i perioden 2012-2018 for barn og ungdom (6-19 år) i den organiserte idretten og for de aktuelle særforbundene som er omfattet av vår analyse.

Norsk idrett har opplevd en vekst i aktivitetstall på 5,4 prosent i absolutte tall i seksårsperioden mellom 2012 og 2018. For barne- og ungdomsidretten har veksten i aktivitetstall vært 5,9 prosent. Hvis vi justerer for en generell befolkningsvekst i målgruppen⁸, har det vært en vekst i aktivitetstallene i barne- og ungdomsidretten på 2,7 prosent i perioden. Denne veksten kommer på toppen av en allerede høy deltakelse i organisert idrett. NIF har i dag over 800 000 aktive medlemskap blant barn og unge, og i denne målgruppen (6-19 år) utgjorde antall aktive medlemskap i forhold til målgruppen 91 prosent i 2017.⁹

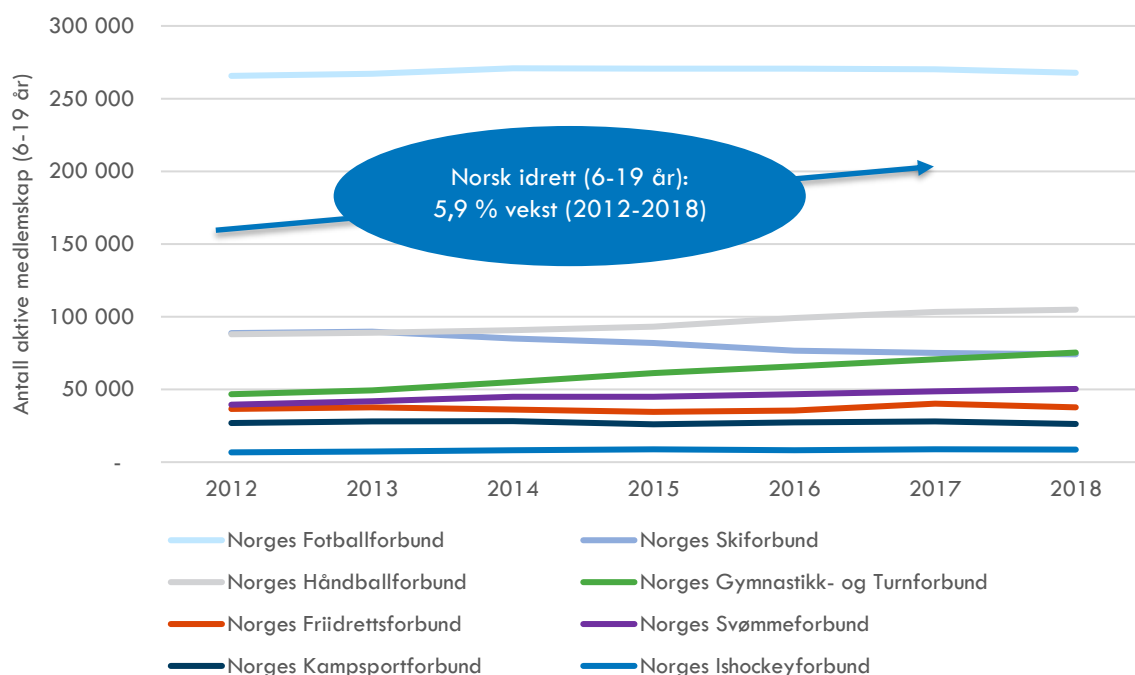
I et makroperspektiv synes det opplagt at idretten totalt sett evner å levere god kvalitet på idretts-tilbudene til en akseptabel pris.

⁹ Her er antall aktive medlemskap dividert på antall personer i alderssegmentet 6-19 år. Merk at en person kan ha flere aktive medlemskap hvis han/hun driver med flere idretter.

Hvis vi ser på utvikling i aktivitetstall for ulike særforbund, ser vi at idrettene har hatt noe ulik medlemsutvikling i perioden mellom 2012 og 2018. For seks av åtte forbund, det vil si alle særforbund unntatt Norges Skiforbund (-16,5 %) ¹⁰ og Norges Kampsportforbund (-2,7 %), har det vært en positiv utvikling målt i aktivitetstall blant barn og unge i den undersøkte seksårsperioden. Norges Gymnastikk- og Turnforbund (+61,3 %), Norges Ishockeyforbund (+28,5 %), Norges Svømmeforbund (+27,3 %) og Norges Håndballforbund (+19,3 %) har alle opplevd en betydelig vekst i antall aktive medlemskap i barne- og ungdomsidretten.

Hvorvidt medlemsutviklingen faktisk gjenspeiler hvordan de ulike idrettene har jobbet med kvaliteten og kostnadsnivået i tilbudene sine, eller om det skyldes helt andre forhold, er krevende å gi et entydig svar på. For snøidretter som langrenn og alpint er det rimelig å anta at medlemsutviklingen påvirkes av endringer i varighet på vintersesong, hvorvidt det til enhver tid finnes forbilder som inspirerer til deltakelse mv. Likevel kan det ikke utelukkes at enkelte idretter opplever en medlemssvikt fordi kostnadene for idrettstilbudet ikke lenger står i forhold til kvaliteten som barn/foresatte føler at de får igjen. Vi drøfter dette nærmere i det videre.

Figur 4-2: Utvikling i aktivitetstall for barn og ungdom (6-19 år)

Kilde: Nøkkeltallsrapport 2018 (NIF, 2019).

Hvordan vurderes det generelle kostnadsnivået i ulike idretter?

I spørreundersøkelsen til foresatte har vi spurt hvordan de vurderer det generelle kostnadsnivået i idretten som barnet deres bedriver. Spørsmålet er stilt til foresatte til både 9- og 15-åringer. Figur 4-3 (på neste side) viser at andelen som opplever at det generelle kostnadsnivået i idretten er for høyt varierer mye mellom de ulike idrettene. I kapittel 2 så vi at det faktiske kostnadsnivået varierte mye på tvers av idretter. Det er derfor forventet at det er betydelige forskjeller i hvordan de foresatte vurderer det generelle kostnadsnivået i idretten. Utstyrstunge idretter som alpint, ishockey og langrenn vurderes av

de foresatte som idretter hvor det generelle kostnadsnivået for å delta er for høyt. I alpint svarer 70 prosent av de foresatte til 9-åringer at de enten er «enig» eller «helt enig» i påstanden om at det generelle kostnadsnivået for å delta i alpint er for høyt.¹¹ Tilsvarende er det henholdsvis 40 og 35 prosent av foresatte til 9-åringer i ishockey og langrenn som er «enig» eller «helt enig» i påstanden om at det generelle kostnadsnivået i den aktuelle idretten er for høyt.

Det er enkelte idretter hvor det generelle kostnadsnivået ikke vurderes som spesielt høyt. Dette gjelder spesielt for gymnastikk og breddeaktivitet, turn og friidrett. Blant foresatte til 9- og 15-åringer som bedriver friidrett er det ingen som har svart at de er

¹⁰ Ikke justert for befolkningsvekst. Justerer vi for generell befolkningsvekst blant barn og unge, er nedgangen 19,7 %.

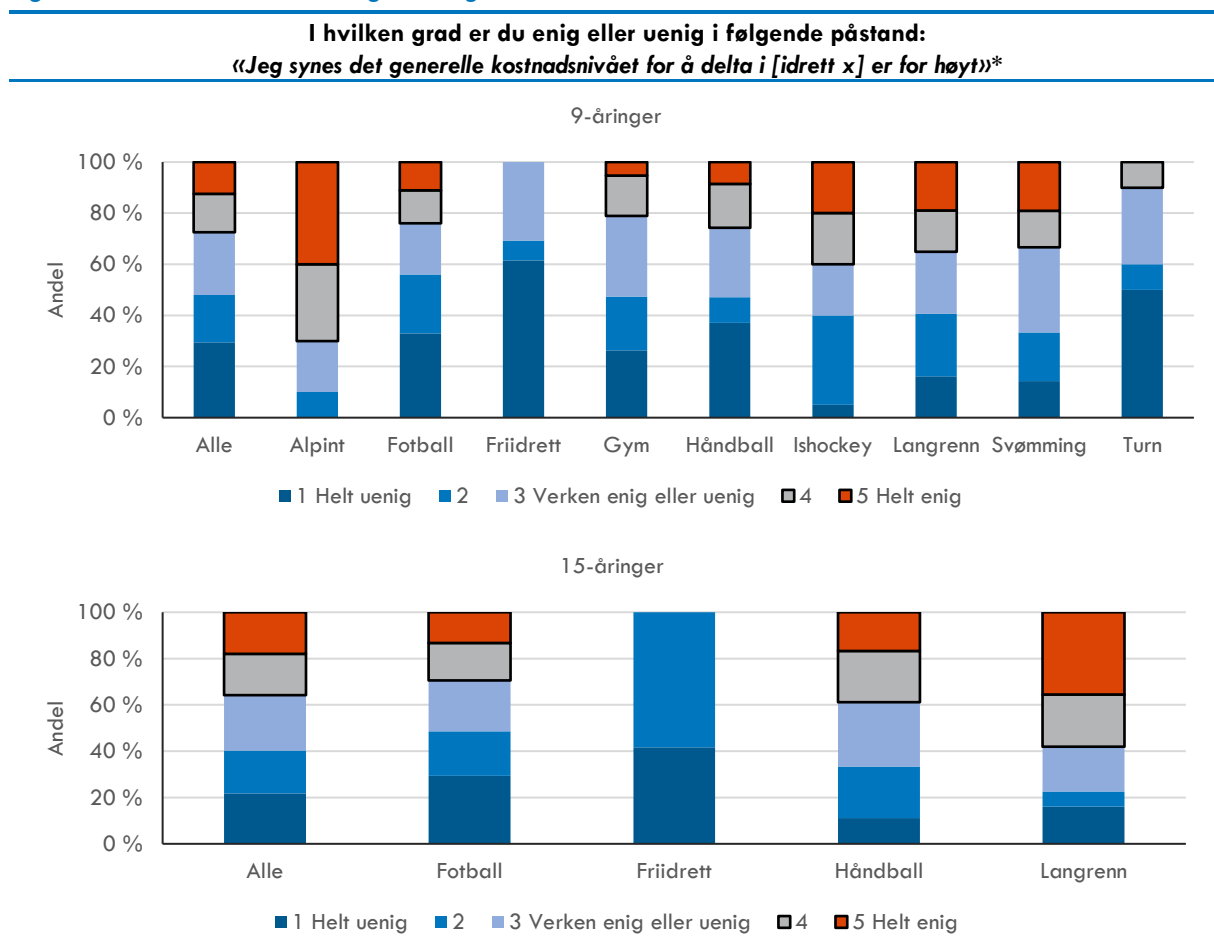
¹¹ Det må bemerkes at det er en viss usikkerhet knyttet til resultatene. Vi har svar fra ti foresatte til 9-åringer som driver med alpint.

«helt enig») eller «enig») i påstanden om at det generelle kostnadsnivået i idretten er for høyt. For kampsportidrettene og stup har vi færre enn 10 svar fra foresatte både til 9- og 15-åringer. Av den grunn er ikke svarene fra disse idrettene presentert.

Basert på svarene fra spørreundersøkelsen synes det å være visse forskjeller mellom hvordan foresatte til 9-åringer og 15-åringer vurderer det generelle

kostnadsnivået. Blant foresatte til 9-åringer er det 27 prosent som vurderer at det generelle kostnadsnivået for å delta i idretten er for høyt. Tilsvarende er det 36 prosent av de foresatte til 15-åringer som vurderer at kostnadsnivået i idretten er for høyt. Selv om antallet svar i undersøkelsen blant foresatte er noe lavt, er det ikke urimelig å tro at dette på et aggregert nivå kan gjenspeile en generell oppfatning.¹²

Figur 4-3: De foresattes vurdering av det generelle kostnadsnivået i idretten som barnet deltar i

Kilde: Spørreundersøkelse foresatte, analyser Oslo Economics. *Idretter med færre enn 10 svar vises ikke, men inngår i statistikken for «Alle».

Hvordan vurderes kostnaden opp mot kvaliteten på tilbudet som barnet/ungdommen mottar?

I Figur 4-3 over presenterte vi hvordan foresatte til barn og ungdom vurderer det generelle kostnadsnivået i idretten som barnet/ungdommen er aktiv i. Spørsmålet var ment å gi en pekepinn på om de foresatte opplever at totalkostnaden i idretten er høy. Det er naturlig å anta at de foresatte svarer på spørsmålet basert på sin kjennskap til idretten fra barnets deltakelse i det lokale idrettslaget, hvordan

de opplever kostnadsnivået i andre idrettslag, samt hvordan de vurderer kostnaden i eldre årsklasser innenfor samme idrett. Spørsmålet tar også opp i seg hvordan foresatte vurderer nivået på utstyrskostnader, reisekostnader, turneringskostnader mv. Dette er kostnader som til en viss grad ikke bestemmes av idrettslagene, men som styres av den enkelte utøver/foresatt. For å få informasjon om hvordan de vurderer kostnadsnivået på tilbudet som barnet deres mottar fra idrettslaget, har vi stilt et spørsmål til foresatte om

¹² En annen usikkerhetsfaktor utover svarantallet i undersøkelsen til foresatte er at det kan være en skjevhet i utvalget som har svart på undersøkelsen. Hvis det er slik at foresatte som opplever at kostnadsnivået i idretten er høyt i

større grad har valgt å trykke seg inn på undersøkelsen, kan det argumenteres for at andelen som opplever at den generelle kostnaden er for høy overestimeres i vår undersøkelse.

hvordan de vurderer følgende påstand: *«kostnaden for å delta i idretten er urimelig høy sammenlignet med kvaliteten/innholdet i aktivitetstilbudet som barnet mitt mottar.»*

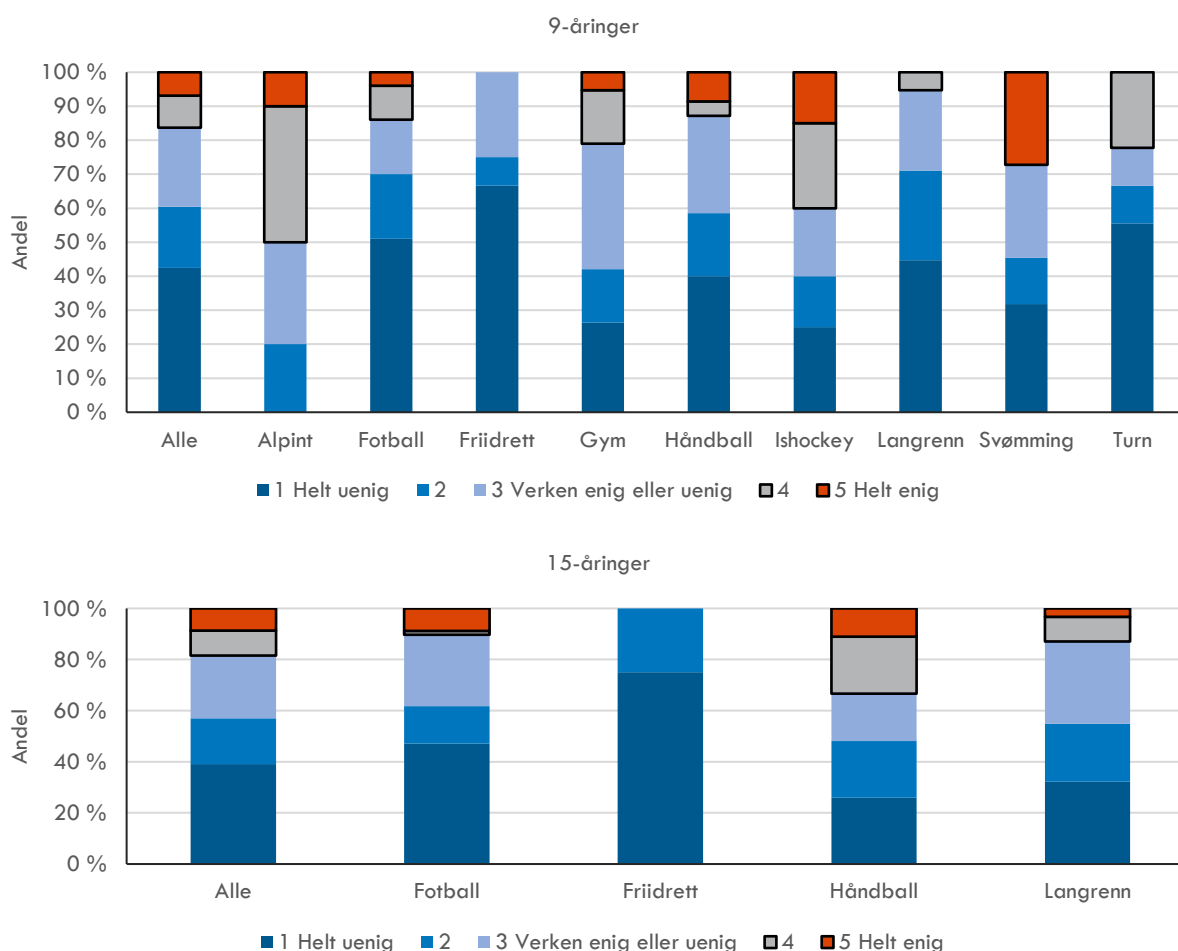
Figur 4-4 viser at andelen som mener at kostnaden er høy sammenlignet med kvaliteten i tilbudet som barnet mottar er marginalt høyere blant foresatte til 15-åringer enn blant 9-åringer. Blant foresatte til 9-åringer er det 16 prosent som enten er «enig» eller «helt enig» i påstanden om at kostnadsnivået for tilbudet som barnet mottar er for urimelig høy sammenlignet med kvaliteten/innholdet i aktivitetstilbudet som barnet mottar i idrettslaget. Tilsvarende opplever 18 prosent av de foresatte til 15-åringer dette.

Det overordnede inntrykket er imidlertid at de fleste foresatte opplever at kostnaden for deltakelse i idrettslaget er lav sammenlignet med kvaliteten

innholdet i tilbudet. Dette er også noe en kan forvente, ettersom det offentlige bidrar med over 7 milliarder kroner i støtte til idretten hvert år og at verdien av frivillig arbeid i idrettslagene er betydelig (NIF, 2018). Offentlig støtte og høy frivillig innsats bør tilsi at pengekostnaden for deltakelse i idrettslagene er lav når en sammenligner med hva en får igjen. Det er om lag 60 prosent av de foresatte som er uenige i påstanden om at kostnaden er urimelig høy sammenlignet med kvaliteten i aktivitetstilbudet som barnet mottar fra idrettslaget. Også for dette spørsmålet er det betydelige forskjeller i svarene på tvers av idrettene. Blant foresatte til 9-åringer som driver med friidrett og langrenn vurderes det at kostnaden for å delta i idrettslaget er svært lav når en sammenligner med kvaliteten på tilbudet. Det er foresatte til 9-åringer som driver med alpint, ishockey og svømming som i størst grad oppgir at kostnaden for å delta i idrettslaget er høy når en sammenligner med kvaliteten i tilbudet.

Figur 4-4: De foresattes vurdering av kostnadsnivå sett opp mot kvaliteten i tilbudet som idrettslaget gir

I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende påstand:
«Jeg synes kostnaden for å delta i [idrett x] er urimelig høy sammenlignet med kvaliteten/innholdet i aktivitetstilbudet barnet mitt mottar innen [idrett x] i idrettslaget»*

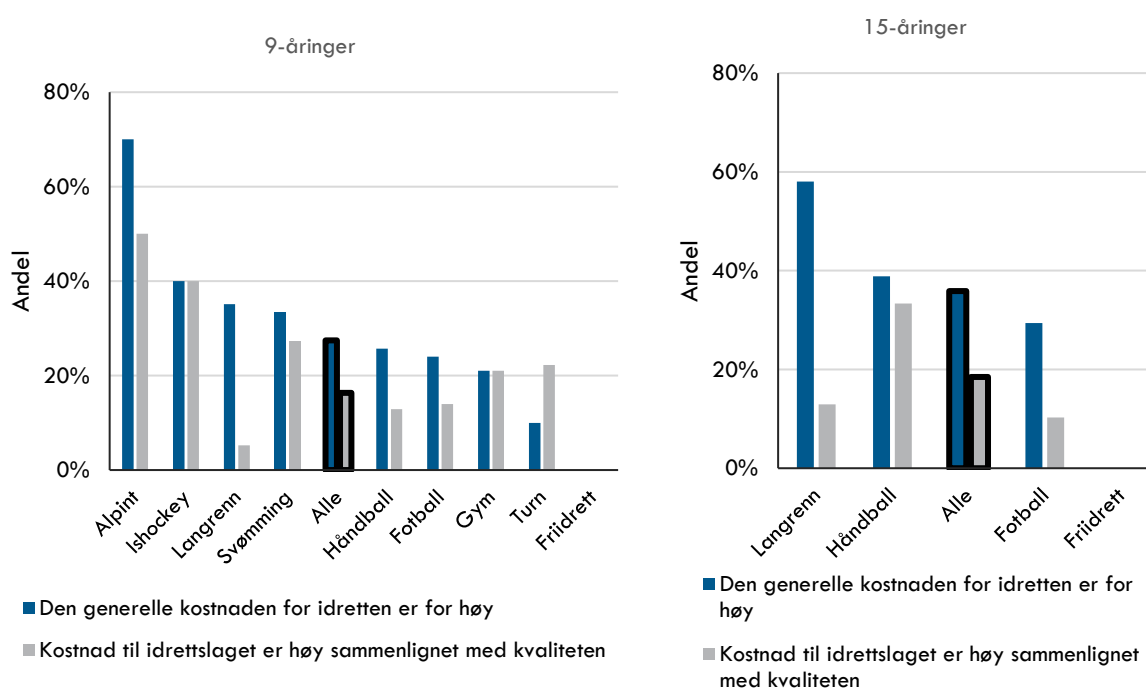

Kilde: Spørreundersøkelse foresatte, analyser Oslo Economics. *Idretter med færre enn 10 svar vises ikke.

I Figur 4-5 har vi sammenstilt svarene fra Figur 4-3 og Figur 4-4. Den blå søylen angir andelen foresatte innenfor hver idrett som har svart enten «enig» eller «helt enig» på spørsmålet om hvorvidt det generelle kostnadsnivået i idretten er for høyt. Den grå søylen angir andelen foresatte som har svart «enig» eller «helt enig» på spørsmålet om at kostnaden er urimelig høy sammenlignet med kvaliteten i aktivitetstilbudet som barnet mottar i idrettslaget. Når vi sammenholder svarene fra disse to spørsmålene, er det særlig ett funn som en bør merke seg. Vi observerer at de grå søylene systematisk er lavere enn de blå. Dette indikerer at mange foresatte synes at det generelle kostnadsnivået i idretten er for høyt, men at de opplever at de lokale klubbene jobber dedikert med

å gi et kvalitativt godt tilbud til en akseptabel kostnad. Dette er et inntrykk som også bekreftes gjennom intervjuer med foresatte. En annen mulig årsak til at de grå søylene er systematisk lavere enn de blå søylene kan være at utstyrs kostnader og reise- og overnattingskostnader normalt sett ikke inkluderes i kostnaden som foresatte betaler til idrettslaget. Fra intervjuer med foresatte går det igjen at mange synes at kostnadene til utstyr, samt reise- og overnattingskostnader i forbindelse med treningssamlinger og konkurranser, er altfor høye i enkelte idretter. Dette er kostnader som langt på vei ikke påvirker hva de foresatte betaler inn til idrettslagene, men som likevel påvirker det generelle kostnadsnivået i idrettene.

Figur 4-5: Vurdering av kostnadsnivået i idretten generelt og i idrettslaget som barnet deltar i*

Kilde: Spørreundersøkelse foresatte, analyser Oslo Economics. *Idretter med færre enn 10 svar vises ikke.

Note: Spørsmålsstillingene som var benyttet var: «I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende påstand: Jeg synes det generelle kostnadsnivået for å delta i [idrett x] er for høyt» (blå søyler) og «I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende påstand: Jeg synes kostnaden for å delta i [idrett x] er urimelig høy sammenlignet med kvaliteten/innholdet i aktivitetstilbudet barnet mitt mottar innen [idrett x] i idrettslaget» (grå søyler)

4.2 Tilsier vekst i kostnadsdrivere økt kvalitet?

Så langt har vi sett på hvordan foresatte vurderer sammenhengen mellom kostnader og kvalitet i stort. Vi skal nå drøfte nærmere hvordan de enkelte kostnadsdriverne kan relateres til kvalitet. I Figur 4-6 på neste side har vi illustrert at kvalitet kan skapes i ulike ledd. Idrettslag som har god underliggende klubb utvikling kan sikre god deltakelse over tid (høy kvalitet) fordi de administrative oppgavene til idrettslaget er håndtert på en god måte. Det gjør det

enklere for foreldre å engasjere seg som trenere eller i andre frivillige verv. Videre kan kvalitet knytte seg til hvordan det konkrete idrettstilbudet ser ut. Kvaliteten på idrettstilbudet kan påvirkes av blant annet trenerens kompetanse, treningsfasiliteter, treningsvolum og arrangementsvolum. Til slutt er det enkelte valg som langt på vei tas av utøver/foresatte og som også påvirker sannsynligheten for langvarig deltakelse. Disse valgene kan knytte seg til hva slags utstyr som benyttes ved utøvelse av idretten, samt omfanget på eventuelle valgfrie treninger, treningsamlinger eller konkurranser. Selv om dette i langt på vei omtales som et eget valg, er det likevel slik at det

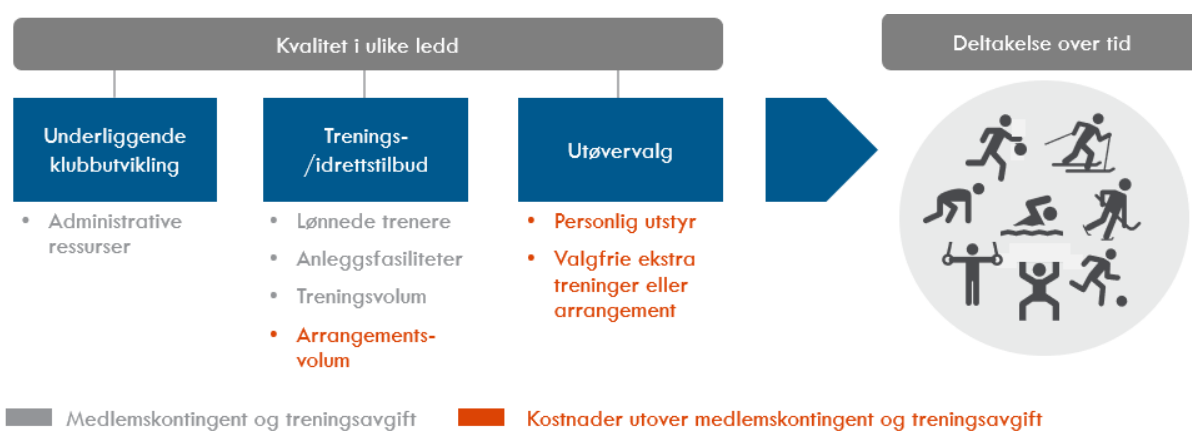
enkelte idrettslag også kan påvirke disse valgene gjennom informasjon og holdninger som spres til barn, ungdom og foresatte.

Samlet sett vil innretning i hvert av de tre nevnte leddene i figuren kunne bidra til at flere blir værende i idretten over tid.

Kostnadsdrivere som er markert i grå farge er kostnadselementer som normalt dekkes gjennom medlemskontingent og/eller treningsavgift, mens kostnadsdrivere som er markert i oransje er kostnadselementer som normalt sett påløper utover

medlemskontingent og treningsavgift. Dette er kostnader som utøveren i større grad selv kan påvirke. Kostnadsdrivere som er markert i grå farge er derfor på et generelt grunnlag vanskeligere for utøveren å velge bort eller justere etter betalingsevne, og kan således enklere utgjøre en barriere for deltakelse. I det følgende drøfter vi hvordan kostnadsdrivere som påvirker de tre ulike leddene kan bidra til deltakelse over tid. Vi vil da vurdere hvordan ressurser benyttet på (1) å styrke underliggende klubb utvikling, (2) styrke trenings-/idrettstilbud eller (3) på personlig utstyr eller ekstra aktivitet synes å øke sannsynligheten for mer varig deltakelse i organisert idrett.

Figur 4-6: Kvalitet i ulike ledd

Illustrasjon Oslo Economics

4.2.1 Underliggende klubb utvikling

I kapittel 3.2 viste vi at kostnader til administrative ressurser kan bidra til å forklare forskjeller i kostnadsnivå mellom ulike klubber, og at administrasjonskostnadene i idrettslagene har økt i løpet av de siste fem årene. Med andre ord er kostnader benyttet på administrative ressurser en kostnadsdriver som det er interessant å se nærmere på.

Spørsmålet vi ønsker å besvare i dette delkapittelet er om økt ressursbruk til administrasjon og klubb utvikling synes å være kvalitetsdrivende for idrettstilbudet til 9- og 15-åringene. Dette avhenger av flere forhold.

For det første vil behovet for å lønne administrativt ansatte avhenge av størrelsen på klubb. Fra intervjuer med idrettslag rapporteres det at behovet for å ansette administrative ressurser melder seg når idrettslaget oppnår et visst antall medlemmer. På et tidspunkt vil mengden arbeidsoppgaver i idrettslaget ikke la seg løse av frivillige i idrettslaget på toppen av normal jobb. Enkelte idrettslag kan imidlertid være heldige å ha ildsjeler som gjør at brytningspunktet mellom frivillighet og profesjonalisering forflyttes noe.

I disse klubbene vil ikke det å betale for at administrative oppgaver gjennomføres nødvendigvis føre til en kvalitetsheving.

Fra intervjuene rapporteres det om flere indirekte gevinster av å investere i underliggende klubb utvikling gjennom å lønne administrative ressurser. Det argumenteres for at det er mer attraktivt som forelder å melde seg til frivillige verv når de administrative oppgavene i klubben er håndtert på en god måte. Videre har det en verdi at informasjonsflyten mellom klubbadministrasjon, trenere og utøvere/foreldre fungerer godt. Det synes som at profesjonaliserte klubber har bedre systemer for å sikre en god informasjonsflyt mellom aktørene i et idrettslag. Videre er det grunn til å anta at idrettslag med lønnede ansatte kan jobbe mer dedikert med klubb utviklingsplaner, sportslige planer og anleggsplaner. Dette er en type arbeid som må forventes å gi positive langsiktige virkninger for idrettstilbudet til 9- og 15-åringene.

Samlet vurderes det at penger investert i klubb utvikling er kvalitetsdrivende i gjennomsnitt. Dette

innebærer at en viss ressursbruk administrative forhold må forventes å komme 9- og 15-åringene til gode, og i neste ledd føre til at flere blir værende i idrettslagene lenger. Videre må det forventes å være stordriftsfordeler i administrative forhold. I store klubber med mange medlemmer vil en lønnet administrativ ansatt kunne gjøre oppgaver som kommer mange til gode. Dette understøtter at ressurser benyttet på klubb-utvikling i større klubber er kvalitetsdrivende, iallfall hvis det ikke finnes ildsjeler som ønsker å påta seg de administrative oppgavene uten vederlag.

4.2.2 Trenings-/idrettstilbud

Med trenings-/idrettstilbud mener vi det idrettslige opplegget som utøveren mottar fra idrettslaget. Laget kan foreta en rekke valg som påvirker hvordan det idrettslige opplegget ser ut, og herigjennom sannsynligheten for at barn og ungdom blir værende i idretten over tid. Eksempler på slike typer valg er hvorvidt en skal ha lønnede trenere for 9-åringene eller ikke, hvor mye en skal investere i fellesutstyr og treningsfasiliteter, hvor mange fellestreninger en skal tilby, samt hvor mange seriekamper/konkurranser laget eller den enkelte utøver skal delta på. Under drøfter vi om disse kostnadselementene synes å være kvalitetsdrivende i gjennomsnitt, i betydningen at flest mulig barn og ungdom blir værende i idrettene over tid.

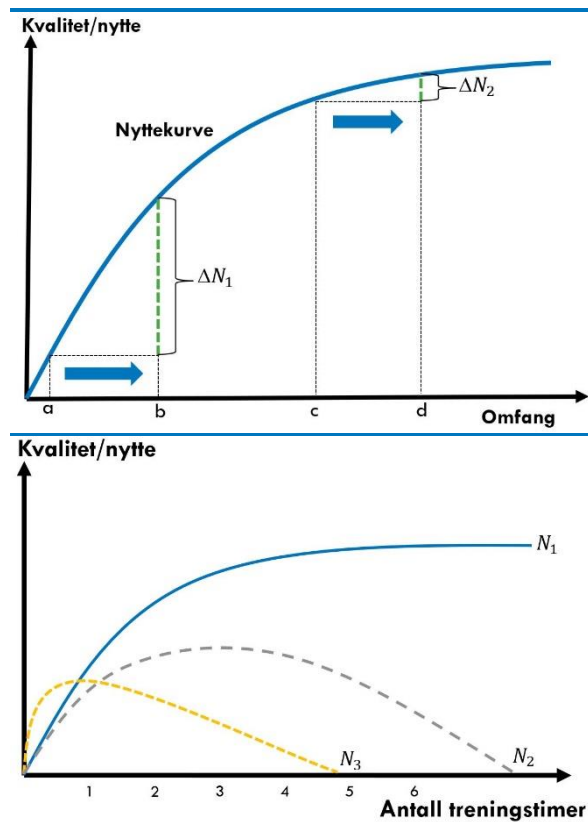
Et moment som er viktig å ha med seg i den vurderingen, er at sammenhengen mellom ulike kostnader og kvalitet høyst trolig ikke står i et lineært forhold til hverandre. Fra et fagøkonomisk ståsted har individer avtagende grensenytte av de fleste varer og tjenester. Dette betyr at en økning fra et lavt nivå ofte har høyere verdi enn tilsvarende økning fra et høyt nivå.

I Figur 4-7 har vi forsøkt å illustrere poenget med avtagende grensenytte. Her kan x-aksen (horisontal) for eksempel tolkes som antall treninger i uka, mens Y-aksen (vertikal) angir en hypotetisk 9-åringens nytte/glede av et gitt treningstilbud. I eksempelet trener 9-åringen opprinnelig en halv time håndball i uka (punkt a), før klubben bestemmer at de vil tilby 2 timer med fellestrening i uka (punkt b). For 9-åringen, som er glad i å trene håndball, vil denne økningen i treningsvolum gjøre at han/hun har en økt glede/nytte av tilbudet som klubben tilbyr, representert ved en stor og positiv ΔN_1 . Dette kan i neste ledd føre til økt sannsynlighet for varig deltakelse. For en økning i treningsvolum fra 4 timer (punkt c) i uka til 5,5 timer (punkt d) i uka ser vi at endringen i nytte/glede er liten, representert ved en liten ΔN_2 . Etersom ΔN_2 er mindre enn ΔN_1 , sier vi at grensenytten er avtagende. Nyttan av å øke treningsvolumet blir stadig mindre jo høyere treningsvolum en allerede er på. Avhengig av kostnaden ved å gå fra punkt c til d, kan det tenkes at

en slik endring i treningsvolum ikke er kvalitetsdrivende (økt sannsynlighet for varig deltakelse) for den tenkte 9-åringen. For andre 9-åringene som er mindre opptatt av å trene håndball (flatere eller konkav nyttekurve), kan en økning i treningsvolum fra 4 til 5,5 timer være ensbetydende med at de slutter med håndball. Dette er illustrert i nederste del av Figur 4-7, hvor tre nyttekurver (N_1 , N_2 og N_3) illustrerer tre ulike 9-åringene med ulike preferanser for treningsvolum. I dette eksempelet vil to av tre niåringene (med nyttekurve N_2 og N_3) oppleve å få en lavere nytte av å øke fra 4 til 5,5 treningstimer i uka.

Det kan forventes at samme mønster med avtagende grensenytte også gjelder for andre kostnadselementer i barne- og ungdomsidretter; kostnader til utstyr, antall lønnede trenere, antall treningsamlinger, antall konkurranser mv.

Figur 4-7: Nyttekurve for treningsomgang - avtagende grensenytte

Illustrasjon Oslo Economics

Figuren illustrerer at svaret på spørsmålet om hvorvidt det å øke treningstilbudet bidrar til mer varig deltakelse (høyere kvalitet) avhenger sterkt av hvilket nivå som klubben allerede ligger på i dag, samt av hvilken 9-åring eller 15-åring du spør. Spesielt blant 15-åringene varierer ambisjonsnivå og treningsvolum svært mye. Det finnes 15-åringene i Norge som trener flere ganger daglig. For disse 15-åringene kan en forutsetning for videre deltakelse være at de har mulighet til å trene så mye som de ønsker, samt kunne

delta på de konkurransene som de foretrekker. Samtidig, i intervjuer har vi også snakket med foreldre til 15-åringer som trives med å trene én gang i uka og som ikke ønsker å delta i konkurranser.

Idrettslagenes oppgave er å gi et tilbud som i størst mulig grad er tilpasset den enkeltes preferanser. Dette synes å være enklere å lykkes med i individuelle idretter enn i lagidretter. Det synes også å være lettere å gjøre individuelle tilpasninger på større steder hvor en har bedre muligheter til å differensiere treningstilbudet til ulike utøvere basert på ønsket treningsmengde. På mindre steder hvor en har akkurat nok 9-åringer eller 15-åringer til å stille ett lag handler det i større grad om å finne minste felles multiplum for å sikre at flest mulig blir med lengst mulig. Det krever at idrettslagene er orientert om preferansene til barna/ungdommene som de skal gi et tilbud til.

Det varierer mellom idrettslagene om det er kostbart å øke treningsvolum. I vurderingen av om endring i trenings-/idrettstilbud er kvalitetsdrivende for 9- og 15-åringer, må endring i utøverens glede/nytte av det økte treningsvolumet også vurderes mot kostnaden ved å øke treningsvolumet. Idrettslag som har tilgang på gratis/rimelig anlegg (gitt kapasitet), vil ha lave kostnader med å øke treningsvolum så fremt de ikke har betalte trenere. Dersom økning i treningsvolum innebærer en økt kostnad som trolig må dekkes av barn/foresatte, må dette ses opp mot gleden/nytten av flere treningstimer.

Samlet vurderes det at ressurser benyttet til å øke treningsvolumet kan være kvalitetshevende for mange 9- og 15-åringer, men det må forventes at det er store individuelle forskjeller avhengig av preferansene til den enkelte utøver samt hvilket treningsvolum som allerede ligger i bunn.

Lønnskostnader til trenere er en annen kostnadsdriver i barne- og ungdomsidretten. I kapittel 3.2 viste vi at 42 prosent av idrettslagene benytter betalte trenere blant 15-åringer, og rundt 30 prosent av idrettslagene benytter betalte trenere blant 9-åringer. Andelen idrettslag som benytter betalte trenere varierer mye på tvers av idretter. I tillegg er det store variasjoner i hvor mye det er vanlig å betale trenere i ulike idretter.

Fra intervjuer med idrettslag og foresatte pekes det på at behovet for å ha trenere med høy kompetanse varierer mellom ulike idretter og ulike årsklasser. Det synes som verdien av og behovet for å ha trenere med høy kompetanse på idretten er størst i tekniske idretter og i idretter hvor det finnes en særskilt sikkerhetsdimensjon som må hensyntas. Eksempler på slike idretter er blant annet gymnastikk og turn, svømming, stup og alpint.

Å bruke penger på lønnede trenere vil ikke automatisk gi et kvalitativt bedre tilbud. Det finnes en rekke ubetalte trenere som både har høy relasjonskompetanse og kunnskap om idretten. I idrettslag der slike ressurser bidrar frivillig, vil ikke ressurser benyttet på trenerlønninger bidra til at flere blir værende lenger i idretten. Imidlertid må det antas at i gjennomsnitt vil ressurser benyttet på å lønne trenere bidra til et kvalitativt bedre tilbud. Dette følger også av at klubben kan sette tydeligere krav til at treneren skal ta trenerkurs og gi mer individuelt tilpassede treningstilbud.

Dersom vi ser nærmere på prioriteringen av midlene fra statens spillemiddeltilskudd til idretten de siste 10 årene, er det særlig to satsningsområder som skiller seg ut. Spillemiddelposten til idrettsanlegg har doblet seg i perioden fra 2010 til i dag, og utgjør i dag (2019-tall) mer enn 1,5 milliarder kroner. Videre har det vært en målrettet satsning på kompetanseheving i idretten i samme periode. Dette viser at Kulturdepartementet og NIF vurderer at ressurser investert i treningsfasiliteter og trenerkompetanse er nødvendig for å målet om *idrett og fysisk aktivitet for alle* (Kulturdepartementet, 2011-2012).

Fra intervjuer med foresatte er det flere som har pekt på at barnets aktivitet i idretten har vært begrenset av anleggsdekningen i kommunen. Vi har blant annet pratet med en håndballklubb på østkanten i Oslo hvor 15-åringene i klubben kun har mulighet til å trene én gang i uka som følge av lav anleggsdekning i området. I dette konkrete tilfellet opplevde idrettslaget at flere sluttet med håndball eller søkte seg mot andre lag fordi treningstilbudet ikke tilfredstilte utøvernes behov. I disse tilfellene er det opplagt at investeringer i treningsfasiliteter er kvalitetsdrivende. I andre klubber, hvor både anleggsdekningen og de generelle treningsfasilitetene allerede er gode, vil penger brukt på anlegg og treningsfasiliteter ikke gi sikkerhet for at deltakelsen blant barn og unge øker.

4.2.3 Utøvervalg

De viktigste utøvervalgene som kan påvirke kostnaden ved idrettsdeltakelsen er ressurser benyttet på personlig utstyr og bekledning, samt deltakelsen på valgfrie ekstra treninger og arrangementer.

I kapittel 2.5 så vi at de årlige gjennomsnittlige utstyrskostnadene er 1 300 kroner for 9-åringer og 2 750 kroner for 15-åringer, men at det er betydelige forskjeller mellom idretter.

At det er forskjeller mellom idretter synes å være logisk da utstyrsbehovet varierer mye mellom idretter. Hver idrett krever et minimumsnivå av utstyr, og dette minimumsnivået setter et gulv for hva en 9- eller 15-åring må betale for utstyr for å kunne utøve idretten. I idretter som karate og taekwondo (ITF og WTF)

kreves det en hvit drakt for å utøve idretten, mens for eksempel både mengden utstyr som kreves er større og kostnaden for de enkelte utstyrsdelene er høyere i idretter som alpint og ishockey.

I vurderingen av sammenheng mellom størrelse på utstyrskostnader og kvalitet målt i deltakelse over tid, er det relevant å spørre seg om utstyrskostnadene i enkelte idretter eller i enkelte idrettslag er så høye at de utgjør en barriere for deltakelse. Dette må ses i lys av at det er forskjeller i minimumskostnad mellom ulike idretter.

Gjennom intervjuer med 20 idrettslag og 21 foresatte til 9- og 15-åringer har vi blant annet forsøkt å kartlegge om det eksisterer en form for utstyrspress i idrettene. At enkelte barn/foresatte velger å bruke mer ressurser på personlig utstyr, trenger ikke være et problem i seg selv. Problemet oppstår hvis det etableres et press om å ha en viss type utstyr, som i neste ledd kan ekskludere andre fra å delta i idretten som følge av kostnadsbarrierer.

For flertallet av idrettene som omfattes av vår analyse synes det ikke å være et problem med utstyrspress i barne- og ungdomsidretten. Dette gjelder særlig for idretter hvor utstyrsbehovet er begrenset, og hvor forskjeller i utstyrsnivå har mindre betydning for prestasjon i konkurranser. I kampsportene, friidrett, svømming, stup, fotball, håndball, turn og gymnastikk og breddeaktivitet rapporteres det om lite eller et fullstendig fravær av utstyrspress. Det kan ikke utelukkes at det eksisterer en viss form for utstyrspress i enkelte idrettslag innad i disse idrettene, men det generelle inntrykket fra intervjuene er at utstyrspress ikke er noe stort problem i disse idrettene.

Det er vårt inntrykk fra intervjuer at utstyrspress som fenomen gjør seg gjeldende i enkelte miljøer innenfor alpint, langrenn og ishockey. Det er særlig foresatte til 15-åringer som rapporterer om et uheldig utstyrspress i disse idrettene. Blant 9-åringer er fokuset på utstyr langt mindre. Det virker som at idrettene går fra å være lite resultatorienterte til å få et mer prestasjonsfokus over seg, når utøverne er i alderen 13-15 år, med visse variasjoner mellom ulike idretter og ulike idrettslag. Når prestasjons- og resultatfokuset blir mer tydelig, vil det relative utstyrsnivået være av større betydning. Hvis alle de jevnaldrende 15-åringene som utøveren konkurrerer mot annenhver helg investerer i dyrere og bedre ski, vil det kunne skape et press om å selv å investere i nye ski. Således kan enkelte idretter eller enkelte miljøer innad i idretten tilpasse seg et kostnadsnivå som er høyere enn det som er optimalt for idretten som helhet. Det holder at et mindretall av foreldre bidrar til å «dytte fart» i utstyrskarusellen før andre ungdommer opplever et press om å følge etter for å være i stand til å hevde seg.

Fra intervjuer med idrettslag og foresatte til 15-åringer fremgår det at det oppleves at enkelte idretter har tilpasset seg et for høyt kostnadsnivå knyttet til utstyr og bekledning. Dette gjelder spesielt langrenn og alpint. Å bruke mer ressurser på utstyr og bekledning i disse idrettene synes ikke å være proporsjonalt kvalitetshevende, i betydning av at flere blir værende lenger i idrettene. I denne sammenheng må det fremheves at mange idrettslag innenfor disse idrettene jobber dedikert med å legge til rette for byttekvelder, organisere brukmarked på Facebook eller lignende. Vi har også pratet med mange idrettslag som er tydelig i kommunikasjonen med utøvere og foreldre at barn under en viss alder ikke skal ha mer enn ett par ski, eller at det oppfordres til å bruke utvokste klassiskski som skøyteski frem til barna er 13 år. Dette synliggjør at klubbene har et visst handlingsrom til å dempe utstyrspresset gjennom konkrete tiltak eller kommunikasjon med barna og deres foresatte.

Kostnader til treningssamlinger utgjør også en relativt stor andel av totalkostnaden innenfor enkelte idretter. Dette gjelder særlig alpint og ishockey, men også svømming, særlig i 15-årsklassen. Utøveren kan som oftest velge om han/hun ønsker å delta på treningssamlinger. Fra intervjuer fremgår det at treningssamlinger kan være viktige for å ha mulighet til å trene under tilfredsstillende forhold utenfor sesong, samt at treningssamlinger bygger kultur og vennskap innad i idrettslaget. I så måte er treningssamlinger i høyeste grad kvalitetsdrivende.

På samme måte som for utstyrskostnader kan det etableres et press om å være med på treningssamlinger som er dyrere enn det enkelte foresatte til 15-åringer har råd til. I disse tilfellene kan konsekvensene bli at ungdom fra mindre ressurssterke hjem slutter med idretten. Enkelte foresatte som vi har pratet med innenfor alpint og ishockey opplever at dette forekommer i dag. Fra intervjuer med idrettslag og foresatte får vi opplyst at idrettslag har svært ulik bevissthet om hvordan de kan holde kostnadene nede ved deltakelse på valgfrie treningssamlinger. Enkelte idrettslag oppgir at de har fokus på å gjennomføre samlinger i nærområdet der det er mulig, begrense antall overnattinger (reiser tidlig på dagen), samt oppfordre til samkjøring. Videre er det veldig ulikt om idrettslagene legger seg inn på hotell, hytter, skoler eller pensjonat når de arrangerer treningssamling.

Spørsmålet om hvorvidt dagens nivå på treningssamlinger bidrar til at flere blir værende i idretten lenger, avhenger av de individuelle preferansene til 15-åringene som deltar i idretter med et høyt innslag av treningssamlinger samt hvor bevisste ulike idrettslag er når det gjelder å ta valg som holder kostnadene for treningssamlingene på et akseptabelt nivå.

4.3 Samlet vurdering av forholdet mellom kvalitet i tilbudene og kostnader

I dette kapittelet har vi drøftet om kostnadene for aktivitetene i barne- og ungdomsidretten står i et rimelig forhold med kvaliteten på tilbudene. Videre har vi drøftet om de sentrale kostnadselementene synes å bidra til høyere kvalitet, i betydningen av at flere barn blir værende i den organiserte idretten lenger.

Hovedfunnene kan oppsummeres i følgende punkter:

- Utviklingen i aktive medlemskap i den organiserte barne- og ungdomsidretten er positiv, også når vi korrigerer for generell befolkningsvekst. Dette impliserer at idretten evner å tilby god kvalitet til en akseptabel kostnad over tid.
- Den store majoriteten av foresatte opplever at kostnaden de betaler til idrettslaget står i samsvar med kvaliteten på aktivitetstilbudet. Andelen som mener dette er noe høyere blant

foresatte til 9-åringer enn 15-åringer, og det er variasjoner mellom idretter.

- I de utstyrstunge idrettene alpint, langrenn og ishockey er det en nokså høy andel av de foresatte som opplever at det generelle kostnadsnivået i idretten er unødig høyt. Fra intervjuer med idrettslag og foresatte påpekes det at høye kostnader til treningsamlinger, konkurranser og utstyr/bekledning bidrar til at totalkostnaden oppleves som unødig høy i snø- og isidrettene.
- Idrettslagene bør så langt det er mulig ta hensyn til at barn/ungdom har ulike preferanser (og kapasitet) når det gjelder treningsvolum, deltakelse på arrangementer, utstyrsnivå mv.
- Vi finner det sannsynlig at flere av de sentrale kostnadsdriverne i idretten bidrar til å skape økt kvalitet, men for kostnadsdriveren utstyrs-kostnader virker det som at enkelte idretter har tilpasset seg et unødig høyt nivå.

Tabell 4-1 sammenfatter vurderingene av om ulike kostnadselementer i barne- og ungdomsidretten bidrar til å skape høyere kvalitet, herunder at flere barn og ungdom blir værende i idretten lenger.

Tabell 4-1: Oppsummering vurdering sammenheng kostnadselementer og kvalitet

Ledd	Kostnadselementer	Høyere kvalitet?
Klubb utvikling	Høyere kostnader til administrasjon	<ul style="list-style-type: none"> • Ja, spesielt i de større idrettslag hvor de administrative oppgavene er omfattende • God underliggende klubb utvikling er viktig for å gi et tilfredsstillende tilbud til barn og foresatte
Trenings- /idrettstilbud	Flere betalte trenere	<ul style="list-style-type: none"> • Ja/usikkert, men behovet for å sikre relevant trenerkompetanse gjennom betaling varierer på tvers av idretter, idrettslag og årsklasser.
	Flere treninger	<ul style="list-style-type: none"> • Ja/usikkert, det er store individuelle variasjoner når det gjelder hvorvidt en økning treningsvolum er kvalitetsdrivende.
Utøvervalg	Økte kostnader til utstyr og bekledning	<ul style="list-style-type: none"> • Nei/usikkert, det kreves et minimumsnivå av utstyr for å utøve de fleste idretter, men gjennom intervjuer med foresatte uttrykkes det en frustrasjon at noen idretter har tilpasset seg et unødig høyt utstyrsnivå.
	Flere treningsamlinger og deltakelse i konkurranser	<ul style="list-style-type: none"> • Usikkert, det er store individuelle variasjoner når det gjelder hvorvidt flere treningsamlinger er kvalitetsdrivende. • Det avhenger også av hvilke valg idrettslaget tar for å holde kostnadene for den enkelte treningssamlingen på et overkommelig nivå.

5. Finansiering av aktivitet for barn og unge

Den fjerde problemstillingen i oppdraget handler om hvordan aktivitetene i barne- og ungdomsidretten finansieres (se Figur 5-1). I dette kapittelet ser vi nærmere på hvor viktig foreldrefinansiering og andre inntektskilder er for å dekke kostnadene for barne- og ungdomsidrett i idrettslagene. Videre ser vi på hvorvidt innbetalinger fra foresatte synes å bli benyttet til å dekke de reelle kostnadene knyttet til utøverens aktivitet, eller om innbetalinger fra foresatte tilflyter aktiviteter i idrettslaget som den enkelte 9- og 15-åring har begrenset nytte av. Fremstillingen er basert på informasjon fra spørreundersøkelsen rettet mot idrettslag, intervjuer med idrettslag og foresatte og informasjon fra tidligere gjennomførte studier på feltet.

Figur 5-1: Hovedproblemstilling 4

- Hvor stor andel utgjør foreldrefinansiering av kostnadene for barne- og ungdomsidrett, og hva er de viktigste inntektskildene til idrettslagene?
- I hvilken grad går medlemmets betaling til å dekke reelle kostnader knyttet til utøvers aktivitet?

5.1 Viktige inntektskilder i barne- og ungdomsidretten

Formålet med denne rapporten er å gi kunnskap om kostnadene ved deltakelse i organisert idrett som bakgrunn for å drøfte økonomi som barriere for deltakelse i idrett. I lys av det er det relevant å kartlegge hvor stor andel av kostnaden for barne- og ungdomsidrett som dekkes av innbetalinger fra foresatte. Dersom idrettslag evner å generere andre inntekter som kan anvendes til å dekke kostnader for barne- og ungdomsidrett, vil behovet for innbetalinger fra foresatte reduseres. Dette vil igjen kunne redusere barrierene for deltakelse. I det følgende ser vi derfor også nærmere på om enkelte idretter synes å ha

bedre forutsetninger enn andre for å generere andre inntekter, herunder dagnadsinntekter, sponsorinntekter eller arrangementsinntekter

5.1.1 Hvor stor andel utgjør foreldrefinansiering av kostnadene for barne- og ungdomsidrett?

I spørreundersøkelsen rettet mot idrettslag inkluderte vi et spørsmål som hadde til hensikt å kartlegge viktigheten av foreldrefinansiering for idrettslagene. Spørsmålet som ble stilt var følgende:

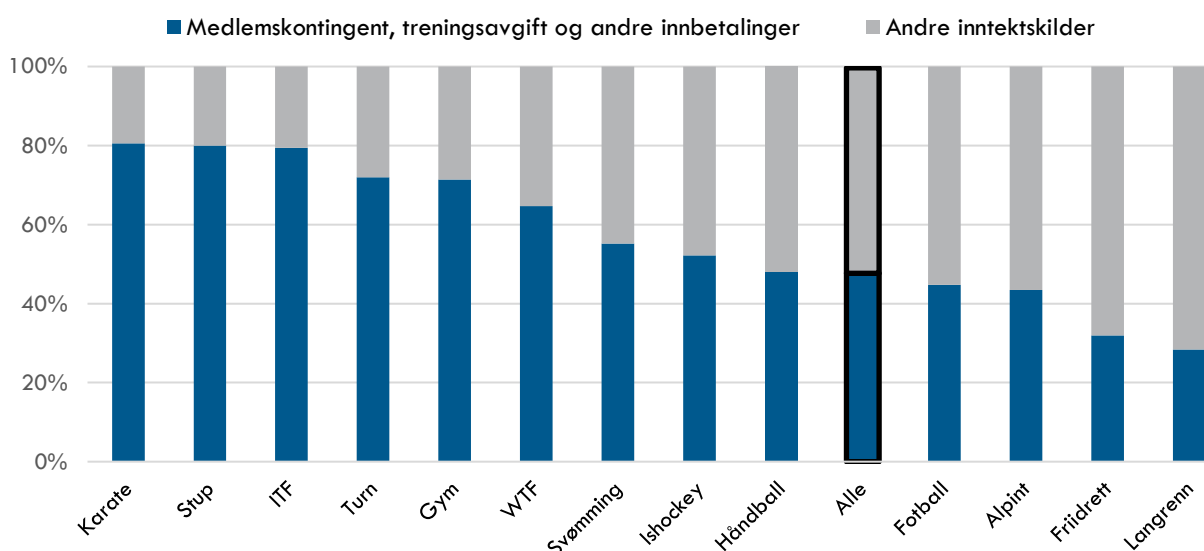
I ditt idrettslag, hvor stor andel av kostnadene for barne- og ungdomsidretten innen [Idrett x] ble finansiert gjennom medlemskontingent, treningsavgift og andre egenandeler fra barn og unge foregående sesong?

Svarene er vist i Figur 5-2 på neste side, og viser at foreldrefinansiering i gjennomsnitt dekker i underkant av halvparten av kostnadene for barne- og ungdomsidrett i idrettslagene som omfattes av vår analyse. Det mest interessante funnet knytter seg til forskjellene mellom idrettene.

Langrenn er den idretten hvor innbetalinger fra foresatte dekker en lavest andel av kostnadene. Her oppgir idrettslagene at innbetalinger fra foresatte i gjennomsnitt dekker 28 prosent av idrettslagets kostnader ved å gi et tilbud til barn og ungdom. Friidrett (32 %), alpint (43 %) og fotball (45 %) er andre idretter hvor innbetalinger fra foresatte bidrar til å dekke en relativt lav andel av kostnadene for å tilby aktiviteten i idrettslaget.

I idretter som karate, stup og taekwondo ITF synes det som at innbetalinger fra foresatte bidrar til å dekke en langt høyere andel av kostnadene for idrettslagene. I disse idrettene oppgis det at medlemskontingent, treningsavgift og andre innbetalinger fra foresatte dekker om lag 80 prosent av idrettslagets kostnader ved å ha et tilbud til barn og ungdom. Det er viktig å påpeke at den statistiske påliteligheten i disse anslagene er lavere enn for idretter som fotball, håndball og langrenn hvor vi har flere svar. Gjennom intervjuer med idrettslag og foresatte har vi likevel fått informasjon som langt på vei bekrefter at kampsportidrettene er mer avhengige av foreldrefinansiering enn andre idretter.

Figur 5-2: Foreldrefinansierings andel av idrettslagenes kostnader ved å gi et tilbud til barn og unge

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

5.1.2 Hva er de øvrige inntektskildene til idrettslagene som går til å dekke kostnader ved barne- og ungdomsidrett?

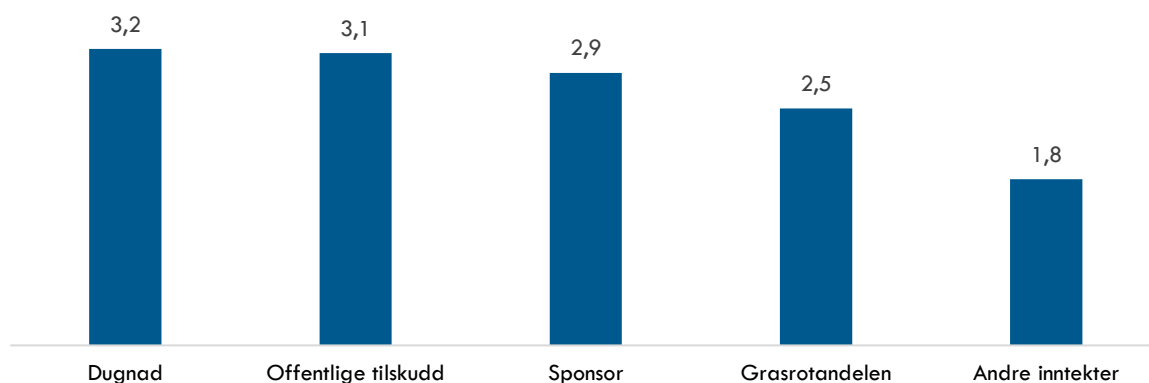
Vi har spurt idrettslagene om hvor viktige andre inntektskilder er for dem, i tillegg til foreldrefinansiering. Respondenter kunne rangere fem ulike inntektskilder fra mest til minst viktig. Med viktig menes her om inntektskildene er viktig for å dekke idrettslagets kostnader for barne- og ungdomsidrett.

I sum oppgir idrettslagene at de tre viktigste inntektskildene ved siden av foreldrefinansieringen er inntekter knyttet til dugnad¹³, offentlige tilskudd og sponsorinntekter (se Figur 5-3). Dette er et bilde som stemmer med funn fra intervjuer med idrettslag.

De offentlige tilskuddene kan være bidrag fra kommunen, fylket og staten. Det er nærliggende å anta at lokale aktivitetsmidler (LAM) utgjør en stor andel av de offentlige tilskuddene. LAM-ordningen beløp seg til 367 millioner kroner i 2018, og er midler som går uavkortet til idrettslagene.

Idrettslag som har rangert «andre inntekter» høyt har blitt spurt om hva som ligger i kategorien «andre inntekter». Her nevnes gaver fra stiftelser, inntekter fra parkeringsplass, inntekter fra salg av klubbstyr, renteinntekter fra finansielle plasseringer, utleie av klubbhus mv. I gjennomsnitt er det imidlertid veldig få idrettslag som rangerer de ovennevnte inntektskildene som viktige for å finansiere barne- og ungdomsidretten.

Figur 5-3: Rangering av de viktigste inntektskildene utenom foreldrefinansiering. Skala [0-5], 0=ikke relevant/ingen inntekter, 1=minst viktig inntektskilde, ..., 5=viktigste inntektskilde. Gjennomsnittsverdi.

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

¹³ I dugnadsbegrepet inkluderes også inntekter fra kiosksalg og arrangementsinntekter.

I Figur 5-4 viser vi betydningen av ulike finansieringskilder fordelt på de ulike idrettene i analysen.

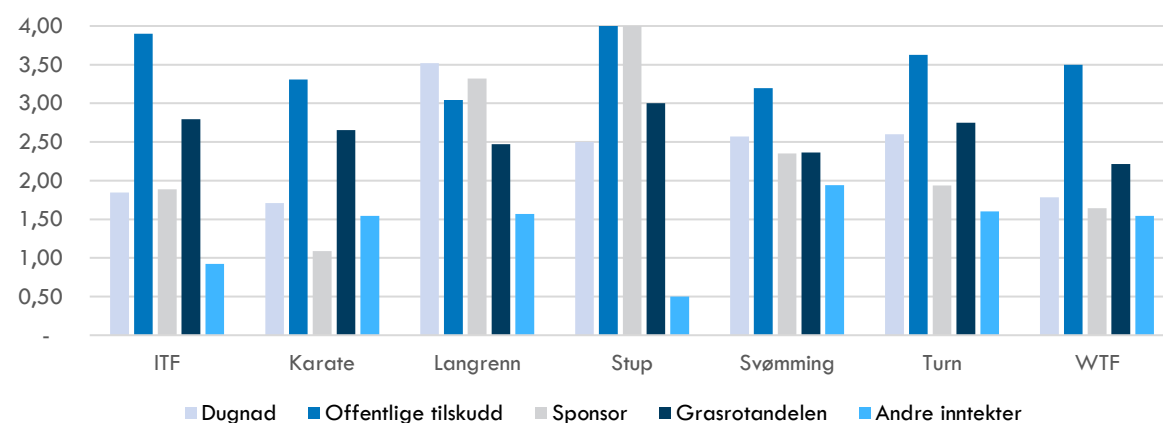
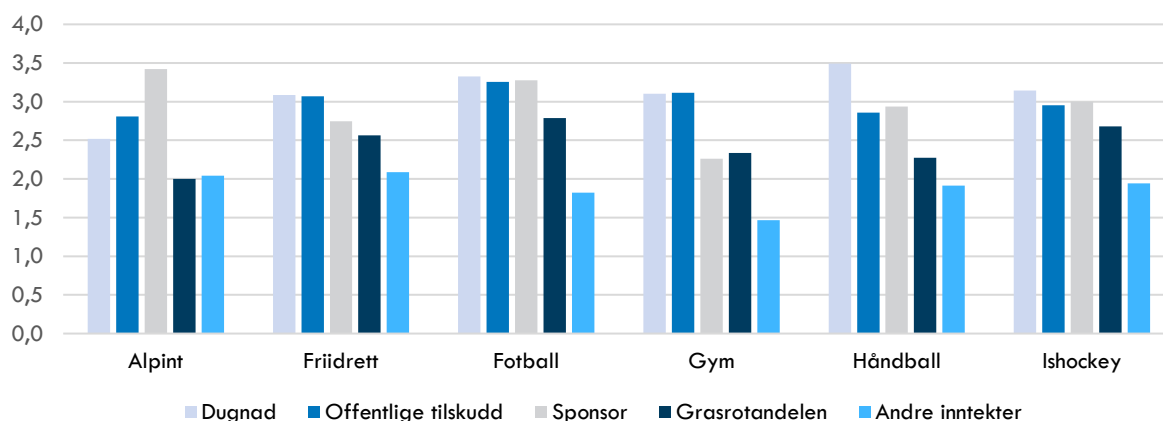
Dugnadsinntekter synes å ha ulik viktighet for ulike idretter. Dugnadsinntekter vurderes som viktigst for å finansiere kostnader ved barne- og ungdomsidrett i langrenn, håndball og fotball. Inntektene fra dugnadsarbeid oppgis som mindre viktig i kampsportidrettene. Her er det gjennomgående at idrettslagene vurderer dugnadsinntekter som en av de minst viktige inntektskildene for å finansiere kostnader ved barne- og ungdomsidrett. Årsaker til ulik grad av dugnadsinnsats på tvers av idretter kan både skyldes egenskaper ved idretten, herunder at enkelte idretter gjennomgående har flere arrangementer eller anleggstyper som eger seg til dugnadsrelatert arbeid. Det kan også knytte seg til kulturelle forskjeller mellom idretter, nemlig at i

enkelte idretter er det en tydeligere etablert kultur om at det forventes at det skal jobbes dugnad.

Det kan også synes som at offentlige tilskudd vurderes som viktigere for de minste idrettene. Både i taekwondo (ITF og WTF), turn og stup rangeres offentlige tilskudd gjennomgående høyt. Dette er i samsvar med funn fra evaluering av LAM-ordningen (Oslo Economics, 2018). I evalueringen fant vi at inntekter fra LAM og andre offentlige tilskuddsordninger utgjorde en høyere andel av inntektene til de minste idrettslagene (målt i antall medlemmer).

På tilsvarende måte som for dugnadsinntekter har sponsorinntekter ulik viktighet (i betydningen at de har dette). Stup, alpint, fotball og langrenn er idretter hvor sponsorinntekter er viktig for å finansiere barne- og ungdomsidrett.

Figur 5-4: Rangering av de viktigste inntektskildene utover foreldrefinansiering per idrett. Skala [0-5], 0=ikke relevant/ingen inntekter, 1=minst viktig inntektskilde, ..., 5=viktigste inntektskilde. Gjennomsnittsverdi.

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

5.1.3 Hva kan være årsaker til ulik grad av foreldrefinansiering

Tidligere i dette kapittelet har vi sett at det er store variasjoner mellom idretter når det kommer til hvor høy mye foreldrefinansiering bidrar til å dekke av kostnadene ved å tilby barne- og ungdomsidrett i

idrettslagene. Det kan være ulike grunner til at foreldrefinansiering utgjør en ulik andel i de ulike idrettene. To slike årsaker kan være:

- At idrettene har ulike kostnader ved aktivitetstilbudet, og at det er vanskeligere å

dekke inn en høy andel gjennom foreldre-finansiering når kostnaden er høy.

- At idrettene kan ha ulik evne til å generere andre inntekter.

Når det gjelder den første årsaken, kan det tenkes at forskjellene i foreldrefinansiering som andel av kostnader kan forklares i forskjeller i «naturlig» kostnadsnivå for ulike idretter. I idretter hvor idrettslagets kostnader ved å gi et tilbud til barn og unge i utgangspunktet er lavt, er det rimelig å anta at det er større rom for å la foreldrene dekke en høyere andel av kostnadene. Dette fordi kostnadene for foreldrene i absolutt nivå uansett ikke vil bli urimelig høye.

I kapittel 2.4 så vi at stup, ishockey, turn og alpint hadde de høyeste innbetalingene fra foresatte (samlet treningsavgift og medlemskontingent). Langrenn, friidrett og håndball plasserte seg på motsatt ende av skalaen med lavest nivå på samlet medlemskontingent og treningsavgift. Størrelsene på foreldreinnbetalinger i ulike idretter sier nødvendigvis ikke noe om kostnadene for å tilby aktivitetene i idrettslagene. Dette nettopp fordi foreldrefinansiering dekker en ulik andel av kostnaden i ulike idretter (som vist i Figur 5-2).

Av den grunn har vi beregnet et anslag på idrettslagene kostnader ved å tilby aktivitet for 15-åringer. Dette er gjort ved å dividere størrelse på samlet medlemskontingent og treningsavgift med andel foreldrefinansiering i hver idrett.¹⁴ Når vi gjør dette, fremgår det at alpint, ishockey og fotball er de dyreste idrettene – i den betydning at idrettslagene har høyest kostnader for å gi barn og unge et tilbud i disse idrettene. Gymnastikk og breddeaktivitet, friidrett og langrenn hadde de laveste kostnadene.

Basert på disse dataene er det krevende å fastslå en sammenheng mellom idrettslagets kostnader ved å tilby ulike idretter og hvor stor andel som foreldrefinansiering dekker av kostnadene. Både langrenn og friidrett hevdes å være rimelige idretter for idrettslagene å tilby til barn og ungdom. Dette er også idretter hvor foreldrefinansiering bidrar til å dekke en lav andel av kostnadene (se Figur 5-2), noe som ikke bekrefter hypotesen om at lite kostbare idretter kan ha en høyere andel foreldrefinansiering. Det kan også tenkes at grunnen til at disse idrettene har en lav andel foreldrefinansiering er at idrettene har flere andre finansieringskilder som de kan trekke på. Dette gjør at idrettene ikke har behov for å belaste foreldrene så mye som de har mulighet til. Alpint som fremstår som den dyreste idretten å tilby for idrettslagene, har en gjennomsnittlig foreldrefinansiering på 43 prosent av kostnadene. Dette er

¹⁴ Eksempel: Hvis gjennomsnittlig treningsavgift + medlemskontingent er 1000 kr i friidrett og egeninnbetalinger fra foresatte dekker 33 prosent av

lavere enn gjennomsnittet for alle idretter sett samlet. Dette trekker i retning av at hypotesen er korrekt; nemlig at idretter med høye produksjonskostnader må finne andre inntektskilder enn innbetalinger fra foresatte for å holde kostnaden for tilbudet på et akseptabelt nivå.

Samlet konkluderer vi med at det «naturlige» kostnadsnivået i idrettene kan ha betydning for hvor stor andel av kostnadene foresatte må dekke i ulike idretter, men at vi ikke har data som kan bekrefte eller avkrefter dette fullt ut.

Den andre årsaken til variabel foreldreinnbetaling, kan som nevnt være at enkelte idretter har bedre forutsetninger for å generere sponsor- eller dugnadsinntekter enn andre. Dette påvirker igjen behovet for foreldrefinansiering. I Figur 5-5 på neste side viser vi sammenhengen mellom hvordan ulike idretter har vurdert viktigheten av sponsorinntekter og dugnadsinntekter og hvor mye foreldrefinansiering bidrar til å dekke av kostnaden for barne- og ungdomsidrett.

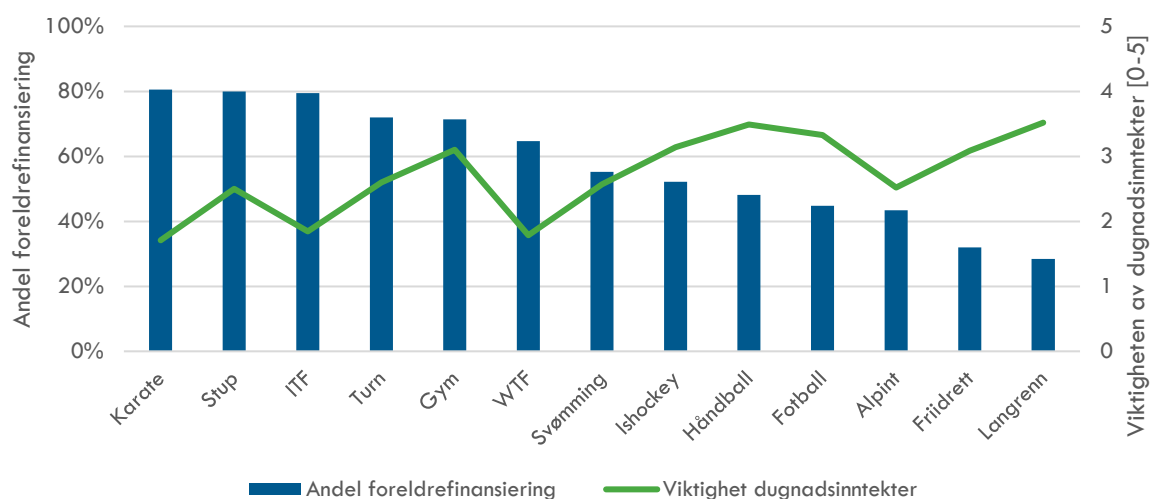
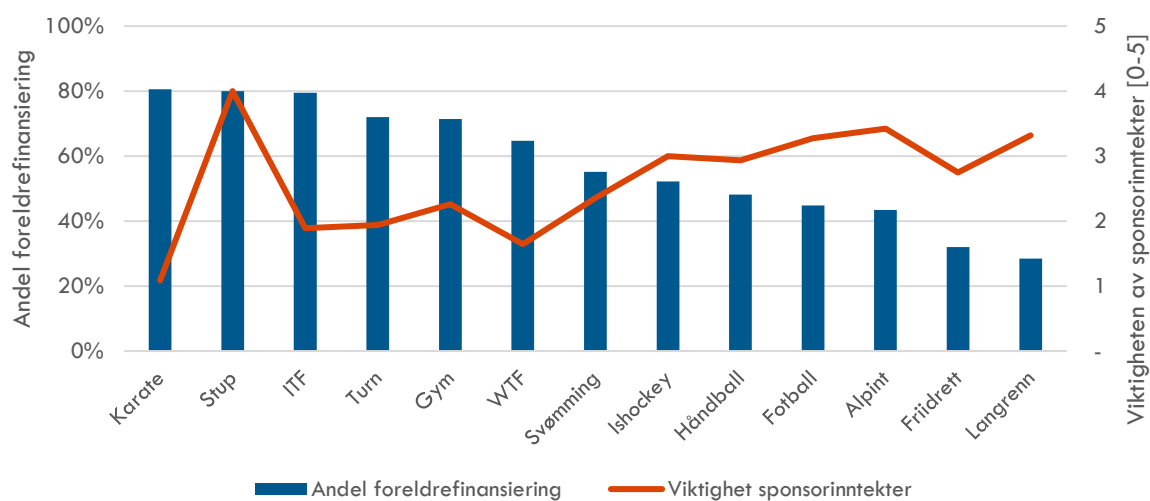
Vi ser at det er en nokså klar trend at idretter som vurderer sponsorinntekter (oransje linje) som viktig jevnt over har en lavere andel foreldrefinansiering. For stup har vi veldig få observasjoner (N=4), og det må antas at usikkerheten knyttet til disse resultatene er betydelig. Hvis vi ser bort fra stup synes det som at idrettens evne til å generere sponsorinntekter spiller inn på hvor høy andel av kostnadene for barne- og ungdomsidrett som dekkes av foreldrefinansiering. Alpint, fotball og langrenn har for eksempel alle svart at sponsorinntekter er viktig. Dette er svært populære tv-idretter i Norge og idretter hvor sponsor-plasseringer på klubbstyr kan få god synlighet gjennom konkurranser, treninger og gjennom media. Det kan tenkes at dette spiller inn på idrettslagenes forutsetninger for å generere sponsorinntekter.

Når det gjelder sammenhengen mellom andel foreldrefinansiering i ulike idretter og hvordan idrettslagene har vurdert viktigheten av dugnadsinntekter, ser vi mye av det samme mønsteret som for sponsorinntekter (nedre del av Figur 5-5). Idretter som jevnt over har vurdert viktigheten av dugnadsinntekter (grønn linje) høyt har en lavere andel foreldrefinansiering.

Det synes med andre ord som at det er en sammenheng mellom idretters evne til å generere andre inntekter (dugnadsinntekter, sponsorinntekter mv.) og hvor høy andel av kostnaden for barne- og ungdomsidrett som dekkes av innbetalinger fra foreldre.

kostnadene til idrettslaget, betyr det at idrettslagets kostnader ved å tilby aktiviteten er: $\frac{1000}{0,33} = 3000$ kr.

Figur 5-5: Sammenhengen mellom andel foreldrefinansiering og viktigheten av henholdsvis sponsorinntekter (øverst) og dugnadsinntekter (nederst)

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

5.2 Samsvar mellom medlemmets betaling og kostnader knyttet til utøvers aktivitet

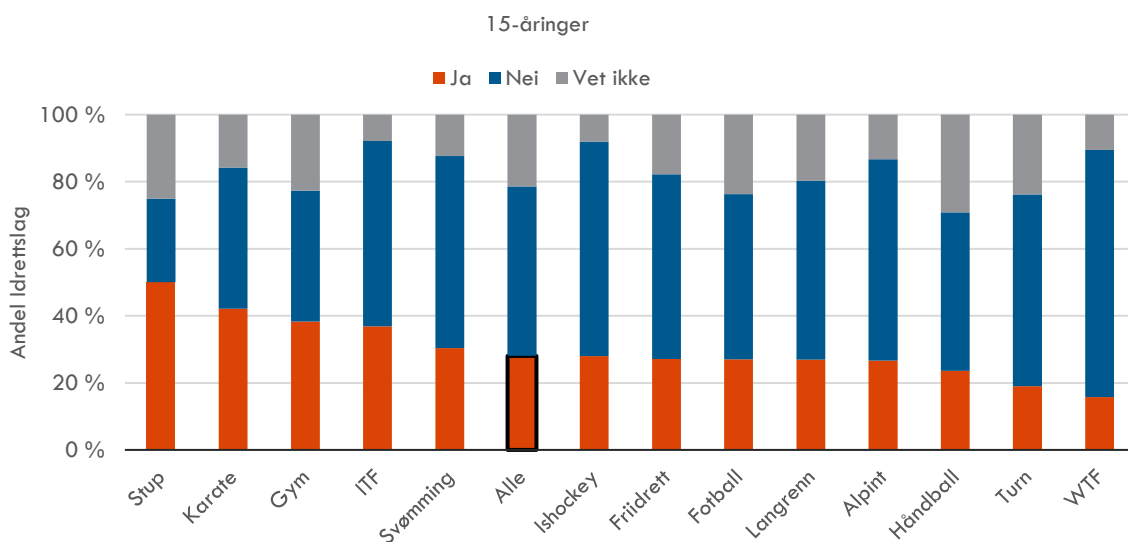
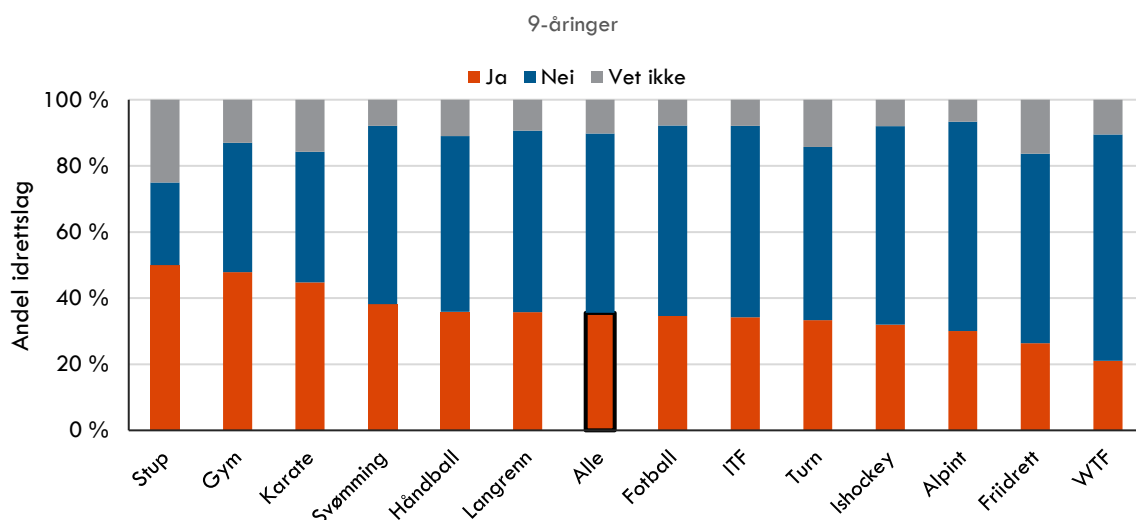
Det er relevant å undersøke om innbetalinger fra foresatte til 9- og 15-åringer går til å dekke reelle kostnader knyttet til årsklassenes aktivitet. Hvis det motsatte skjer, herunder at midler fra 9- og 15-åringer går til å dekke annen aktivitet i idrettslaget, kan det potensielt være uheldig av flere grunner. For det første er det grunn til å anta at kvaliteten på tilbudet som 9- eller 15-åringen mottar fra idrettslaget er lavere enn man kunne forvente (målt etter innbetalinger). Videre kan det bidra til å skape en unødvendig barriere om 9- og 15-åringene må være med på å finansiere aktiviteter som de har liten eller ingen nytte av.

I spørreundersøkelsen rettet mot idrettslagene stilte vi følgende spørsmål:

Bidrar medlemskontingent, treningsavgift og andre egenandeler fra 9-/15-åringer innen [idrett x] til å finansiere annen aktivitet i idrettslaget enn i den aktuelle årsklassen?

Svarene fra idrettslagene er vist i Figur 5-6. I overkant av 1/3 av idrettslagene oppgir at innbetalinger fra 9-åringer går til å finansiere andre aktiviteter i idrettslaget enn i den aktuelle årsklassen. Tilsvarende er det i underkant av 1/3 av idrettslagene som oppgir at innbetalinger fra 15-åringer går til å finansiere andre aktiviteter i idrettslaget enn i den aktuelle årsklassen. I gjennomsnitt innebærer det at om lag én av tre idrettslag opererer med kryssfinansiering innad i idrettslaget. Vi har gjennomført enkelte analyser for å undersøke om det er forskjeller i omfang av slik kryssfinansiering mellom idrettslag som er lokalisert i by- og bynære kommuner og i landkommuner. Vi finner at dette er noe mer utbredt i byene enn i distriktkommuner. Dette gjelder både for 9- og 15-åringer.

Figur 5-6: Bidrar medlemskontingent, treningsavgift og andre egenandeler fra 9-/15-åringene innen [idrett x] til å finansiere annen aktivitet i idrettslaget enn i den aktuelle årsklassen?

Kilde: Spørreundersøkelsen idrettslag, Oslo Economics.

Figuren viser at det er visse forskjeller på tvers av idretter. Innenfor stup, gymnastikk og breddeaktivitet og karate oppgir en høyere andel av idrettslagene at det forekommer kryssfinansiering innad i idrettslaget. Dette gjelder både for 9- og 15-åringene. Innenfor alpint og taekwondo WTF oppgir en lavere andel av idrettslagene at dette forekommer. Forskjellen mellom idretter må imidlertid tolkes med forsiktighet. For det første har vi et begrenset antall svar innenfor enkelte idretter. Dette bidrar til å skape usikkerhet rundt forskjeller i omfang mellom idretter. Videre kan det tenkes at respondentene har tolket spørsmålet ulikt, noe som dels bekreftes gjennom et oppfølgings-spørsmål i spørreundersøkelsen. Alle som har svart at innbetalinger fra 9- og 15-åringene går til å finansiere annen aktivitet i idrettslaget, får spørsmålet om hvilken aktivitet dette er. Mange oppgir at innbetalinger fra

9- og 15-åringene går til å dekke kostnader for fellesfunksjoner (administrasjon bl.a.) i fleridrettslaget. Videre er det flere som peker at idrettslaget ikke øremerker kostnader for ulike årsklasser. Av den grunn kan det være vanskelig å svare på om innbetalinger fra de enkelte årsklassene går til å finansiere annen aktivitet enn i den aktuelle årsklassen. Det må da antas at ulike respondenter tolker spørsmålet ulikt.

Det er også flere som oppgir at innbetalinger fra yngre årsklasser går til å dekke kostnader for eldre årsklasser innad i samme særvidrettsgruppe. Gjennom intervjuer med idrettslag fremgår det at flere idrettslag «priser» tilbudet ut ifra årsklassenes antatte betalingsvilje, og det de oppfatter som riktig for å tilrettelegge for at flest mulig blir med lengst mulig. Det forklares med at det er langt dyrere å gi et

tilfredsstillende treningstilbud til ungdommer (13-19 år) enn barn (6-12 år). Hvis idrettslagene skulle ha priset ut ifra faktiske kostnader i de ulike årsklassene, argumenteres det med at det er en risiko for at frafallet i ungdomsgruppen ville blitt enda høyere enn hva det er i dag. Dette innebærer at kryssfinansiering mellom årsklasser, iallfall på et moderat nivå, ikke nødvendigvis trenger å være et hinder for å nå målet om at flest mulig barn og ungdom skal være med lengst mulig.

5.3 Samlet vurdering av finansiering

I dette kapittelet har vi gitt en fremstilling av de viktigste finansieringskildene for barne- og ungdomsidretten, samt undersøkt hvorvidt innbetalinger fra 9- og 15-åringer går til å dekke reelle kostnader for årsklassen.

Hovedfunn kan oppsummeres i følgende punkter:

- Samlet for *alle idrettene* dekker foreldrefinansiering i gjennomsnitt 48 prosent av kostnadene for barne- og ungdomsidrett i idrettslagene. Det er vesentlige forskjeller mellom

de 13 undersøkte idrettene. I enkelte idretter oppgis det at innbetalinger fra foreldre dekker opp mot 80 prosent av kostnadene, mens i andre idretter dekker foreldrefinansiering under 30 prosent av idrettslagets kostnader ved å gi et tilbud til barn og unge.

- Utover medlemskontingent, treningsavgift og øvrige innbetalinger fra foresatte, oppgis dugnadsinntekter, offentlige tilskudd og sponsorinntekter som de viktigste inntektskildene til idrettslag.
- Det synes som noen idretter har gode forutsetninger til å hente inn andre inntekter enn egeninnbetalinger fra foreldre, mens andre ikke har det. Dette virker inn på behovet for finansiering fra foreldre.
- Om lag hvert tredje idrettslag oppgir at innbetalinger fra 9- og 15-åringer går til å dekke annen aktivitet i idrettslaget enn i den aktuelle årsklassen. Idrettslagene begrunner kryssfinansiering med at dette er bidrag til kostnader for fellesfunksjoner, samt en utjevning i prisnivået mellom barne- og ungdomsidrett med sikte på å skape et helhetlig tilbud over årsklassene.

6. Økonomi som barriere for deltakelse

Denne rapporten fremstiller hva det koster å delta i utvalgte idretter for 9- og 15-åringer, og hva det er som påvirker kostnadsnivået. Den femte problemstillingen i oppdraget handler om å se funnene for kostnader i lys av den grunnleggende problemstillingen i oppdraget: Utgjør kostnadene en økonomisk barriere for barn og unges deltagelse i idrett? Dette drøftes nærmere i dette kapitlet.

Figur 6-1: Hovedproblemstilling 5

- Er kostnadene ved deltakelse høye, og utgjør de en barriere for deltakelse?
- I hvilken grad har idrettslagene ordninger for å redusere økonomiske barrierer?
- Hva kan gjøres for å unngå at økonomi er en barriere for deltakelse?

6.1 Deltakelse er et mål

Som samfunn har vi lagt oss på et høyt ambisjonsnivå når det gjelder barn og unges deltagelse i idretten. I 2016 signerte Statsministeren og flere andre ministre, Norges idrettsforbund og andre frivillige organisasjoner den såkalte Fritidserklæringen (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), 2018). I denne erklæringen står blant annet følgende:

«Det er en viktig verdi i samfunnet at alle får delta i sosiale fellesskap og aktiviteter. Barn som vokser opp i fattigdom eller som ekskluderes sosialt av andre årsaker, opplever mye ensomhet. Vi ønsker at barnefattigdom ikke skal gå i arv mellom generasjoner. Barn i lavinntektsfamilier skal få bedre livskvalitet her og nå.»

Fritidserklæringen inneholder noen mål, der det første lyder:

«Samarbeide lokalt og nasjonalt om at alle barn og ungdom skal få delta i minst én organisert fritidsaktivitet.»

Presidenten i Norges idrettsforbund har på forbundets nettsider skrevet om problematikken med økonomiske barrierer i forbindelse med idrettsdeltagelse.¹⁵ Hun uttaler at vi svikter som samfunn når barn stenges ute fra idrett grunnet økonomi. Hun uttaler videre at dette

ikke handler om barn som ikke har råd til dyr alpint- eller ishockeysatsing, men om dem som overhodet ikke har råd til å drive idrett. Problemet og mulige løsninger beskrives som følger:

«Det er idrettens eget ansvar å redusere kostnadene ved deltakelse så mye som mulig. Reduserte krav til utstyr, færre kostbare treningsleire og rimeligere treningsavgifter, og større bevissthet om kostnadene i barneidretten totalt sett, må på plass. Her må vi «trykke i eget hus». Samtidig er det illusorisk å tro at det er gratis å drive idrettslag, men vi må evne å kunne gi et tilbud som samtidig ikke er ekskluderende for mange.»

Jeg vil også trekke fram at det ofte er foreldrestyrte ambisjoner som driver kostnadene i været, men at det samtidig er foreldrene som kan bruke sine medlemskap til å påvirke prioriteringer, ordninger og til slutt kostnader i sitt eget idrettslag.»

Idretten har utarbeidet Idrettens barnerettigheter. På Idrettstinget i 2019 ble det vedtatt å legge til et nytt punkt i rettighetene (rettighet 8) som lyder som følger:

«Alle barn har rett til å delta i idrett uavhengig av familiens økonomi eller engasjement. Barn har rett til å være i et inkluderende idrettsmiljø uten utstys- eller kostnadspress.»

Det er således et mål at alle skal ha mulighet til å drive idrett eller andre fritidsaktiviteter. Svært mange barn og unge gjør også det; aktivitetstall fra idretten selv og data fra Ungdataundersøkelsene viser at 70 prosent av gutter og 69 prosent av jenter på 8. trinn er aktive i et idrettslag (Ungdatasenteret, OsloMet, 2020). For de om lag 30 prosentene som ikke deltar, kan det være en rekke ulike årsaker, hvorav økonomi kan være én årsak.

For å belyse hvorvidt økonomi er en barriere for deltagelse i idrett har vi gjennomgått tidligere utredninger og forskning, og vi har sammenholdt statistiske data for inntektsnivå med funnene i vår undersøkelse. Vi drøfter om økonomiske barrierer varierer mellom geografier og idretter, og hvorvidt det synes mulig å delta i idrett mindre kostbart enn det våre kostnadstall skulle tilsi. Til slutt peker vi også på noen mulige tiltak som kan bidra til å redusere kostnadsnivået i norsk barne- og ungdomsidrett.

¹⁵ <https://www.idrettsforbundet.no/nyheter/2020/den-siste-ungen-ma-med/>

6.2 Er kostnadene høye, og utgjør de en barriere for idrettsdeltagelse?

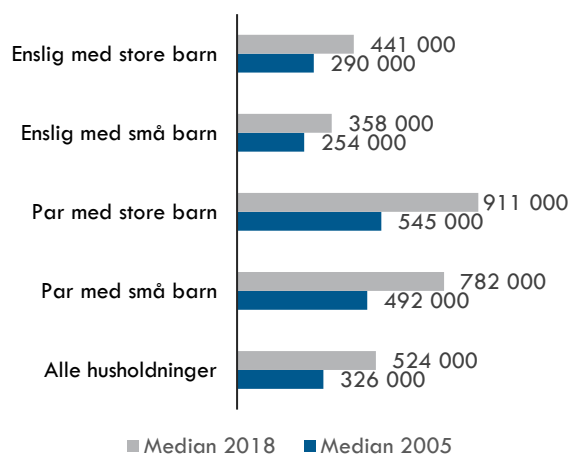
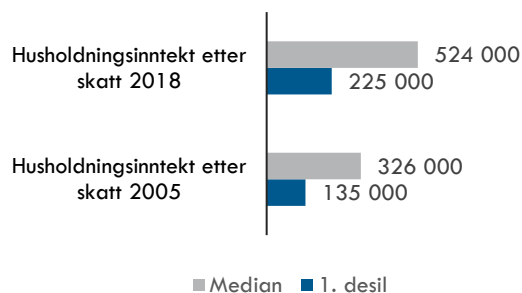
Som vist i kapittel 2, er mediankostnaden blant idrettslagene i vår undersøkelse 2 850 kroner og 5 800 kroner for henholdsvis 9-åringer og 15-åringer. Dette er altså den årlige kostnaden for en typisk aktiv i den klubben som ligger midt i utvalget når vi sorterer fra høyest til lavest kostnad. Alt som er nødvendig for å kunne delta i idretten er forsøkt inkludert i denne kostnaden.

Samtidig har vi vist at enkeltidretter har et vesentlig høyere kostnadsnivå enn dette. Alpint fremstår som idretten med høyest kostnader ved deltakelse i vår undersøkelse, med årlige kostnader opp mot 10 000 kroner for 9-åringer, og opp mot 40 000 kroner for 15-åringer.

6.2.1 Kostnad sett opp mot inntekt og kostnader til livsopphold

Hva som oppleves som en høy kostnad, vil variere fra familie til familie. I 2018 hadde medianhusholdningen i Norge 524 000 kroner i inntekt etter skatt ifølge statistikk fra SSB. Inntektsnivået for barnefamilier med to voksne ligger over dette, med 911 000 kroner for par med barn over 5 år, og 782 000 for par med yngre barn. Enslige med barn har lavere inntekt, med 441 000 kroner for enslige med barn over 5 år og 358 000 kroner for enslige med yngre barn.

Figur 6-2 Husholdningsinntekt etter skatt for norske husholdninger i 2005 og 2018

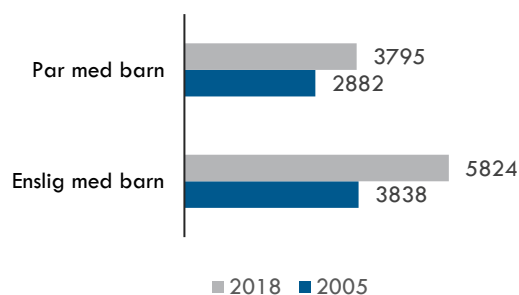

Kilde: SSB. Note: Små barn=0-5 år, store barn=6-17 år.

Inntektsnivået sier ikke noe om størrelsen på de faste utgiftene, og dermed heller ikke noe om det økonomiske handlingsrommet i husholdningene. Likevel synes det rimelig å legge til grunn at en årlig kostnad på 2 850 kroner eller 5 800 kroner vil være mulig å finansiere for en husholdning med 911 000 kroner i inntekt etter skatt. utfordringen oppstår derfor eventuelt primært dersom den aktuelle idretten er en kostbar idrett, dersom barnet ønsker å drive mange ulike idretter, dersom det er mange barn i husholdningen eller dersom husholdningen har en inntekt som er relativt lav.

For en husholdning bestående av en enslig med store barn, vil det kunne være krevende å betale 5 800 kroner i året selv om inntekten er på mediannivået. 5 800 kroner utgjør 1,3 prosent av inntekten på 441 000 kroner. utfordringen vil naturlig nok være større for husholdninger med lavere inntekt. Høyeste inntekt etter skatt blant de ti prosentene av norske husholdninger som har lavest inntekt, var 225 000 kroner i året i 2018. I denne gruppen finner vi nesten 4 000 par med barn og nesten 6 000 enslige med barn. Slike husholdninger vil oppleve at en årlig kostnad for idrettsdeltagelse på 5 800 kroner utgjør 2,6 prosent av inntekten etter skatt.

Figur 6-3 Antall husholdninger i første desil husholdningsinntekt etter skatt

Kilde: SSB.

Husholdningens inntekter skal dekke svært mange andre kostnader enn fritidsaktiviteter. Mange kostnader, som bokostnader, må kunne regnes som relativt faste kostnader. Det vil også være mange behov, som behov for mat og klær, som må dekkes før det er rom for å prioritere fritidsaktiviteter. Det finnes ikke tilgjengelig statistikk for husholdningenes forbruk og sparing og kostnader knyttet til dette for ulike husholdningstyper. Det finnes likevel indikasjoner på hvor høye disse kostnadene er, blant annet i statens retningslinjer for økonomisk sosialhjelp.

De statlige veiledende satsene for økonomisk sosialhjelp er beregnet ut fra hva som er nødvendige livsopphold, utenom bokostnader (NAV, 2020):

«De veiledende retningslinjene omfatter utgifter til helt grunnleggende behov, som mat, klær, kommunikasjon, husholdningsartikler og hygiene med mer, og tar videre hensyn til andre sider av dagliglivet, som fritid og sosiale behov. Utgifter til andre nødvendige ting, som bolig, strøm og oppvarming, bolig- og innboforsikring og innbo og utstyr inngår i livsoppholdet, men er ikke inkludert ved fastsettelse av de veiledende retningslinjene, da dette er utgifter som varierer mye.»

Gjeldende anbefalte satser i 2020 er 37 800 kroner i året for barn mellom 6 og 11 år, og 49 200 kroner i året for barn mellom 11 og 18 år. En årlig kostnad for å drive idrett på 2 850 kroner for 9-åringen utgjør således 7,5 prosent av den samlede kostnaden for livsopphold, mens 5 800 kroner for 15-åringen utgjør 11,8 prosent av den samlede kostnaden for livsopphold. Dersom barnet skal drive med flere idretter, eller en kostbar idrett som ishockey eller alpint, kan totalkostnaden for deltagelse i idrett utgjøre en veldig del av de samlede kostnadene for livsopphold.

6.2.2 Tidligere forskning

Det foreligger flere vitenskapelige arbeider som har sett på barn og unges deltagelse i idrett og andre fritidsaktiviteter, og som har vurdert hva som er barrierer for deltagelse. Disse undersøkelsene ser i

ulik grad på økonomi som mulig barriere. Vi har gjennomført en overordnet litteraturstudie for å fange opp arbeider som kan belyse i hvilken grad økonomi er en reell barriere mot deltagelse i idrett.

Barstad og Sandvik (2015) benytter data fra SSBs levekårsundersøkelser. Disse undersøkelsene besvares av personer som er 16 år eller eldre, men undersøkelsen inkluderer noen spørsmål om barna i husstanden, som gir grunnlag for å si noe om barns deltagelse i fritidsaktiviteter. Barstad og Sandvik finner at to prosent av alle barnefamilier med barn i alderen 1-15 år oppgir at de ikke har råd til å la barna delta i regelmessige fritidsaktiviteter som idrett, korps eller band, barne- og ungdomsorganisasjoner, speideren eller liknende. Ikke overraskende er det i de laveste inntektskvartilene vi finner disse husholdningene. I laveste kvartil svarer om lag 7 prosent at barna er forhindret fra deltagelse, mens nesten ingen i de to øverste kvartilene svarer det samme.

Ødegård, Bakken og Strandbu (2016) har i sin artikkel *Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo* benytter data fra Ung i Oslo-undersøkelsen (gjennomført i 2015 og 2006), som besvares av ungdomsskole- og videregående elever i Oslo. Her er det altså ungdommens perspektiv som fremkommer. Et av spørsmålene i undersøkelsen er stilt til dem som ikke driver med trening i idrettslag, og spør hva som er årsaken til at de ikke deltar. Åtte prosent i alderen 14 til 17 år svarer at årsaken «det er for dyrt» er svært viktig. Dette gjelder både i undersøkelsen i 2015 og i 2006. Når vi kombinerer dette med at det er 57 prosent av ungdommene som har oppgitt at de ikke driver med idrett, betyr det at 4,6 prosent av respondentene totalt sett oppgir høye kostnader som en svært viktig grunn til ikke å drive idrett. Ungdom med minoritetsbakgrunn er overrepresentert i denne gruppen.

I samme undersøkelse stilles det spørsmål til dem som har deltatt i idrett før, men som ikke gjør det lenger, om hva som var årsaken til at de sluttet. I valget mellom flere alternativer oppgir 4 prosent av ungdommene mellom 14 og 17 år i 2016 at «det ble for dyrt» var en svært viktig årsak. Dette er en nedgang fra 5 prosent i 2006-undersøkelsen.

Undersøkelsen viser dermed at høye kostnader kan være en barriere for deltagelse, eller i hvert fall være en medvirkende årsak til at ungdom ikke deltar i idrett. Men den viser også at det finnes en rekke andre barrierer som fremstår som større. Tabell 6-1 og Tabell 6-2 viser de ulike årsakene som er trukket frem som svært viktige på de to spørsmålene:

Tabell 6-1: Svært viktige årsaker for å ikke trene i idrettslag, unge i Oslo 14-17 år.

Årsak	2015	2006
Jeg vil ikke forplikte meg til faste treninger	30%	26%
Jeg har aldri vært flink i sport	19%	17%
Jeg har aldri vært interessert i idrett	18%	16%
Det er for mye konkurranse	17%	13%
Jeg føler meg ikke hjemme sammen med dem som trener i idrettslag	18%	11%
Ingen av vennene mine trener i idrettslag	11%	11%
Det er for dyrt	8%	8%
Foreldrene mine liker ikke at jeg er med i idrettslag	2%	4%

Kilde: Ødegård, Bakken og Strandbu (2016).

Tabell 6-2: Svært viktige årsaker for at personen sluttet å trene i idrettslag, unge i Oslo 14-17 år.

Årsak	2015	2006
Jeg måtte bruke mer tid på skolearbeid	30%	24%
For strenge krav om å være god	22%	25%
Venner sluttet	18%	
Klubben hadde ikke et godt nok tilbud lenger	15%	
Det ble for mye lek og lite seriøst	12%	12%
Det ble for dyrt	4%	5%
Foreldrene mine likte ikke at jeg var med	1%	4%

Kilde: Ødegård, Bakken og Strandbu (2016).

Også flere andre artikler finner en sammenheng mellom lav inntekt og deltagelse i idrettslag for ungdom, ikke bare i Oslo, men i hele Norge. Blant disse er Seippel, Strandbu og Sletten (2011) som viser at det er en svak negativ sammenheng mellom selvopplevd fattigdom og både medlemskap og treningsdeltagelse i idrettslag blant ungdom.

Det synes derfor rimelig å legge til grunn at økonomi er en barriere for idrettsdeltagelse. Dette selv om det store flertallet ikke opplever det, og selv om det finnes mange andre barrierer som kan være vel så viktige.

6.2.3 Variasjon geografisk og mellom idretter

Økonomi som barriere vil være mer utbredt jo høyere kostnader ved deltagelse er, og jo lavere inntekt husholdningen har. Som vi har vist er idrettsdeltagelse mer kostbart i by- og bynære kommuner enn i landkommuner, og mest kostbart i Oslo og Oslo-området (Viken).

Den høyeste medianinntekten for par med barn finner vi også i Oslo-området (Oslo og Akershus), ifølge SSB. Men enslige med barn i Oslo har ikke høyere inntekt enn mange andre steder i landet. Det vil dessuten antagelig være slik at en vesentlig andel av familiene med lavest inntekt er bosatt i Oslo-området. Ifølge statistikk fra Bufdir lever om lag 29 000 barn i Oslo og Akershus i familier med vedvarende lav inntekt (om lag 44 000 i Oslo og Viken), mens tallet på landsbasis er 105 000 barn.

Det er derfor grunn til å tro at problemet med økonomiske barrierer eventuelt har størst omfang i Oslo-området og andre større byer.

Det kan være slik at avstanden mellom de laveste inntektene og «normalinntekten» også spiller inn. Ambisjonsnivå og dermed kostnadsnivå i idrettslaget tilpasses kanskje «den typiske familien» i området. Dersom den typiske familien har god råd, vil kostnaden kunne bli høy. Det er grunn til å anta at familier med lav inntekt er «like fattige» uansett hvor de bort, noe som kan bety at dersom de bor i «rike» områder av landet har ekstra store utfordringer med å ha råd til å drive idrett.

Enda tydeligere enn de geografiske forskjellene er forskjellene mellom idretter. Vi har vist at deltagelse i alpint for 15-åringene gjerne kan koste opp mot 40 000 kroner i året. En kostnad på et slikt nivå vil utgjøre en betydelig del av inntekt etter skatt også for en familie med medianinntekt. I enkeltidretter synes det derfor klart at økonomi kan være en vesentlig barriere mot deltagelse. Andre idretter har svært lave kostnader, som friidrett. Likevel vil det være slik at ikke alle idretter tilbys over alt i landet. Dersom de fleste av barnets venner driver med en idrett hvor kostnadene ved deltagelse er høy, vil økonomi fortsatt kunne oppleves som en barriere selv om barnet har råd til å drive med idrett med lavere kostnad.

6.2.4 Mulighet for å delta i idrett til lav kostnad

Det er forskjell på i hvilken grad de ulike kostnads-elementene ved deltagelse kan anses som «absolutte». I hovedsak må alle betale samme medlemskontingent og treningsavgift for å kunne delta på tilbudet (selv om noen klubber ettergir disse kostnadene dersom foreldrene ikke har råd). Hvor mye ressurser foreldrene skal bruke på utstyr og deltagelse i konkurranser og på treningsleirer, herunder reise og opphold i den forbindelse, er i større grad mulig for

den enkelte å bestemme. I de fleste idretter finnes det en rik variasjon av utstyr og bekledning, fra det veldig dyre og spesialiserte, til det mer tilgjengelige. Og det er ofte også mulig å kjøpe brukt, arve eller ha færre sett med utstyr. Det er i mange idretter, særlig individuelle idretter, mulig å være med på bare noen få eller ingen arrangement, og det vil av og til være mulig å velge rimelige former for transport og overnatting. På den annen side vil det ofte være slik at deltagelse i arrangement som krever reise og opphold ofte vil følge et opplegg som er lagt av idrettslaget, slik at kostnadsnivået er gitt for alle som deltar.

Kostnadsnivået vi har kartlagt er kostnadene for en typisk utøver. I idretter der en betydelig del av kostnadene utgjøres av utstyrs- og arrangementskostnader, bør det således være mulig å delta i idretten med noe lavere kostnad. Et eksempel kan være langrenn, der utstyr utgjør mer enn halvparten av kostnadene for en 15-åring (noe over 5 000 kroner). Akkurat som det er fullt mulig å bruke vesentlig mer enn 5 000 kroner i året på ski, staver, støvler, smøring og drakt, vil det være mulig å kjøpe utstyr brukt og redusere antall par ski. Dette kan likevel være krevende i praksis, fordi barna opplever et press fra de andre barna som har dyrt utstyr. Ved deltagelse i konkurranser kan også forskjeller i utstyr gjøre utslag på resultatene, og det kan oppleves som lite motiverende å ikke ha like forutsetninger for å lykkes. Det er derfor ikke gitt at den teoretiske valgfriheten knyttet til kjøp av utstyr i vesentlig grad reduserer den opplevde barrieren mot deltagelse.

Det samme gjelder antagelig for arrangementsdeltagelse, særlig i lagidretter. Hvis «alle andre» på laget skal være med på et arrangement som krever reise og overnatting, vil det oppleves som krevende for det enkelte barn å la være å delta. Slik manglende mulighet til å delta på arrangement som laget ellers deltar på, kan føre til frafall fra idretten totalt sett.

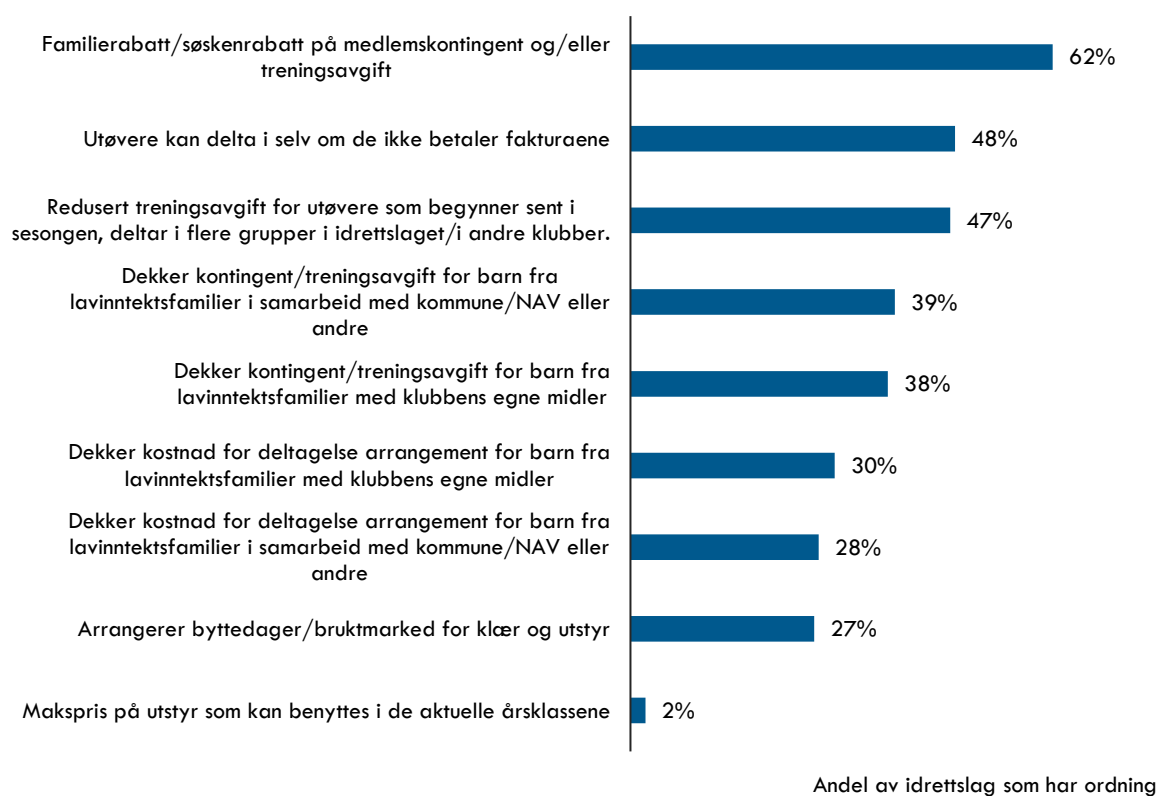
Slik sett kan det argumenteres for at det ambisjonsnivået som er rådende i idrettslaget, knyttet til både antall treninger, trenernes kompetanse, deltagelse i arrangement og nivå på og omfang av utstyr, er styrende for den opplevde minimumskostnaden for deltagelse i idretten.

6.3 I hvilken grad har idrettslagene ordninger for å redusere økonomiske barrierer?

Idrettslagene kan gjennomføre ulike tiltak for å redusere eller fjerne økonomi som barriere for deltagelse. Dette kan både skje gjennom å holde det generelle kostnadsnivået nede, eller ved målrettede ordninger mot barn i lavinntektsfamilier. Det synes som om mange klubber er seg problemstillingen bevisst, og at en rekke tiltak allerede er iverksatt.

I spørreundersøkelsen rettet mot idrettslag har vi spurt om klubbene har ordninger for å redusere kostnadene. Vi får følgende svar:

Figur 6-4: Idrettslagenes ordninger for å redusere økonomiske barrierer

Kilde: Spørreundersøkelse idrettslag, analyser Oslo Economics.

I tillegg til klubbenes bidrag, bidrar staten betydelig gjennom tilskudd til idretten, både i form av LAM-midler, spillemidler til anlegg og andre tilskuddsordninger. En rekke kommuner bruker også betydelige midler i idretten, og noen har også målrettede ordninger for å støtte deltagelse for barn fra familier med lavinntekt, for eksempel fritidskortordninger.

Familiene med lave inntekter mottar i mange tilfeller økonomisk sosialhjelp. I denne støtteordningen er det lagt opp til å dekke kostnader til barns fritidsaktiviteter, slik det fremgår av Rundskriv til Lov om sosiale tjenester i NAV (NAV, 2012 (oppdatert 2019)):

«Kostnader knyttet til alminnelige fritidsaktiviteter skal inngå i livsoppholdet.»

Dette tilsier at barn i familiene med de laveste inntektene og som mottar økonomisk sosialhjelp, i utgangspunktet ikke skal være forhindret fra deltagelse i idrett. Likevel har vi altså sett at forskning tilsier at økonomi er en barriere for noen, og det er derfor behov for ytterligere tiltak for å bygge ned denne barrieren.

6.4 Hva kan gjøres for å unngå at økonomi er en barriere for deltagelse?

Gjennom fritekstsvar i spørreundersøkelsen og intervjuene har vi fått flere konkrete forslag til tiltak som kan bidra til å redusere økonomi som barriere i idretten. Nedenfor drøfter vi hovedtrekkene i dette.

6.4.1 Tiltak i idrettslagene og idrettsrådene

Bevissthet rundt forskjeller i inntektsnivå: Foreldrene som engasjerer seg i styre og stell har oftest høy eller middels inntekt, se eksempelvis Fladmoe, et al. (2018) som presenterer statistikk om frivillig innsats i Norge. Det er disse personene som i stor grad fastsetter hvilket tilbud idrettslagene skal gi. Det er viktig at det likevel tas hensyn til at det også finnes familier i målgruppen som har lavere inntekter, og dermed mindre mulighet til å betale for et «høyt» ambisjonsnivå. Alle idrettsledere bør stille seg kontrollspørsmål om hvorvidt det er mulig også for barn i lavinntektsfamilier å delta på idrettslagets tilbud.

Samtidig bør det være mulig å gi et tilbud med høyt aktivitetsnivå og høy kvalitet til satsende 15-åringer. Løsningen kan gjerne være å tilby differensierte tilbud; det bør være mulig å velge hvor mange

treninger og arrangement man skal delta på, og kostnadene bør variere tilsvarende.

Der hvor det er mulig å redusere kostnader uten at det går på bekostning av kvalitet, bør dette alltid gjøres. Dette gjelder for eksempel ved reiser til arrangement, der det bør benyttes transport og bosted som sikrer lave kostnader. Det bør også så langt som mulig velges arrangementer i nærområdet.

Det samme gjelder for utstyr. Idrettslagene kan være bevisste på å ikke skifte draktleverandør eller utseende på drakter oftere enn absolutt nødvendig. Også når det gjelder fellesutstyr og anlegg bør det velges løsninger som er gode nok, ikke nødvendigvis de aller beste.

Alle idrettslag bør legge til rette for kjøp og salg av brukt utstyr, gjerne både via internett og gjennom fysiske bruktmarked. Det kan også med fordel gis klare anbefalinger til foreldrene om hva som er tilstrekkelig nivå og omfang på personlig utstyr.

Idrettslagene som allerede har ordninger for å ettergi kostnader for lavinntektsfamilier, enten disse er formaliserte eller mer ad hoc-pregede, bør videreføre disse. Det vil være en fordel om informasjon om disse ordningene spres, slik at målgruppen forstår at det er mulig å delta i idrett til en lav kostnad. Idrettslag som ikke har etablert slike ordninger bør etterstrebe dette, enten på egen hånd eller ved å inngå et samarbeid med kommune, NAV eller lignende.

Idrettsrådene bør hjelpe idrettslagene i dette arbeidet.

6.4.2 Tiltak i NIF og særforbundene

NIF arbeider bevisst med verdier og trener- og klubb utvikling, blant annet gjennom å definere klare mål for særforbundenes arbeid. Det er viktig at NIF tydeliggjør at arbeid for å redusere kostnadsnivået skal ha høy prioritet. Idrettens barnerettigheter og Bestemmelser om barneidrett må fremheves, og alle idretter bør utfordres på hvordan de arbeider for å sikre rettighet nummer 8, som omhandler inkludering av alle uansett økonomi. Særforbund og idrettskretser som prioriterer slikt arbeid bør om mulig premieres. Gjennom spillemiddelfordelingen til særforbund (post 5.3) er økonomi som barriere ett av flere vurderingskriterier som særforbundene blir målt på. I vurderingskriteriene heter det at særforbundene skal:

- Kartlegge situasjonen i egen idrett/grener og eventuelt igangsette konkrete tiltak for å redusere økonomiske barrierer for deltagelse.
- Informere og oppfordre idrettslag til å ta i bruk ulike støtte-/tilskuddsordninger.

- Vise gode modeller og eksempler, samt oppfordre særrettslag til å legge til rette for gjenbruk og utlån av utstyr.

Særforbund som kan dokumentere at de har jobbet målrettet med de ovennevnte oppgavene blir premiert med et noe høyere tilskuddsbeløp fra post 5.3. Slik gis særforbundene et insentiv til å prioritere arbeid som knytter seg til å redusere økonomi som en barriere.

I noen tilfeller kan krav, føringer eller initiativ fra særforbundene være en kostnadsdriver. Særforbundene bør være seg bevisst i hvilken grad de er med på å drive opp kostnaden for barn og unges deltagelse. Eksempler på tiltak som kan være uheldige er krav om bruk av profesjonelle dommere eller krav til anlegg, eller tilbud om nasjonale arrangement som Norges-cuper eller lignende allerede for barn i lav alder.

Enkelte særforbund operer med ulike former for lisenser og avgifter som må betales for å kunne delta i idretten generelt eller i terminfestede idrettsarrangement. Denne lisensen har i mange tilfeller et element av forsikring mot skader og lignende i seg, der deler av lisensen går videre fra særforbundet til et forsikringsselskap. I flere tilfeller kreves det inn lisenser som går utover kostnaden for forsikring. Det er viktig at særforbundene nøye vurderer hvorvidt det skal legges en slik finansieringsbyrde på barn og unge, og det er særlig viktig at barn og unges innbetalinger ikke brukes til å finansiere voksenidretten.

NIF bør sørge for at barneidrettsbestemmelsene implementeres og håndheves blant særforbund og idrettslag.¹⁶ Deltagelse i konkurranser bør i liten grad være en betydelig kostnadsdriver for 9-åring, som er begrenset til å delta i regionale arrangement. Dersom NIF og særforbund ser praksis som avviker fra dette, bør det påpekes tydelig.

Det registreres at idretten har tatt tak i dette, blant annet gjennom vedtak på Idrettstinget i 2019 der det ble lagt inn presisering i «Bestemmelser om barneidrett» ved å peke på at «...en av intensjonene er å redusere tid og kostnader brukt på reise til/fra aktivitet. Idrettslag oppfordres derfor til å følge de samme prinsippene for trening og andre aktiviteter i barneidretten».

Et forslag fra idrettsstyret om å innføre et eget punkt i bestemmelsene (pkt. 7) for å presisere at det ikke skulle gis dispensasjon fra «Bestemmelser om barneidrett», fikk ikke støtte.

Som nevnt innledningsvis i kapittelet, ble det på Idrettstinget i 2019 lagt til et nytt punkt (rettighet 8) i

¹⁶ Det heter i «Bestemmelser om barneidrett»: «Hvert enkelt særforbund har ansvar for at bestemmelsene og

rettighetene blir gjort kjent, implementeres og etterleves i deres idrett og grener.»

Idrettens barnerettigheter: «Alle barn har rett til å delta i idrett uavhengig av familiens økonomi eller engasjement. Barn har rett til å være i et inkluderende idrettsmiljø uten utstyrs- eller kostnadspress.»

6.4.3 Tiltak blant foreldrene

Foreldre har ulike ambisjoner på sine barns vegne, og ulike økonomiske forutsetninger. Det er krevende å samordne foreldres adferd, og det vil ofte være uheldige virkninger av påbud eller forbud.

Det faktum at foreldrene spiller en viktig rolle i å definere hva som er det normale kostnadsnivået ved å drive idrett, tilsier likevel at det bør vurderes om det kan innføres tiltak rettet mot foreldrene. Foreldre som bidrar til å drive opp kostnadsnivået i idrettslaget, ved å etterlyse et mer omfattende eller bedre tilbud, og foreldre som bidrar til utstyrspress gjennom å kjøpe svært dyrt utstyr til sine barn, sitter med noe av nøkkelen til å redusere de økonomiske barrierene. Dette påpekes som vist over også av idretts-presidenten. Holdningsskapende arbeid blant foreldrene bør derfor prioriteres, på alle arenaer, enten det er foreldremøter, årsmøter, på nettsider, i sosiale medier, i klubbaviser og lignende.

6.4.4 Tiltak i det offentlige

Mange kommuner bidrar i svært stor grad med midler og annen ressursinnsats for å legge til rette for barne- og ungdomsidrett. Flere kommuner har også målrettede ordninger for å støtte deltagelse for barn fra lavinntektsfamilier.

Flere kommuner kan vurdere å innføre slike målrettede støtteordninger. Det er viktig at ordningene er lite byråkratiske, og at det blir mulig å benytte ordningene uten at det virker stigmatiserende. I og med at det i de fleste kommuner er et lavt antall barn som opplever økonomi som en barriere, vil slike ordninger kunne innføres uten at kostnaden er veldig høy. Kommunene kan også velge å sette et tak på denne støtten, selv om dette vil kunne bety at enkelte barn ikke får anledning til å delta i idrettene med høyest kostnader.

Svært mange kommuner tilbyr gratis leie av idrettshall eller annet idrettsanlegg, og bidrar således til å holde kostnadene i idretter som er avhengig av slike

idrettsanlegg nede. Kommuner som tar seg betalt for idrettens bruk av anlegg, kan vurdere å redusere denne kostnaden eventuelt fjerne den helt. Samtidig kan det være slik at målrettede ordninger for barn i lavinntektsfamilier vil være mer effektivt enn en generell økt pengestøtte til idretten, siden det antas at det store flertallet av foresatte til barn og ungdom ikke opplever dagens kostnader som en barriere.

Kommunene kan også i større grad enn i dag aktivt informere lavinntektsfamilier om de mulighetene som finnes for å drive idrett uten en betydelig økonomisk forpliktelse.

6.5 Samlet vurdering av økonomi som barriere for deltagelse

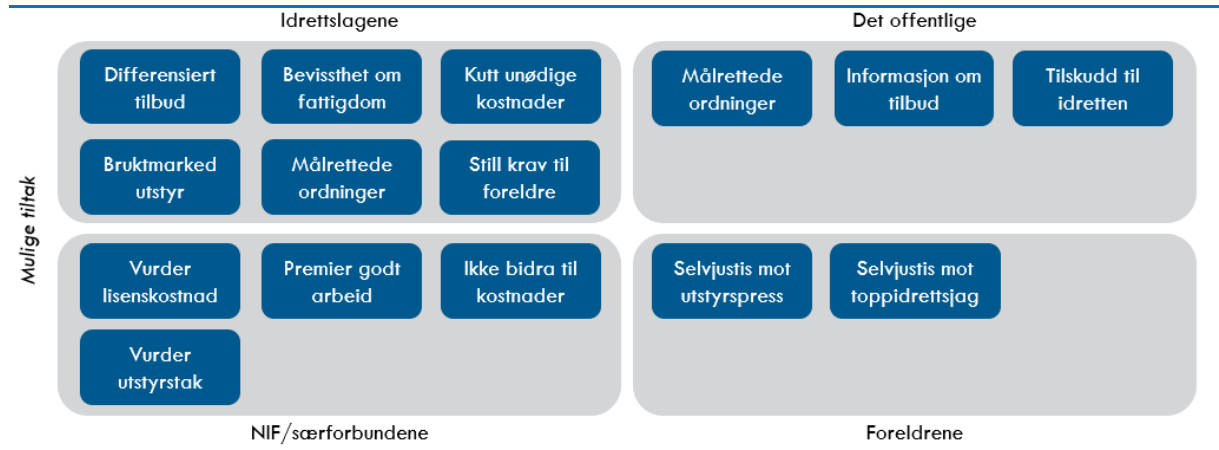
Det er et uttalt mål for myndighetene og idretten at idretten skal inkludere bredt, og at økonomi ikke skal være en barriere for barn og unges deltagelse. Forskning viser at det likevel er barn som av økonomiske grunner ikke har mulighet til å delta i fritidsaktiviteter. Estimater er at dette gjelder 2 prosent av barna i Norge.

Det er stor forskjell på inntektsnivået mellom husholdningene i Norge, der særlig enslige med barn har lav medianinntekt. Barnefattigdom trekkes gjerne frem som et problem som først og fremst gjør seg gjeldende i storbyområdene. Økonomi som barriere er antagelig derfor mest relevant i de store byene i Norge, blant familiene med lavest disponibel inntekt.

Idrettslagene og det offentlige gjør allerede mye for å legge til rette for bred deltagelse. Mange idrettslag har egne målrettede ordninger for barn fra familier med dårlig økonomi, og disse ordningene er i mange tilfeller et samarbeid med kommune eller NAV. Det er likevel slik at idretten og andre fortsatt bør arbeide for å redusere kostnadsnivået for barne- og ungdomsidretten, for å hindre at økonomi er en barriere.

Vi har pekt på konkrete tiltak som kan gjennomføres av idrettslag, idrettsråd, NIF og særforbund, det offentlige og foreldre. En økt bevissthet om problemstillingen er første steg på veien. Figur 6-5 oppsummerer vi de ulike tiltakene.

Figur 6-5: Oppsummering av mulige tiltak

7. Referanser

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), 2018. <https://bufdir.no>. [Internett]

Available at:

[https://bufdir.no/Familie/Fattigdom/Veileder/Samarbeid_på_tvers_av_sektorer/Fritidserklaringen/](https://bufdir.no/Familie/Fattigdom/Veileder/Samarbeid_p%C3%A5_tvers_av_sektorer/Fritidserkl%C3%A5ringen/)
[Funnet 2 Mars 2020].

Barstad, A. & Sandvik, L., 2015. *Deltaking, støtte, tillit og tilhørighet - En analyse av ulikhet i sosiale relasjoner med utgangspunkt i levekårsundersøkelsen*, Oslo: SSB-rapport 2015/51.

Fladmoe, A., Sivesind, K. H. & Arnesen, D., 2018. *Oppdaterte tall om frivillig innsats i Norge, 1998–2017*, Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Kulturdepartementet, 2011-2012. *Meld. St. 26 - Den norske idrettsmodellen*, Oslo: Kulturdepartementet.

NAV, 2012 (oppdatert 2019). *Rundskriv til Lov om sosiale tjenester i NAV (R35-00)*, Oslo: NAV.

NAV, 2020. *Statlige veiledende retningslinjer for økonomisk stønad*. [Internett]

Available at: https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kontakt-nav/oversikt-over-satser/statlige-veiledende-retningslinjer-for-okonomisk-stonad_kap
[Funnet 2 mars 2020].

NIF, 2018. *Nøkkeltall 2017*, Oslo: Norges Idrettsforbund.

NIF, 2019. *Nøkkeltall 2018*, Oslo: Norges Idrettsforbund.

Norges Fotballforbund, 2020. *Priser fotball 2019*. [Internett]

Available at: <https://www.fotball.no/klubb-og-leder/forsikring/fotball-priser/#143159>
[Funnet 7 Februar 2020].

Norges Friidrettsforbund, 2020. *Helårslisens for bane/utenfor bane 2020*. [Internett]

Available at: <https://mosjon.friidrett.no/lisens2020#init>
[Funnet 7 Februar 2020].

Norges Gymnastikk- og Turnforbund, 2020. *Forsikring / Lisenser*. [Internett]

Available at: <https://www.gymogturn.no/medlemmer/om-ngtf/forsikring/#1473347280519-ecdafbff-6ff4>
[Funnet 7 Februar 2020].

Norges Håndballforbund, 2020. *Lisens og forsikring*. [Internett]

Available at: <https://www.handball.no/regioner/nhf-sentralt/praktisk-info/lisens-og-forsikring/>
[Funnet 7 Februar 2020].

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, 2020. *Barneidretts- og klubbforsikring*. [Internett]

Available at: <https://www.idrettsforbundet.no/klubbguiden/forsikring/>
[Funnet 7 Februar 2020].

Norges Kampsportforbund, 2020. *Medlemsforsikring - Ulykke*. [Internett]

Available at: <https://kampsport.no/organisasjon/kontigent-skatt-forsikring/forsikringer/ulykkesforsikring/>
[Funnet 7 Februar 2020].

Norges Skiforbund, 2020. *Skilisens*. [Internett]

Available at: <https://www.skiforbundet.no/for-klubb-og-utovere/skilisens/>
[Funnet 7 Februar 2020].

Norges Svømmeforbund, 2020. *Startlisens*. [Internett]

Available at: <https://svømming.no/forbundet/klubbdrift/organisasjon/lisens/>
[Funnet 7 Februar 2020].

Oslo Economics, 2018. *Evaluering av tilskudd til lokale lag og foreninger (LAM)*. Oslo: Oslo Economics og Dag Vidar Hanstad, på oppdrag for Kulturdepartementet.

Seippel, Ø., Strandbu, Å. & Sletten, M. A., 2011. *Ungdom og trening - Endring over tid og sosiale skillelinjer*, Oslo: Nova – Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

Strandbu, Å. et al., 2017. Ungdom, idrett og klasse: Fortid, samtid og framtid. *Norsk Sosiologisk Tidsskrift*, p. 132–151.

Ungdatasenteret, OsloMet, 2020. *ungdata.no*. [Internett]

Available at: <http://www.ungdata.no/>

[Funnet 2 mars 2020].

Ødegård, G., Bakken, A. & Strandbu, Å., 2016. *Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo, Oslo/Bergen*: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, rapport 2016:7.

Vedlegg A: Tabeller kostnader

Kostnader ved deltakelse etter idrett fra spørreundersøkelse rettet mot idrettslag

I tabellene som presenteres i Vedlegg A er det benyttet data fra spørreundersøkelsen rettet mot idrettslag.

Tabell A1: Samlede kostnader ved deltakelse 9-åringer

Idrett	Gjennomsnitt	Median	20. persentil	80. persentil	Min	Max	Vektet gjennomsnitt	n
Alle	3 617	2 650	1 413	4 800	0	102800	4 157	1345
Alpint	14 608	7 975	3 745	20 700	1 375	102800	13 956	30
Langrenn	3 720	3 163	1 875	5 525	0	15250	4 611	192
Ishockey	10 519	6 513	4 200	15 943	725	60650	16 285	24
Fotball	3 246	2 725	1 588	4 400	0	21350	3 972	413
Håndball	3 097	2 613	1 350	4 325	0	29125	3 532	248
Karate	3 808	3 338	1 595	5 363	1 250	11835	3 550	38
ITF	4 729	4 893	2 463	6 088	1 500	11825	5 171	38
WTF	3 368	2 875	1 648	4 650	675	8213	3 875	18
Friidrett	1 543	1 275	550	2 250	0	6775	1 948	119
Stup	5 131	5 175	2 925	7 338	2 750	7425	4 390	4
Svømming	4 421	2 725	1 588	6 538	525	36450	5 066	87
Turn	4 984	2 725	1 225	10 090	850	17550	3 495	21
Gym	2 420	2 200	1 350	3 470	400	6650	3 054	113

Tabell A2: Samlede kostnader ved deltakelse 15-åringer

Idrett	Gjennomsnitt	Median	20. persentil	80. persentil	Min	Max	Vektet gjennomsnitt	n
Alle	9 606	6 275	3 080	12 635	0	157200	9 888	1090
Alpint	45 181	38 750	14 775	66 015	2 650	157200	47 405	27
Langrenn	11 588	9 610	3 160	18 635	310	47785	10 649	169
Ishockey	24 799	20 595	9 695	31 920	3 120	108920	38 142	21
Fotball	6 884	6 050	3 600	9 438	0	45150	8 027	287
Håndball	9 439	7 788	5 450	13 525	1 450	37950	10 932	178
Karate	6 214	4 800	2 938	8 725	1 050	24392	5 472	37
ITF	8 970	7 855	5 600	11 875	1 550	27570	8 865	36
WTF	4 507	4 460	2 458	6 300	705	8250	4 434	19
Friidrett	4 952	3 438	1 675	6 713	450	36239	5 613	114
Stup	15 931	16 250	8 150	23 713	3 850	27375	18 479	4
Svømming	14 894	8 100	2 695	24 075	1 275	84650	16 846	82
Turn	12 510	5 613	2 275	28 090	1 250	40660	6 953	16
Gym	4 278	3 225	1 875	5 338	900	20725	6 508	100

Tabell A3: Kostnader til samlet medlemskontingent og treningsavgift 9-åringer

	Gjennomsnitt	Median	20. persentil	80. persentil	Min	Max	Vektet gjennomsnitt	n
Alle	1 200	915	350	1 800	0	10375	1 599	1345
Alpint	1 342	675	200	2 350	0	6900	2 137	30
Langrenn	520	350	100	900	0	3000	846	192
Ishockey	2 697	2 295	1 250	3 750	100	7400	3 119	24
Fotball	1 201	1 000	500	1 810	0	4520	1 527	413
Håndball	1 200	1 000	500	1 800	0	4800	1 458	248
Karate	1 892	1 280	545	3 000	150	7200	2 150	38
ITF	1 966	1 900	588	2 938	225	5400	2 125	38
WTF	1 898	1 725	498	2 850	275	5663	2 178	18
Friidrett	604	400	175	938	0	2950	704	119
Stup	2 744	3 088	2 213	3 275	1 500	3300	2 653	4
Svømming	1 931	1 450	750	3 000	100	7875	2 224	87
Turn	2 026	1 100	600	1 600	300	10375	1 259	21
Gym	1 256	1 000	625	1 650	100	5200	1 904	113

Tabell A4: Kostnader til samlet medlemskontingent og treningsavgift 15-åringer

	Gjennomsnitt	Median	20. persentil	80. persentil	Min	Max	Vektet gjennomsnitt	n
Alle	2 004	1 463	450	3 000	0	30300	2 831	1090
Alpint	4 872	700	300	12 700	0	30300	10 284	27
Langrenn	865	450	100	1 500	0	7200	1 290	169
Ishockey	4 839	3 600	2 700	7 225	100	12300	6 131	21
Fotball	2 306	1 950	1 000	3 325	0	12750	2 798	287
Håndball	2 172	1 800	1 000	3 225	0	10200	2 681	178
Karate	2 760	1 800	670	3 230	175	23242	2 479	37
ITF	2 501	2 475	585	3 835	300	6370	3 094	36
WTF	2 088	2 000	553	3 300	330	5663	2 152	19
Friidrett	869	510	200	1 500	0	3850	1 093	114
Stup	3 294	3 113	2 313	4 275	1 700	5250	3 679	4
Svømming	2 540	1 600	775	3 575	100	9848	2 920	82
Turn	3 293	1 470	600	4 250	350	14875	1 980	16
Gym	1 517	1 050	550	2 020	160	14800	3 731	100

Tabell A5: Kostnader ved deltakelse i arrangement 9-åringer

	Gjennomsnitt	Median	20. persentil	80. persentil	Min	Max	Vektet gjennomsnitt	n
Alle	1 225	425	0	1 600	0	77250	1 452	1345
Alpint	7 920	3 625	0	10 750	0	77250	7 189	30
Langrenn	913	375	0	1 563	0	9000	1 249	192
Ishockey	5 296	1 250	0	10 250	0	51500	10 145	24
Fotball	1 058	625	0	1 425	0	20000	1 372	413
Håndball	997	375	0	1 488	0	28250	1 091	248
Karate	1 297	925	400	1 725	0	10350	884	38
ITF	1 816	1 113	588	2 938	175	5675	2 105	38
WTF	939	875	275	1 650	0	2375	1 079	18
Friidrett	262	0	0	375	0	2125	434	119
Stup	1 750	1 750	188	3 313	0	3500	1 142	4
Svømming	1 512	375	0	2 713	0	17000	1 949	87
Turn	1 885	1 000	0	4 125	0	7250	1 469	21
Gym	704	550	0	1 050	0	3500	704	113

Tabell A6: Kostnader ved deltakelse i arrangement 15-åringer

	Gjennomsnitt	Median	20. persentil	80. persentil	Min	Max	Vektet gjennomsnitt	n
Alle	4 467	1 875	225	6 000	0	129750	4 422	1090
Alpint	27 210	24 000	188	43 375	0	129750	22 307	27
Langrenn	4 271	2 675	263	7 000	0	35000	3 690	169
Ishockey	13 250	5 625	1 750	15 250	0	85250	23 665	21
Fotball	2 772	1 875	0	4 275	0	39975	3 314	287
Håndball	3 925	2 563	1 000	6 213	0	34750	4 755	178
Karate	2 704	1 625	738	3 775	0	13350	2 334	37
ITF	5 105	4 263	1 050	7 875	175	22125	4 415	36
WTF	1 691	1 500	775	2 650	0	3500	1 784	19
Friidrett	2 107	375	0	3 250	0	22625	2 477	114
Stup	10 156	10 750	3 875	16 438	0	19125	12 146	4
Svømming	8 948	3 500	0	12 750	0	50000	10 322	82
Turn	7 247	2 000	0	15 250	0	29500	3 562	16
Gym	1 941	1 000	350	2 500	0	18125	2 019	100

Tabell A7: Kostnader til utstyr og bekledning 9-åringer

	Gjennomsnitt	Median	20. persentil	80. persentil	Min	Max	Vektet gjennomsnitt	n
Alle	1 261	875	375	1 750	0	37000	1 140	1345
Alpint	8 456	6 450	4 300	10 750	875	37000	7 073	30
Langrenn	2 287	1 750	1 250	3 250	0	9750	2 516	192
Ishockey	2 526	2 250	1 250	3 000	0	6250	3 021	24
Fotball	987	875	625	1 250	0	3250	1 073	413
Håndball	901	875	375	1 250	0	3250	983	248
Karate	619	500	375	750	0	2250	516	38
ITF	947	875	625	1 500	375	2250	942	38
WTF	531	375	88	625	0	2750	617	18
Friidrett	678	625	175	1 250	0	3750	810	119
Stup	638	750	400	875	175	875	595	4
Svømming	977	625	375	1 250	0	18750	893	87
Turn	1 074	625	0	2 250	0	3250	767	21
Gym	460	375	175	625	0	3250	446	113

Tabell A8: Kostnader til utstyr og bekledning 15-åringer

	Gjennomsnitt	Median	20. persentil	80. persentil	Min	Max	Vektet gjennomsnitt	n
Alle	2 800	1 750	625	3 250	0	45000	2 250	1090
Alpint	16 704	17 000	7 120	27 225	875	45000	17 354	27
Langrenn	6 142	5 250	1 250	9 750	0	25000	5 359	169
Ishockey	6 190	5 250	2 250	9 250	0	16250	7 826	21
Fotball	1 807	1 750	1 250	2 250	0	5750	1 915	287
Håndball	1 892	1 750	1 250	2 750	0	6750	2 046	178
Karate	749	625	375	1 250	0	2750	659	37
ITF	1 365	1 250	625	2 250	375	2750	1 357	36
WTF	729	375	275	1 063	0	2750	498	19
Friidrett	1 526	1 250	625	2 250	0	11250	1 593	114
Stup	1 731	2 250	1 213	2 250	175	2250	1 904	4
Svømming	2 656	1 250	375	3 250	0	25000	2 855	82
Turn	1 320	750	0	2 750	0	4250	761	16
Gym	670	625	175	1 063	0	3250	608	100

Tabell A9: Samlede kostnader ved deltakelse etter by og land 9-åringer

		Gjennomsnitt	Median	20. persentil	80. persentil	Min	Max	n
Alle	By	4 973	3 925	2 175	6275	0	42950	310
Alle	Land	3 418	2 500	1 375	4437,5	0	102800	780
Alpint	By	19 321	15 945	13 388	23500	5950	42950	8
Alpint	Land	14 181	7 250	2 838	17925	1375	102800	19
Langrenn	By	5 043	4 663	2 650	7062,5	0	15250	28
Langrenn	Land	3 667	3 225	1 950	5300	0	14275	141
Ishockey	By	12 175	13 200	5 813	18637,5	0	22100	8
Ishockey	Land	10 169	5 000	3 200	10412,5	1600	60650	13
Fotball	By	4 510	4 033	2 700	5775	0	16625	86
Fotball	Land	3 150	2 725	1 725	4025	0	21350	201
Håndball	By	4 225	3 850	2 938	5512,5	350	9225	60
Håndball	Land	2 801	2 263	1 250	3500	0	29125	118
Karate	By	4 131	3 550	1 485	6812,5	1250	8775	15
Karate	Land	3 693	3 268	1 775	5292,5	1300	11835	22
ITF	By	5 006	5 465	3 488	6572,5	1525	7170	9
ITF	Land	4 710	4 400	2 463	5925	1500	11825	27
WTF	By	3 693	3 450	2 063	5175	675	8213	9
WTF	Land	2 738	2 023	1 068	4650	0	6900	10
Friidrett	By	2 309	1 988	1 000	3575	425	6775	30
Friidrett	Land	1 223	1 075	375	1887,5	0	3875	84
Stup	By	4 367	3 100	2 925	5175	2750	7250	3
Stup	Land	7 425	7 425	7 425	7425	7425	7425	1
Svømming	By	7 323	5 588	2 425	9285	1075	36450	20
Svømming	Land	3 666	2 463	1 350	5037,5	325	22500	62
Turn	By	8 371	7 600	2 125	14470	1025	17550	8
Turn	Land	3 646	2 763	2 238	3925	1225	10090	8
Gym	By	2 733	2 413	1 640	4150	200	5540	26
Gym	Land	2 450	2 238	1 345	3587,5	150	6650	74

Tabell A10: Samlede kostnader ved deltakelse etter by og land 15-åringer

		Gjennomsnitt	Median	20. persentil	80. persentil	Min	Max	n
Alle	By	12 227	8 168	3 955	16290	0	116100	310
Alle	Land	8 564	5 613	2 688	11430	310	157200	780
Alpint	By	64 983	68 258	50 738	74037,5	17700	116100	8
Alpint	Land	36 844	35 650	7 188	53500	2650	157200	19
Langrenn	By	12 663	11 785	5 898	18772,5	830	30500	28
Langrenn	Land	11 375	9 035	2 970	18410	310	47785	141
Ishockey	By	31 545	30 733	23 683	37857,5	14195	53620	8
Ishockey	Land	20 648	12 520	4 645	22327,5	3120	108920	13
Fotball	By	7 841	7 527	4 065	10675	0	21500	86
Fotball	Land	6 474	5 450	3 175	8450	475	45150	201
Håndball	By	11 847	10 213	7 390	17125	4550	25900	60
Håndball	Land	8 214	6 600	4 925	9900	1450	37950	118
Karate	By	6 394	5 225	2 548	10745	1050	14300	15
Karate	Land	6 091	4 288	3 200	7992,5	1625	24392	22
ITF	By	7 064	7 230	6 065	8255	3620	9335	9
ITF	Land	9 606	8 500	5 352	11937,5	1550	27570	27
WTF	By	4 826	4 750	2 295	7394	705	8250	9
WTF	Land	4 221	4 228	2 590	5537,5	1820	6900	10
Frøidrett	By	6 635	4 188	2 500	7887,5	450	36239	30
Frøidrett	Land	4 350	3 125	1 375	6237,5	450	25650	84
Stup	By	14 558	12 450	8 150	19912,5	3850	27375	3
Stup	Land	20 050	20 050	20 050	20050	20050	20050	1
Svømming	By	28 739	26 638	6 188	50437,5	2575	84650	20
Svømming	Land	10 428	6 375	2 500	12600	1275	66050	62
Turn	By	17 077	16 200	5 613	28395	1675	34525	8
Turn	Land	7 944	2 788	2 150	5882,5	1250	40660	8
Gym	By	4 670	3 975	2 325	5450	1075	20725	26
Gym	Land	4 140	2 988	1 863	5025	900	18100	74

Tabell A11: Samlede kostnader ved deltakelse for 9-åringer etter organisasjonsform

		Gjennomsnitt	Median	20. persentil	80. persentil	Min	Max	n
Alle	Fleridrettslag	3 169	2 550	1 525	4287,5	0	22880	635
Alle	Allianseidrettslag	4 580	3 825	1 575	6050	475	18175	45
Alle	Særidrettslag	4 975	3 250	1 725	6087,5	0	102800	392
Alpint	Fleridrettslag	9 366	7 200	2 838	15557,5	1375	22880	12
Alpint	Allianseidrettslag	9 092	9 500	8 013	10375	6525	11250	3
Alpint	Særidrettslag	23 694	16 775	7 175	26675	2450	102800	12
Langrenn	Fleridrettslag	3 791	3 325	2 025	5500	0	15250	137
Langrenn	Allianseidrettslag	5 603	4 413	2 525	8895	1850	11520	6
Langrenn	Særidrettslag	4 186	3 838	2 038	6250	0	10650	24
Ishockey	Fleridrettslag	4 913	4 200	2 625	7200	1600	9650	4
Ishockey	Allianseidrettslag	11 825	11 825	11 825	11825	5475	18175	2
Ishockey	Særidrettslag	12 420	6 725	3 783	17925	0	60650	15
Fotball	Fleridrettslag	3 328	2 975	1 938	4225	0	14200	193
Fotball	Allianseidrettslag	4 646	4 338	3 163	6507,5	1500	8950	14
Fotball	Særidrettslag	3 951	3 238	1 850	5600	0	21350	78
Handball	Fleridrettslag	2 836	2 525	1 455	4005	0	8700	116
Handball	Allianseidrettslag	3 684	3 775	2 688	4870	1325	5575	7
Handball	Særidrettslag	4 169	3 125	2 025	5637,5	0	29125	52
Karate	Fleridrettslag	1 625	1 625	1 625	1625	1625	1625	1
Karate	Allianseidrettslag							0
Karate	Særidrettslag	3 933	3 440	1 750	5400	1250	11835	36
ITF	Fleridrettslag							0
ITF	Allianseidrettslag							0
ITF	Særidrettslag	4 784	4 925	2 425	6125	1500	11825	36
WTF	Fleridrettslag	1 648	1 648	1 648	1647,5	1525	1770	2
WTF	Allianseidrettslag							0
WTF	Særidrettslag	3 512	3 463	1 875	4850	0	8213	16
Friidrett	Fleridrettslag	1 511	1 175	488	2100	0	6775	75
Friidrett	Allianseidrettslag	1 371	975	475	1525	475	3800	6
Friidrett	Særidrettslag	1 581	1 600	663	2412,5	0	3875	29
Stup	Fleridrettslag	3 100	3 100	3 100	3100	3100	3100	1
Stup	Allianseidrettslag							0

Stup	Særidrettslag	5 808	7 250	5 000	7337,5	2750	7425	3
Svømming	Fleridrettslag	3 161	2 275	1 488	4192,5	325	12750	29
Svømming	Allianseidrettslag	3 850	3 850	3 850	3850	3825	3875	2
Svømming	Særidrettslag	5 688	4 075	1 888	7400	675	36450	47
Turn	Fleridrettslag	5 744	3 900	2 575	10100	2550	11440	6
Turn	Allianseidrettslag	5 100	5 100	5 100	5100	5100	5100	1
Turn	Særidrettslag	6 285	2 725	1 450	13795	1025	17550	9
Gym	Fleridrettslag	2 412	2 225	1 590	3025	150	6650	59
Gym	Allianseidrettslag	2 431	1 813	963	3900	925	5175	4
Gym	Særidrettslag	2 764	2 725	1 050	4100	200	5540	35

Tabell A12: Samlede kostnader ved deltakelse for 15-åringar etter organisasjonsform

		Gjennomsnitt	Median	20. persentil	80. persentil	Min	Max	n
Alle	Fleridrettslag	8 175	5 600	2 863	10850	0	75225	635
Alle	Allianseidrettslag	11 377	8 700	3 025	17200	830	57150	45
Alle	Særidrettslag	11 904	7 253	3 570	16017,5	705	157200	392
Alpint	Fleridrettslag	41 614	44 263	23 975	63640	3275	75225	12
Alpint	Allianseidrettslag	32 033	36 300	19 475	46725	2650	57150	3
Alpint	Særidrettslag	52 035	37 200	14 775	69300	5350	157200	12
Langrenn	Fleridrettslag	11 339	9 135	3 123	18510	310	47785	137
Langrenn	Allianseidrettslag	5 517	3 870	2 660	6410	830	15460	6
Langrenn	Særidrettslag	14 876	15 373	7 435	20035	1460	30560	24
Ishockey	Fleridrettslag	13 858	10 195	3 895	23820	3120	31920	4
Ishockey	Allianseidrettslag	20 483	20 483	20 483	20482,5	20370	20595	2
Ishockey	Særidrettslag	28 293	23 910	10 983	37857,5	3270	108920	15
Fotball	Fleridrettslag	6 075	5 550	3 538	8462,5	0	16225	193
Fotball	Allianseidrettslag	11 803	8 875	6 825	13900	1950	45150	14
Fotball	Særidrettslag	8 084	7 013	3 688	11500	1600	31850	78
Håndball	Fleridrettslag	8 569	6 950	5 050	11600	1450	23075	116
Håndball	Allianseidrettslag	14 088	17 400	9 458	17650	7100	19900	7
Håndball	Særidrettslag	10 626	7 950	6 600	15087,5	2625	37950	52
Karate	Fleridrettslag	1 625	1 625	1 625	1625	1625	1625	1
Karate	Allianseidrettslag							0
Karate	Særidrettslag	6 341	4 838	3 050	9325	1050	24392	36
ITF	Fleridrettslag							0
ITF	Allianseidrettslag							0
ITF	Særidrettslag	8 970	7 855	5 600	11875	1550	27570	36
WTF	Fleridrettslag	2 213	2 213	2 213	2212,5	1820	2605	2
WTF	Allianseidrettslag							0
WTF	Særidrettslag	4 765	4 605	2 575	6 575	705	8 250	16

Fríidrett	Fleridrettslag	4 932	3 575	1 763	6037,5	450	36239	75
Fríidrett	Allianseidrettslag	5 221	3 025	1 125	9350	1025	13775	6
Fríidrett	Særidrettslag	5 183	4 200	2 038	7037,5	950	25650	29
Stup	Fleridrettslag	3 850	3 850	3 850	3850	3850	3850	1
Stup	Allianseidrettslag							0
Stup	Særidrettslag	19 958	20 050	16 250	23713	12450	27375	3
Svømming	Fleridrettslag	8 847	4 425	2 388	10050	1275	52225	29
Svømming	Allianseidrettslag	8 413	8 413	8 413	8412,5	4825	12000	2
Svømming	Særidrettslag	19 699	10 725	5 375	31188	1625	84650	47
Turn	Fleridrettslag	11 484	7 058	4 000	19500	3200	28090	6
Turn	Allianseidrettslag	12 900	12 900	12 900	12900	12900	12900	1
Turn	Særidrettslag	13 151	2 375	1 850	31613	1250	40660	9
Gym	Fleridrettslag	3 581	2 775	1 913	4140	1150	14950	59
Gym	Allianseidrettslag	4 225	3 963	1 463	6987,5	1075	7900	4
Gym	Særidrettslag	5 585	3 880	1 563	6337,5	900	20725	35

Vedlegg B: Spørreundersøkelse rettet mot idrettslag – eksempelundersøkelse

Det er sendt ut ulike spørreundersøkelser til idrettslagene i de 13 idrettsgrenene som er omfattet av analysen. Undersøkelsene er ulike i begrepsbruk som er idrettsspesifikke, men ellers i stor grad like. Det er også lagt til enkelte idrettsspesifikke spørsmål. Vedlagt følger spørreundersøkelsen som er sendt til idrettslagene innenfor fotball.

Introduksjonstekst

Det finnes lite systematisert kunnskap om hva det faktisk koster å delta i organisert idrett. Norges idrettsforbund og Kulturdepartementet har derfor sammen tatt initiativ til en kartlegging av kostnadsnivået i den organiserte idretten for barn og unge. Kartleggingen gjennomføres av Oslo Economics.

Som en del av kartleggingen gjennomføres en spørreundersøkelse blant idrettslag for å anslå kostnader ved deltakelse i idrett for barn og unge, hva som driver kostnadene og hvordan disse finansieres. Formålet er å etablere et faktagrunnlag om hva det koster å delta i idretten for barn og unge. Vi vil ikke presentere resultater fra enkeltidrettslag, og svarene vil ikke få noen konsekvenser for det enkelte idrettslag.

Det gjennomføres også spørreundersøkelser som kartlegger kostnadene knyttet til fotball, håndball, ishockey, langrenn, alpint, gymnastikk og turn, svømming, stup, friidrett, karate og taekwondo.

Denne spørreundersøkelsen fokuserer på kostnader ved deltakelse i fotball for årgangen 2010 (heretter kalt 9-åringer) og årgangen 2004 (heretter kalt 15-åringer). Undersøkelsen er avgrenset til 2019-sesongen.

Vi håper du vil ta deg tid til å besvare denne spørreundersøkelsen. Spørreundersøkelsen kartlegger kostnader som oppstår i den enkelte idrett og bør derfor besvares av en person med god oversikt over kostnader i den enkelte idrett. Dette kan eksempelvis være leder for den aktuelle idrettsgruppen eller leder for sær-idrettslag.

Generelle opplysninger

1. Hva er navnet på idrettslaget du representerer?
2. Hva er din hovedrolle i idrettslaget?
 - a. Leder for gruppe
 - b. Leder for idrettslag
 - c. Trener
 - d. Økonomisk/administrativt funksjon
 - e. Annet
3. Hvilken kommune hører idrettslaget deres hjemme i?
[Nedtrekksmeny med kommuner]
4. Hvilken type idrettslag representerer dere?
Forklaring: Med sær-idrettslag menes idrettslag som tilbyr en bestemt idrett. Med fleridrettslag menes idrettslag som tilbyr flere forskjellige idretter som tilhører ulike særforbund. Med allianseidrettslag menes et idrettslag med ett eller flere idrettslag i en idrettslagsallianse.
 - a. Sær-idrettslag
 - b. Fleridrettslag
 - c. Allianseidrettslag

Undersøkelse av kostnader ved idrettsdeltakelse innen fotball

5. Hadde idrettslaget et tilbud innen fotball til følgende årsklasser i 2019-sesongen?
 - a. 9-åringer: JA/NEI
 - b. 15-åringer: JA/NEI

[Hvis 5a=NEI og 5b=NEI, avsluttes undersøkelsen]

Kartlegging av barn og unges utgifter for idrettsdeltakelse

Forklaring: I de neste spørsmålene ber vi dere oppgi opplysninger om hvilke utgifter en 9-åring og 15-åring har knyttet til sin idrettsdeltakelse. Du bes oppgi utgifter til medlemskontingent, treningsavgift, utgifter for å delta på ulike idrettsaktiviteter og utgifter til klær og utstyr. Dersom dere ikke har et tilbud til enten 9-åringer eller 15-åringer, ber vi dere la raden stå ubesvart. [Vennligst skriv i boksen under]

6. Kan du anslå hvor mange aktive det var i idrettslaget i hver årsklasse innenfor fotball i 2019-sesongen?
 - a. 9-åringer: Antall aktive
 - b. 15-åringer: Antall aktive

Medlemskontingent

7. Hva var medlemskontingenten i idrettslaget i 2019-sesongen? [Skriv inn et helt tall uten desimal og mellomrom]

Forklaring: Med medlemskontingent menes avgiften for å være medlem av idrettslaget (uavhengig av om en deltar i idrettsaktivitet). Dersom idrettslaget ikke skiller på medlemskontingent og treningsavgift, kan den faste avgiften som betales per utøver per sesong oppgis som treningsavgift i spørsmålene nedenfor.

- a. 9-åringer betaler kr: _____;
- b. 15-åringer betaler kr: _____;

Treningsavgift

8. Har idrettslaget treningsavgift for å delta i fotball og varierer eventuelt treningsavgiften for å delta i fotball innenfor en årsklasse?

Forklaring: Med treningsavgift menes den avgiften som kreves for å delta på idrettsaktiviteten. Med differensierte treningsavgifter menes treningsavgifter som varierer avhengig av antall aktiviteter per uke eller andre forskjeller i valgt aktivitetstilbud.

- a. 9-åringer: Ja, vi har én treningsavgift som er lik for alle i årsklassen/ Ja, vi har differensierte treningsavgifter innenfor årsklassen/ Nei, vi har ikke treningsavgift for årsklassen
- b. 15-åringer: Ja, vi har én treningsavgift som er lik for alle i årsklassen/ Ja, vi har differensierte treningsavgifter innenfor årsklassen/ Nei, vi har ikke treningsavgift for årsklassen

9. [Hvis «Ja, vi har én treningsavgift som er lik for alle i årsklassen» på spørsmål 8a]: Hva var treningsavgiften for 9-åringer i 2019-sesongen? [Vennligst skriv et helt tall uten desimaler i boksen under]_____

10. [Hvis «Ja, vi har differensierte treningsavgifter innenfor årsklassen» på spørsmål 8a]: Hva var de ulike treningsavgiftene for 9-åringer i 2019-sesongen? [Vennligst skriv inn hele tall uten desimaler i boksene under]

Forklaring: Oppgi de ulike treningsavgiftene som utøverne innenfor en årsklasse betalte i tabellen under. Fyll ut en rad per treningsavgift. Fyll ut så mange rader som dere har ulike treningsavgifter. Dersom idrettslaget har et aktivitetstilbud som er gratis ved betaling av medlemskontingent, føres dette opp i en egen rad med «0» i treningsavgift.

	Treningsavgift	Marker det aktivitetstilbudet som flest i årsklassen benytter ved å sette ett kryss
Aktivitetstilbud 1	[Fritekst]	
Aktivitetstilbud 2		
Aktivitetstilbud 3		
Aktivitetstilbud 4		
Aktivitetstilbud 5		

11. [Hvis «Ja, vi har én treningsavgift som er lik for alle i årsklassen» på spørsmål 8b]: Hva var treningsavgiften for 15-åringer i 2019-sesongen? [Vennligst skriv et helt tall uten desimaler i boksen under]_____

12. [Hvis «Ja, vi har differensierte treningsavgifter innenfor årsklassen» på spørsmål 8b]: Hva var de ulike treningsavgiftene for 15-åringer i 2019-sesongen? [Vennligst skriv inn hele tall uten desimaler i boksene under]

Forklaring: Oppgi de ulike treningsavgiftene som utøverne innenfor en årsklasse betalte i tabellen under. Fyll ut en rad per treningsavgift. Fyll ut så mange rader som dere har ulike treningsavgifter. Dersom idrettslaget har et

aktivitetstilbud som er gratis ved betaling av medlemskontingent, føres dette opp i en egen rad med «0» i treningsavgift.

	Treningsavgift	Marker det aktivitetstilbudet som flest i årsklassen benytter ved å sette ett kryss
Aktivitetstilbud 1	[Fritekst]	
Aktivitetstilbud 2		
Aktivitetstilbud 3		
Aktivitetstilbud 4		
Aktivitetstilbud 5		

13. Hva slags idrettsaktivitet for 9-åringer er dekket av medlemskontingent og treningsavgift?

Forklaring: Her er vi ute etter hvilke idrettsaktiviteter som dekkes av medlemskontingent og treningsavgift uten ekstrakostnader for utøverne. Ved differensierte treningsavgifter oppgis idrettsaktiviteten som er dekket for det aktivitetstilbudet flest benytter.

- Ordinære treninger
- Fotballskole
- Valgfrie ekstra treninger utover de ordinære treningene
- Seriespill
- Én eller flere treningssamlinger/treningsleirer
- Deltakeravgift/påmeldingsavgift til én eller flere idrettsarrangement i Norge (cuper/turneringer, mv.)
- Annet: _____

14. Hva slags idrettsaktivitet for 15-åringer er dekket av medlemskontingent og treningsavgift?

Forklaring: Her er vi ute etter hvilke idrettsaktiviteter som dekkes av medlemskontingent og treningsavgift uten ekstrakostnader for utøverne. Ved differensierte treningsavgifter oppgis idrettsaktiviteten som er dekket for det aktivitetstilbudet flest benytter.

- Ordinære treninger
- Fotballskole
- Valgfrie ekstra treninger utover de ordinære treningene
- Seriespill
- Én eller flere treningssamlinger/treningsleirer
- Deltakeravgift/påmeldingsavgift til én eller flere idrettsarrangement i Norge (cuper/turneringer, mv.)
- Deltakeravgift/påmeldingsavgift til én eller flere internasjonale idrettsarrangement (cuper/turneringer, mv.)
- Annet: _____

15. Hvor mange organiserte treningstimer hadde en typisk utøver i fotball i gjennomsnitt per uke i 2019-sesongen? [Avrund til nærmeste time]

Forklaring: Her er vi ute etter det antallet treningstimer som er mest vanlig innenfor årsklassen. Dersom antallet treningstimer varierer mellom ulike treningsgrupper eller lag: oppgi det antallet treningstimer som gjelder for treningsgruppen eller laget med flest utøvere. Tidsbruk knyttet til kamper skal ikke inkluderes. [Nedtrekksmeny]

- 9-åringer: Under 1 time; 1-1,9 timer, 2-2,9 timer, 3-3,9 timer, 4-4,9 timer, 5-5,9 timer, 6-6,9 timer, 7-7,9 timer, 8-8,9 timer, 9 timer eller flere; Vet ikke
- 15-åringer: Under 1 time; 1-1,9 timer, 2-2,9 timer, 3-3,9 timer, 4-4,9 timer, 5-5,9 timer, 6-6,9 timer, 7-7,9 timer, 8-8,9 timer, 9 timer eller flere; Vet ikke

Lisens og forsikring

16. Betaler 15-åringer lisens og forsikring til særkrets/særforbund? [Sett ett kryss]

- Ja, dette inngår i treningsavgiften.
- Ja, dette kommer i tillegg til treningsavgiften.
- Nei, utøverne betaler ikke lisens og forsikring.
- Vet ikke

17. Du har svart at lisens og forsikring til særkrets/særforbund inngår i treningsavgiften. Hvor mye utgjorde lisens og forsikring i kroner i 2019-sesongen? [Fritekst]

Øvrige utgifter ved idrettsdeltakelse

18. Hvilke utgifter hadde en typisk 9-åring i ditt idrettslag for deltagelse på ulike idrettsaktiviteter innen fotball i 2019-sesongen?

Forklaring: Her er vi ute etter de utgiftene som en typisk utøver i årsklassen har knyttet til sin idrettsdeltakelse utover medlemskontingent og treningsavgift. Dersom utgiftene og idrettsaktiviteten varierer mellom ulike treningsgrupper eller lag: oppgi de utgiftene som gjelder for utøvere i treningsgruppen eller laget med flest utøvere. Oppgi både deltakeravgiften og utgifter til reise og overnatting for utøveren. Dersom idrettslaget finansierer deler eller hele deltakeravgiften og/eller utgifter for reise og overnatting gjennom dugnad eller andre finansieringskilder, er det kun egenandelen som utøveren betaler som skal oppgis.

Idrettsaktivitet	Deltakeravgift	Utgifter til reise og overnatting
Seriespill	[Nedtrekksmeny]	[Nedtrekksmeny]
Treningssamlinger/treningsleirer		
Valgfrie ekstra treninger utover de ordinære treningene		
Fotballskole		
Idrettsarrangement (cuper/turneringer, mv.)		

19. Hvilke utgifter hadde en typisk 15-åring i ditt idrettslag for deltagelse på ulike idrettsaktiviteter innen fotball i 2019-sesongen?

Forklaring: Her er vi ute etter de utgiftene som en typisk utøver i årsklassen har knyttet til sin idrettsdeltakelse utover medlemskontingent og treningsavgift. Dersom utgiftene og idrettsaktiviteten varierer mellom ulike treningsgrupper eller lag: oppgi de utgiftene som gjelder for utøvere i treningsgruppen eller laget med flest utøvere. Oppgi både deltakeravgiften og utgifter til reise og overnatting for utøveren. Dersom idrettslaget finansierer deler eller hele deltakeravgiften og/eller utgifter for reise og overnatting gjennom dugnad, medlemskontingent, treningsavgift eller andre finansieringskilder, er det kun egenandelen som utøveren betaler som skal oppgis.

Idrettsaktivitet	Deltakeravgift	Utgifter til reise og overnatting
Seriespill	[Nedtrekksmeny]	[Nedtrekksmeny]
Treningssamlinger/treningsleirer		
Valgfrie ekstra treninger utover de ordinære treningene		
Fotballskole		
Idrettsarrangement i Norge (cuper/turneringer, mv.)		
Internasjonale idrettsarrangement (cuper/turneringer, mv.)		

20. Hva anslår du at foreldrene typisk betalte for nødvendig utstyr til barnet innen fotball i 2019-sesongen?

Forklaring: Nødvendig utstyr er definert som fotballsko, fotballstrømper, fotballshorts, leggbeskyttere, klubbgenser, klubbtreningbukse og generelle treningsklær. Eventuelt også drakt og fotball dersom klubben ikke står for dette.

- a. 9-åringer: 0 kr; 1-99 kr; 100– 499 kr; 500 – 999 kr 1000 – 1999 kr, 2000 – 2999 kr; 3000-3999 kr; 4000-4999 kr; 5000-9999 kr; 10 000- 14 999 kr; 15 000 – 19 999 kr; 20 000-25 000 kr; 25 000 kr eller mer; Vet ikke
- b. 15-åringer: 0 kr; 1-99 kr; 100– 499 kr; 500 – 999 kr 1000 – 1999 kr, 2000 – 2999 kr; 3000-3999 kr; 4000-4999 kr; 5000-9999 kr; 10 000- 14 999 kr; 15 000 – 19 999 kr; 20 000-25 000 kr; 25 000 kr eller mer; Vet ikke

Andre utgifter

21. Har 9-åringer andre utgifter knyttet til sin idrettsdeltakelse som vi ikke har kartlagt i foregående spørsmål? Hva er i så fall omfanget på disse? [Fritekstsvar]

22. Har 15-åringene andre utgifter knyttet til sin idrettsdeltakelse som vi ikke har kartlagt i foregående spørsmål? Hva er i så fall omfanget på disse? [Fritekstsvar]
23. Over har du blitt bedt om å oppgi utgiftene for idrettsdeltakelse hos en typisk utøver i ditt idrettslag: Har idrettslaget ordninger som kan redusere utgiftene knyttet til idrettsdeltakelse eller ordninger for utøvere fra familier med svak økonomi? Vennligst beskriv disse ordningene kort hvis idrettslaget har slike ordninger:

Utvikling i kostnadsnivå

24. I ditt idrettslag, hvordan vurderer du at 9-åringenes utgifter til idrettslaget for å delta i fotball har endret seg de siste fem årene? [Sett ett kryss]
- Forklaring: Her menes utgifter i form av medlemskontingent, treningsavgift og andre egenandeler til idrettslaget.*
- Utgiftene har økt betydelig - økning større enn 50 prosent
 - Utgiftene har økt en del - økning mellom 25-50 prosent
 - Utgiftene har økt noe - økning mindre enn 25 prosent
 - Utgiftene er uendret
 - Utgiftene er noe redusert - reduksjon mindre enn 25 prosent
 - Utgiftene er en del redusert – reduksjon mellom 25-50 prosent
 - Utgiftene er betydelig redusert – reduksjon større enn 50 prosent
 - Vet ikke
25. [Hvis krysset av for alternativene «Utgiftene har økt betydelig», «Utgiftene har økt en del» eller «Utgiftene har økt noe» på spørsmål 24]: I hvilken grad forklarer følgende faktorer hvorfor 9-åringenes utgifter har økt? [Sett ett kryss per rad]
- Antall treninger har økt: I svært liten grad – I svært stor grad
 - Antall idrettsarrangement (cuper/turneringer, mv.) har økt: I svært liten grad – I svært stor grad
 - Antall treningsleirer/treningssamlinger har økt: I svært liten grad – I svært stor grad
 - Antall administrativt årsverk har økt: I svært liten grad – I svært stor grad
 - Antall betalte trenere per utøver har økt: I svært liten grad – I svært stor grad
 - Kostnader knyttet til bruk av baner og eventuelt andre idrettsanlegg og lokaler har økt: I svært liten grad – I svært stor grad
 - Kostnader til særforbund/region har økt. Eksempelvis påmeldingsavgifter og bøter ved flytting av kamper eller uteblivelse.
 - Idrettsaktiviteten finansieres i økende grad av innbetalinger fra foreldre og i mindre grad av dugnad og andre finansieringskilder: I svært liten grad – I svært stor grad
 - Idrettslagets kostnader til treningsmateriell og felles utstyr innen fotball har økt: I svært liten grad – I svært stor grad
26. Er det andre faktorer som forklarer hvorfor 9-åringenes utgifter til idrettslaget har økt innen fotball? [Fritekst]
27. I ditt idrettslag, hvordan vurderer du at 15-åringenes utgifter til idrettslaget for å delta i fotball har endret seg de siste fem årene? [Sett ett kryss]
- Forklaring: Her menes utgifter i form av medlemskontingent, treningsavgift og andre egenandeler til idrettslaget.*
- Utgiftene har økt betydelig - økning større enn 50 prosent
 - Utgiftene har økt en del - økning mellom 25-50 prosent
 - Utgiftene har økt noe - økning mindre enn 25 prosent
 - Utgiftene er uendret
 - Utgiftene er noe redusert - reduksjon mindre enn 25 prosent
 - Utgiftene er en del redusert – reduksjon mellom 25-50 prosent
 - Utgiftene er betydelig redusert – reduksjon større enn 50 prosent
 - Vet ikke
28. [Hvis krysset av for alternativene «Utgiftene har økt betydelig», «Utgiftene har økt en del» eller «Utgiftene har økt noe» på spørsmål 27]: I hvilken grad forklarer følgende faktorer hvorfor 15-åringenes utgifter har økt? [Sett ett kryss per rad]

- Antall treninger har økt: I svært liten grad – I svært stor grad
- Antall idrettsarrangement (cuper/turneringer, mv.) har økt: I svært liten grad – I svært stor grad
- Antall treningsleirer/treningssamlinger har økt: I svært liten grad – I svært stor grad
- Antall administrativt årsverk har økt: I svært liten grad – I svært stor grad
- Antall betalte trenere per utøver har økt: I svært liten grad – I svært stor grad
- Kostnader knyttet til bruk av baner og eventuelt andre idrettsanlegg og lokaler har økt: I svært liten grad – I svært stor grad
- Kostnader til særforbund/region har økt. Eksempelvis påmeldingsavgifter og bøter ved flytting av kamper eller uteblivelse.
- Idrettsaktiviteten finansieres i økende grad av innbetalinger fra foreldre og i mindre grad av dugnad og andre finansieringskilder: I svært liten grad – I svært stor grad
- Idrettslagets kostnader til treningsmateriell og felles utstyr innen fotball har økt: I svært liten grad – I svært stor grad

29. Er det andre faktorer som forklarer hvorfor 15-åringenes utgifter til idrettslaget har økt innen fotball?
[Fritekst]

Kartlegging av kostnader

30. Hva er idrettslagets største kostnader for å tilby idrettsaktivitet til 9-åringer innen fotball?

Velg de kostnadene som er relevante og ranger disse fra størst kostnad (1) til minst kostnad (7). Kostnader som ikke er relevante for deres idrettslag kan stå urangert, dvs. at dere ikke gir et tall til denne kostnadstypen.

- Kostnader for betalte trenere
- Kostnader for baner og eventuelt andre idrettsanlegg og lokaler
- Kostnader for treningsmateriell og felles utstyr
- Kostnader til særforbund/region. Eksempelvis påmeldingsavgifter og bøter ved flytting av kamper eller uteblivelse.
- Kostnader knyttet til å delta på idrettsarrangement (deltakeravgift/påmeldingsavgift, reise og overnatting)
- Kostnader knyttet til å arrangere/delta på treningsleir/treningssamling
- Kostnader for administrativt ansatte

31. Hva er idrettslagets største kostnader for å tilby idrettsaktivitet til 15-åringer innen fotball?

Velg de kostnadene som er relevante og ranger disse fra størst kostnad (1) til minst kostnad (7). Kostnader som ikke er relevante for deres idrettslag kan stå urangert, dvs. at dere ikke gir et tall til denne kostnadstypen.

- Kostnader for betalte trenere
- Kostnader for administrativt ansatte
- Kostnader for baner og eventuelt andre idrettsanlegg og lokaler
- Kostnader for treningsmateriell og felles utstyr
- Kostnader til særforbund/region. Eksempelvis påmeldingsavgifter og bøter ved flytting av kamper eller uteblivelse.
- Kostnader knyttet til å delta på idrettsarrangement (deltakeravgift/påmeldingsavgift, reise og overnatting)
- Kostnader knyttet til å arrangere/delta på treningsleir/treningssamling

Betalte trenere:

32. Benyttet idrettslaget trenere som mottar kompensasjon for å trene de aktuelle årsklassene innen fotball i 2019-sesongen:

- 9-åringer JA/NEI/VET IKKE
- 15-åringer JA/NEI/VET IKKE

Antall administrativt ansatte:

33. Anslagsvis, hvor mange betalte administrative årsverk er det i idrettslaget i dag?

- Ingen årsverk
- Under 1 årsverk
- 1-1,9 årsverk

- d. 2-2,9 årsverk
- e. 3-3,9 årsverk
- f. 4-4,9 årsverk
- g. 5 eller flere årsverk
- h. Vet ikke

Tilgang på idrettsanlegg og lokaler

34. Betaler idrettslaget leie for baner og eventuelt andre idrettsanlegg og lokaler som benyttes i fotball i den aktuelle årsklasse? *Forklaring: Svar også JA dersom idrettslaget drifter baner og eventuelt andre idrettsanlegg som ikke eies av idrettslaget.* [Sett ett kryss per rad]
- a. 9-åringer JA/NEI/Vet ikke
 - b. 15-åringer JA/NEI/Vet ikke
35. Eier idrettslaget selv baner og eventuelt andre idrettsanlegg som benyttes i fotball i den aktuelle årsklasse? [Sett ett kryss per rad]
- c. 9-åringer JA/NEI/Vet ikke
 - d. 15-åringer JA/NEI/Vet ikke

Kartlegging av finansieringskilder

36. I ditt idrettslag, hvor stor andel av kostnadene for barne- og ungdomsidretten innen fotball ble finansiert gjennom medlemskontingent, treningsavgift og andre egenandeler fra barn og unge i 2019-sesongen?
- a. Under 20 prosent
 - b. 20-39 prosent
 - c. 40-59 prosent
 - d. 60-79 prosent
 - e. 80-100 prosent
 - f. Over 100 prosent (inntektene fra barn og unge er større enn kostnadene for barne- og ungdomsidretten)
 - g. Vet ikke
37. I ditt idrettslag, hvilke andre inntektskilder enn innbetalinger fra barn og unge bidrar til å finansiere barne- og ungdomsidretten innen fotball?
Velg de inntektskildene som er relevante og ranger disse fra størst (1) til minst (5). Inntektskilder som ikke er relevante for deres idrettslag kan stå urangert, dvs. at dere ikke gir et tall til denne inntektskilden.
- a. Sponsorinntekter
 - b. Inntekter fra kiosksalg, dugnad- og arrangementsinntekter
 - c. Offentlige tilskudds- og støtteordninger, herunder kommunal støtte og lokale aktivitetsmidler (LAM)
 - d. Grasrotmidler
 - e. Andre inntekter
38. [Hvis Andre inntekter rangeres som topp 3]: Hva inngår i andre inntekter?
39. Bidrar medlemskontingent, treningsavgift og andre egenandeler fra 9-åringer innen fotball til å finansiere annen aktivitet i idrettslaget enn i den aktuelle årsklassen? [Sett ett kryss]
- a. Ja, i svært stor grad
 - b. Ja, i stor grad
 - c. Ja, i noen grad
 - d. Ja, i liten grad
 - e. Nei, dette forekommer ikke
 - f. Vet ikke
40. [Hvis krysset av for «Ja, i svært stor grad», «Ja, i stor grad», «Ja, i noen grad» og «Ja, i liten grad» i spørsmål 39]: Hva slags annen aktivitet i idrettslaget finansieres gjennom innbetalingene fra 9-åringene?
41. Bidrar medlemskontingent, treningsavgift og andre egenandeler fra 15-åringer til å finansiere annen aktivitet i idrettslaget enn i den aktuelle årsklassen? [Sett ett kryss]
- g. Ja, i svært stor grad

- h. Ja, i stor grad
 - i. Ja, i noen grad
 - j. Ja, i liten grad
 - k. Nei, dette forekommer ikke
 - l. Vet ikke
42. [Hvis krysset av for «Ja, i svært stor grad», «Ja, i stor grad», «Ja, i noen grad» og «Ja, i liten grad» i spørsmål 41]: Hva slags annen aktivitet i idrettslaget finansieres gjennom innbetalingene fra 15-åringene?
43. Har du noen kommentarer til svarene dine eller generelle kommentarer til tema kostnader for barn og ungdom i idretten?
44. For å få mer detaljert kunnskap om økonomiske barrierer i barne- og ungdomsidretten skal det gjennomføres intervjuer med et utvalg idrettslag. Hvis du stiller deg positiv til å kunne bli kontaktet for en slik samtale, ber vi deg oppgi kontaktinformasjon i feltet under. Oppgi da telefonnummer og e-postadresse. Eventuelt kan du avslutte undersøkelsen nå ved å trykke deg videre. Takk for ditt bidrag!

Vedlegg C: Spørreundersøkelse rettet mot foresatte - eksempelundersøkelse

Det er sendt ut ulike spørreundersøkelser til foresatte til 9- og 15-åringer i de 13 idrettsgrenene som er omfattet av analysen. Undersøkelsene er ulike i begrepsbruk som er idrettsspesifikke, men ellers i stor grad like. Det er også lagt til enkelte idrettsspesifikke spørsmål. Vedlagt følger spørreundersøkelsen som er sendt til foresatte til 9- og 15-åringer innenfor fotball.

Introduksjonstekst

Denne spørreundersøkelsen retter seg mot foresatte for barn og unge som driver med fotball og er i årgangen 2010 (heretter kalt 9-åringer) og årgangen 2004 (heretter kalt 15-åringer). Undersøkelsen kartlegger kostnader knyttet til disse årsklassenes idrettsaktivitet i 2019-sesongen.

Dersom du har spørsmål knyttet til spørreundersøkelsen, kan du ta kontakt med Harald Wieslander i Oslo Economics på e-post: hwi@osloeconomics.no.

Tusen takk for at du tar deg tid til å besvare denne spørreundersøkelsen!

Generelle opplysninger

1. I hvilken kommune er du bosatt?
[Nedtrekksmeny med kommuner]

Forklaring: Vi ønsker at du besvarer undersøkelsen på vegne av én årsklasse. Dersom du både er foresatt for barn født i 2004 og barn født i 2010 som er aktive i fotball, besvarer du undersøkelsen på vegne av én av årsklassene.

2. Når er barnet du svarer på vegne av født?
 - a. 2004
 - b. 2010
 - c. Annen årsklasse

[Dersom «Annen årsklasse», avsluttes undersøkelsen]

Undersøkelse fotball

3. Hvor mange organiserte treningstimer hadde barnet i fotball i gjennomsnitt per uke i 2019-sesongen?
[Tidsbruk knyttet til kamper og treningssamlinger skal ikke inkluderes.]
[Nedtrekksmeny med alternativer: 0,5 time, 1 time, 1,5 time, 2 timer, ..., Flere enn 8 timer]
4. Anslagsvis, hvor mange dager deltok barnet ditt på treningsleirer/treningssamlinger innen fotball i 2019-sesongen?
[Nedtrekksmeny med alternativer: 0 dager, 1-2 dager, 3-7 dager, 8-14 dager, 15-21 dager, Flere enn 21 dager, Vet ikke]
5. For 9-åringer: Deltok barnet ditt på noen av følgende idrettsarrangementer? [Kan sette flere kryss]
 - Regionale cuper
 - Nasjonale/internasjonale cuper i Norge
 - Vet ikke
6. For 15-åringer: Deltok barnet ditt på noen av følgende idrettsarrangementer? [Kan sette flere kryss]
 - Regionale cuper
 - Nasjonale/internasjonale cuper i Norge
 - Cuper i utlandet
 - Vet ikke

Utgifter knyttet til barnets aktivitet innen fotball

I de neste spørsmålene ber vi om at du anslår hvor store utgifter som var knyttet til barnets idrettsaktivitet innen fotball i 2019-sesongen.

Medlemskontingent

Forklaring: Med medlemskontingent menes avgiften for å være medlem av idrettslaget (uavhengig av om en deltar i idrettsaktivitet). Dersom idrettslaget ikke skiller på medlemskontingent og treningsavgift, kan den faste avgiften som betales per sesong oppgis som treningsavgift i spørsmålene nedenfor.

7. Hvor mye ble betalt i medlemskontingent for barnet til idrettslaget hvor barnet deltar i fotball i 2019?
[Alternativer i nedtrekk]

Treningsavgift

Forklaring: Med treningsavgift menes den avgiften som kreves for at barnet skal kunne delta på idrettsaktiviteten.

8. Var det en treningsavgift/aktivitetsavgift for å delta i fotball i 2019-sesongen?
- Ja
 - Nei
 - Vet ikke
9. [Dersom Ja]: Anslagsvis, hva var treningsavgiften innen fotball i 2019-sesongen?
[Alternativer i nedtrekk]
10. [Dersom 9-åring]: Hva slags idrettsaktivitet innen fotball ble dekket av medlemskontingent og treningsavgift i 2019-sesongen uten ekstrakostnader? [Kan sette flere kryss]
- Ordinære treninger
 - Fotballskole
 - Valgfrie ekstra treninger utover de ordinære treningene
 - Seriespill
 - Én eller flere treningssamlinger/treningsleirer
 - Deltakeravgift/påmeldingsavgift til ett eller flere idrettsarrangement i Norge (turneringer/cuper, mv.)
 - Annet: [Fritekstboks]
 - Vet ikke
11. [Dersom 15-åring]: Hva slags idrettsaktivitet innen fotball ble dekket av medlemskontingent og treningsavgift i 2019-sesongen uten ekstrakostnader? [Kan sette flere kryss]
- Ordinære treninger
 - Fotballskole
 - Valgfrie ekstra treninger utover de ordinære treningene
 - Seriespill
 - Én eller flere treningssamlinger/treningsleirer
 - Deltakeravgift/påmeldingsavgift til ett eller flere idrettsarrangement i Norge (turneringer/cuper, mv.)
 - Deltakeravgift/påmeldingsavgift til ett eller flere idrettsarrangement i utlandet (turneringer/cuper, mv.)
 - Annet: [Fritekstboks]
 - Vet ikke

Utgifter knyttet til deltakelse på turneringer/cuper, treningssamlinger og andre idrettsarrangement

12. Anslagsvis, hvor store var utgiftene knyttet til barnets deltakelse på ulike idrettsaktiviteter innen fotball i 2019-sesongen? [Oppgi både utgifter til deltakeravgift og utgifter til reise og overnatting i tabellen under. Dersom du kun vet de samlede utgiftene, kan de totale utgiftene oppgis som deltakeravgift.]

Idrettsaktivitet	Deltakeravgift	Utgifter til reise og overnatting for barnet
Seriespill	[Ikke deltatt, nedtrekksmeny beløp]	[Ikke deltatt, nedtrekksmeny beløp]
Treningssamlinger/treningsleirer		
Valgfrie ekstra treninger utover de ordinære treningene		
Fotballskole		
Idrettsarrangement i Norge (turneringer/cuper, mv.)		
[Dersom 15-åring:] Idrettsarrangement (turneringer/cuper, mv.) i utlandet		

13. Anslagsvis, hvor store var utgiftene knyttet til reise og overnatting for foresatte og andre familiemedlemmer i din familie som deltok på ulike idrettsarrangement hvor barnet deltok innen fotball i 2019-sesongen?

Idrettsaktivitet	Utgifter til reise og overnatting for foresatte og foreldre
Seriespill	[Nedtrekksmeny beløp]
Treningssamlinger/treningsleirer	
Valgfrie ekstra treninger utover de ordinære treningene	
Fotballskole	
Idrettsarrangement i Norge (turneringer/cuper, mv.)	
[Dersom 15-åring:] Idrettsarrangement (turneringer/cuper, mv.) i utlandet	

Utgifter til klær og utstyr

14. Hvor store var utgiftene for klær og utstyr til barnet innen fotball i 2019-sesongen?

Forklaring: Vi er her ute etter utgifter til fotballsko, fotballstrømper, fotballshorts, leggbeskyttere, klubbgenser, klubbtreningbukse og generelle treningsklær.

[Nedtrekksmeny beløp]

Dugnad

15. Anslagsvis, hvor mange timer forventes det at dere som foresatte skal bruke på dugnad per år ved deltakelse i fotball?

[Nedtrekksmeny timer]

Andre utgifter

16. Er det andre utgifter knyttet til barnets deltakelse i fotball som vi ikke har kartlagt i foregående spørsmål? Beskriv i så fall hvilke andre utgifter dere har og størrelsen på disse utgiftene. [Fritekstsvaer]

Vurdering av kostnadsnivået innen fotball

17. I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende påstand: «Jeg synes kostnaden for å delta i fotball er urimelig høy sammenlignet med kvaliteten/innholdet i aktivitetstilbudet barnet mitt mottar innen fotball i idrettslaget»

- Helt enig
-
- Helt uenig

18. [Dersom helt enig eller delvis enig]: Du svarte at du er helt eller delvis enig i at kostnaden for å delta i fotball er urimelig høy sammenlignet med kvaliteten/innholdet i aktivitetstilbudet: Hva er de viktigste årsakene til at du opplever at kostnaden for å delta i fotball er urimelig høy sammenlignet med kvaliteten/innholdet i aktivitetstilbudet i idrettslaget? [Valgfritt] [Fritekstsvaer]

Tidligere vurderte du om det er samsvar mellom kostnaden for å delta i fotball og kvaliteten/innholdet i aktivitetstilbudet. Når er vi ute etter din vurdering av det generelle kostnadsnivået ved deltakelse i fotball.

19. I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende påstand: «Jeg synes det generelle kostnadsnivået for å delta i fotball er for høyt»

- Helt enig
-
- Helt uenig

20. [Dersom helt enig eller delvis enig]: Hvilke kostnader er det som særlig bidrar til at du opplever at det er dyrt å delta i fotball? [Sett inntil tre kryss]

- Medlemskontingenten
- Treningsavgiften
- Ekstra treninger utover de ordinære treningene
- Fotballskole
- Utstyrskostnader
- Bekledning
- Kostnader for deltakelse på turneringer/cuper (deltakeravgift og/eller reise og overnatting)
- Kostnader for deltakelse på treningssamling/treningsleir
- Andre kostnader: _____

21. Har du forslag til tiltak/endringer for å redusere kostnaden knyttet til idrettsdeltakelse innen fotball?

22. Har du noen kommentarer til svarene dine eller generelle kommentarer til tema kostnader for barn og ungdom i idretten?

Forklaring: Kontaktinformasjonen vil benyttes i dette prosjektet til å kontakte deg for et eventuelt intervju, og vil ikke anvendes til andre formål. Informasjonen vil lagres på et trygt sted og slettes ved prosjektets avslutning i henhold til GDPR.

23. For å få mer detaljert kunnskap om økonomiske barrierer i barne- og ungdomsidretten skal det gjennomføres intervjuer med et utvalg foresatte. Hvis du stiller deg positiv til å kunne bli kontaktet for en slik samtale, ber vi deg oppgi kontaktinformasjon under. Eventuelt kan du avslutte undersøkelsen nå ved å trykke deg videre. Takk for ditt bidrag!

- Telefon_____
- E-postadresse:_____

Vedlegg D: Intervjuguide benyttet i intervjuer med idrettslag

Generelle opplysninger

1. Hva slags rolle har du i idrettslaget?
2. Hvor lenge har du vært engasjert i idrettslaget?

Kostnader ved deltakelse i barne- og ungdomsidrett i idrettsgruppa

3. Hva slags treningstilbud har dere innenfor idretten som du representerer i ditt idrettslag?
 - a. Tilbyr dere differensierte treningstilbud avhengig av satsningsnivå eller er det et standard treningstilbud som gjelder for alle på samme årsklasse?
 - b. Hvis dere har differensierte treningstilbud - er kostnaden for de ulike treningstilbudene ulik?
4. Generelt sett, hvilken type aktivitet for 9- og 15-åringer er inkludert i medlemskontingent og treningsavgift, og hvilken type aktivitet er eventuelt ikke dekket av medlemskontingent og treningsavgift?
 - a. Har 9-åringer og 15-åringer øvrige innbetalinger til idrettslaget enn medlemskontingent og treningsavgift?
5. Hvordan er størrelsen på medlemskontingent og treningsavgift for henholdsvis 9- og 15-åringer bestemt i ditt idrettslag?
6. Hva er de største kostnadene for idrettslaget knyttet til idrettsaktiviteten for 9-åringer og 15-åringer?
7. Er det store kostnadmessige variasjoner mellom ulike barn/ungdommer innenfor samme årsklasse i din gruppe?
8. Hvordan opplever du at kostnaden ved å bedrive barne- og ungdomsidrett i din idrettsgruppe er sammenlignet med andre idrettslag i geografisk nærhet?
 - a. Hvis det er kostnadmessige forskjeller – hva er i så fall grunnen til at tilbudet deres er rimeligere/dyrere enn hos sammenlignbare idrettslag som tilbyr den samme idretten?
9. I hvilken grad tror dere familiene opplever et press knyttet til å kjøpe «dyrt» utstyr til barna?
 - a. Har idrettsgruppa gjennomført tiltak for å holde nede kostnaden knyttet til klær og utstyr?
 - b. Har idrettsgruppa gjennomført andre tiltak for å holde den generelle kostnaden nede?
10. Hvilke eventuelle ordninger har dere selv eller i samarbeid med kommunen/frivillige organisasjoner for å redusere kostnadene ved idrettsdeltakelse?
11. Hvordan har kostnaden for barn og unges idrettsdeltakelse i idrettsgruppa utviklet seg de siste fem årene?
 - a. Og hvordan opplever du at kostnadsnivået har utviklet seg generelt i idretten du representerer?
12. Dersom det har vært en økning: Hvilke utgifter er det som spesielt har økt? Hva vurderer dere i så fall at er de viktigste årsakene til at kostnaden for familiene knyttet barnas idrettsdeltakelse har økt over tid?
13. Hvordan vurderer du det generelle kostnadsnivået i idretten du representerer?
 - a. Er det naturlige egenskaper ved idretten som gjør den dyrere/billigere å utøve enn andre idretter?
 - b. I så fall, hva er det som driver kostnadene i din idrett?

Forventninger til tilbudet

14. Har det vært en endring i det generelle treningstilbudet i din idrettsgruppe over tid? Eksempelvis endring i antall treninger, endring i antall konkurranser/kamper, endring i antall cuper/turneringer eller endring i treningsmodellene dere tilbyr (eksempelvis flere treningstilbud utover basistilbud)?

15. Er det noen spesielt krevende avveininger dere må gjøre som klubb når det gjelder å fastsette hva som er et fornuftig omfang på aktivitetstilbudet eller hva satsingsnivået skal være?
16. I hvilken grad bestemmes kostnadsnivået for idrettsdeltakelse av trener/foresatte for den enkelte årsklasse og hvor mye bestemmes av idrettslaget/gruppa sentralt?
 - a. Hvem er det som fatter beslutningen om hvor høyt aktivitetsnivået skal være for den enkelte årsklasse?
17. I hvor stor grad opplever dere at det er forskjeller i kravene/forventningene som utøver/foresatte har til tilbudet som gis av din idrettsgruppe? Hvordan hensyntar dere ulikheter i *etterspørsel* fra utøver/foresatte?
 - a. Opplever dere at foreldrenes forventninger til dere som idrettslag og det tilbudet dere gir har endret seg over tid?
18. Opplever dere at det er sterk *konkurrans*e om barna/ungdommene fra andre idretter som tilbys i området, eventuelt andre idrettslag innenfor samme idrett?
 - a. Er dette eventuelt noe som påvirker kvaliteten på tilbudet dere gir og kostnaden ved å delta?
 - b. Har dere opplevd å miste barn/ungdom til andre idrettslag som følge av at den opplevde kvaliteten i deres idrettslag var for dårlig?
 - c. Har dere opplevd at barn/ungdom slutter i idrettslaget fordi kostnaden ved deltakelse har blitt for høy?

Finansieringskilder

19. Har finansieringen av barne- og ungdomsidretten endret seg over tid i ditt idrettslag?
 - a. Er det visse inntektstyper som er blitt viktigere i løpet av de siste 5 årene? Med viktigere mener vi her at inntektstypen utgjør en større andel av de totale inntektene til gruppa.
20. Hvordan opplever dere at ønsket og viljen til å delta på dugnader har utviklet seg de siste fem årene?

Oppsummering

21. Generelt sett, opplever du at økonomi er et hinder for mange barn og ungdom som ønsker å delta i organisert barne- og ungdomsidrett?
 - a. Hvis ja – bør særforbund, NIF eller andre offentlige aktører gjennomføre tiltak for å redusere utfordringen med økonomi som barriere? Hvilke tiltak vurderer dere i så fall som egnede tiltak?

Vedlegg E: Intervjuguide benyttet i intervjuer med foresatte

Norges idrettsforbund og Kulturdepartementet gjennomfører for tiden en kartlegging av kostnadsnivået i den organiserte idretten for barn og unge. I den forbindelse har vi gjennomført en spørreundersøkelse som retter seg mot foresatte for barn og unge. I spørreundersøkelsen som du gjennomførte, oppga du at du er foresatt til en 9- eller en 15-åring. Gjennom dette telefonintervjuet ønsker vi å få økt innsikt i hvordan du vurderer kostnadsnivået i idretten som barnet ditt er aktiv i.

Generelle opplysninger

1. Hva heter idrettslaget som ditt barn er engasjert i?
2. Hvor lenge har barnet vært aktiv i idretten?
3. Har du noen rolle i idrettslaget utover å være foresatt?
4. Driver barnet med andre idretter?

Kostnader ved idrettsdeltakelse

5. Hvordan vurderer du det generelle kostnadsnivået (og eventuell utvikling) ved deltakelse i idretten barnet ditt er aktiv i?
6. Er det spesielle faktorer som du mener bidrar til å trekke opp kostnaden knyttet til barnets idrettsdeltakelse?
7. I hvilken grad opplever dere som familie en forventning om at barnet skal ha et visst utstyr? Har klubben gjennomført tiltak for å holde nede kostnaden knyttet til klær og utstyr eller for å redusere («utstyrspresset»)?
8. Opplever du at det er godt samsvar mellom kostnaden for å delta i idretten og kvaliteten/innholdet i aktivitetstilbudet barnet ditt mottar?
9. Opplever du som forelder at du har mulighet til å påvirke valgene idrettslaget tar når det gjelder innretningen av aktivitetstilbud og det tilhørende kostnadsnivået?
10. I hvilken grad opplever du at det er en forventning fra idrettslaget eller omgivelser til at barnet må delta på visse aktiviteter (treningssamling, konkurranser og eventuelle ekstratreninger)?

Idrettslagets kostnader

11. Vet du om idrettslaget benytter betalte trenere til å trene barnet ditt?
12. Opplever du at det har vært en økt profesjonalisering av idrettslaget over tid?
13. Dersom ja: Hva er de positive og negative virkningene av profesjonaliseringen?

Avslutning

14. Generelt sett, opplever du at økonomi er et hinder for mange barn og ungdom som ønsker å delta i organisert barne- og ungdomsidrett?
15. Hvis ja – bør særforbund, NIF eller andre offentlige aktører gjennomføre tiltak for å redusere utfordringen med økonomi som barriere? Hvilke tiltak vurderer du i så fall som egnede tiltak?

Vedlegg F: Regresjonstabeller

Resultater fra regresjonsanalyser på tvers av alle idretter

Tabell F1: Kostnader for idrettsarrangement og kostnader for utstyr og bekledning, 9-åringer og 15-åringer

	Arrangement 9- åringer	Arrangement 15- åringer	Utstyrskostnader 9- åringer	Utstyrskostnader 15- åringer
Konstantledd	194 (337)	-2583*** (923)	478*** (156)	-92 (393)
Alpint	6221*** (551)	21233*** (1353)	7136*** (255)	13676*** (576)
Langrenn	126 (258)	2789*** (663)	1469*** (120)	4872*** (283)
Ishockey	2050*** (618)	6741*** (1534)	1340*** (286)	3909*** (654)
Håndball	239 (239)	1337** (621)	81 (111)	227 (265)
Karate	249 (490)	845 (1173)	-351 (227)	-705 (500)
ITF	993** (490)	3451*** (1171)	91 (227)	-33 (499)
WTF	-199 (695)	-100 (1609)	-485 (322)	-720 (686)
Friidrett	-459 (308)	-198 (739)	-112 (143)	-142 (315)
Stup	689 (1448)	4710 (3419)	-328 (671)	-818 (1457)
Svømming	524 (347)	4934*** (870)	30 (161)	386 (371)
Turn	230 (649)	3704** (1739)	-222 (301)	-694 (741)
Gym	66 (315)	2001** (821)	-307** (146)	-254 (350)
Kommunesentralite t	-110* (59)	-265* (153)	-45 (28)	-21 (65)
Antall treningstimer	544*** (81)	1457*** (126)	288*** (37)	457*** (54)
N	1313	1122	1313	1122
R²	0.16	0.34	0.48	0.50

Note: Standardfeilen er markert i parentes under koeffisientestimatet. *p<0,1, **p<0,05, ***p<0,001. N er antall observasjoner.

Tabell F2: Medlemskontingent/treningsavgift, 9-åringer og 15-åringer

	9-åringer – alle idretter	15-åringer – alle idretter
Konstantledd	967*** (152)	1196*** (382)
Alpint	-90 (192)	1233*** (435)
Langrenn	-322*** (91)	-375* (211)
Ishockey	1296*** (205)	2523*** (436)
Håndball	207** (84)	82 (193)
Karate	787*** (174)	979*** (375)
ITF	803*** (171)	533 (355)
WTF	784*** (251)	243 (525)
Friidrett	-304*** (111)	-626*** (236)
Stup	1413** (631)	924 (1301)
Svømming	1054*** (130)	561** (270)
Turn	638*** (239)	721 (509)
Gym	138 (128)	-366 (262)
Antall aktive	3*** (1)	18*** (4)
Kommunesentralitet	-255*** (23)	-354*** (53)
Krysssubsidiert	5 (57)	-167 (129)
Antall treningstimer	205*** (28)	209*** (39)
Andel foreldrefinansering	331*** (102)	925*** (235)
Betaler administrativ personell	384*** (62)	532*** (139)
Betaler trenere	104 (72)	379*** (142)
Betaler for anlegg	271*** (63)	178 (144)
N	1052	891
R²	0.46	0.36

Note: Standardfeilen er markert i parentes under koeffisientestimatet. *p<0,1, **p<0,05, ***p<0,001. N er antall observasjoner.

Resultater fra regresjonsanalyser for enkeltidretter

Tabell F3: Medlemskontingent/treningsavgift, 9-åringer

	Langrenn	Fotball	Håndball	Friidrett	Svømming	Gym
Konstantledd	773*** (157)	592*** (185)	1249*** (262)	427 (265)	3496*** (948)	975* (526)
Antall aktive	0 (3)	7*** (2)	8** (4)	-1 (4)	-3 (6)	11*** (2)
Kommunesentralitet	-161*** (26)	-168*** (27)	-255*** (41)	-114** (45)	-677*** (138)	-78 (77)
Krysssubsidiert	45 (61)	115 (71)	-12 (105)	112 (103)	131 (301)	119 (175)
Antall trenings timer	75** (33)	176*** (40)	129* (71)	176*** (55)	130 (101)	145 (105)
Andel foreldrefinansiering	452*** (125)	487*** (121)	542*** (192)	224 (176)	-26 (562)	-892*** (335)
Betaler administrativ personell	178** (70)	391*** (76)	287*** (105)	187 (115)	871** (381)	-125 (187)
Betaler trenere	177** (75)	59 (127)	-1 (112)	31 (124)	87 (420)	534** (237)
Betaler for anlegg	-7 (78)	218** (95)	143 (103)	147 (103)	876*** (316)	238 (169)
N	149	339	189	88	69	81
R²	0.50	0.46	0.42	0.36	0.53	0.49

Note: Standardfeilen er markert i parentes under koeffisientestimatet. *p<0,1, **p<0,05, ***p<0,001. N er antall observasjoner.

Tabell F4: Kostnader for idrettsarrangement, 9-åringer

	Langrenn	Fotball	Håndball	Friidrett	Svømming	Gym
Konstantledd	1265*** (335)	901** (418)	768 (572)	361** (153)	740 (936)	317 (247)
Kommunesentralitet	-168** (72)	-120* (71)	-115 (106)	-53* (31)	-285 (208)	105** (50)
Antall trenings timer	164* (89)	254** (113)	358* (202)	56 (48)	805*** (193)	22 (88)
N	185	402	245	115	83	111
R²	0.05	0.03	0.02	0.04	0.21	0.04

Note: Standardfeilen er markert i parentes under koeffisientestimatet. *p<0,1, **p<0,05, ***p<0,001. N er antall observasjoner.

Tabell F5: Kostnader for utstyr og bekledning, 9-åringer

	Langrenn	Fotball	Håndball	Friidrett	Svømming	Gym
Konstantledd	2409*** (403)	793*** (124)	784*** (141)	884*** (199)	286 (679)	311** (151)
Kommunesentralitet	-97 (87)	-19 (21)	-34 (26)	-95** (40)	-210 (151)	-13 (30)
Antall trenings timer	151 (107)	115*** (34)	136*** (50)	86 (62)	642*** (140)	125** (53)
N	185	402	245	115	83	111
R²	0.02	0.04	0.05	0.07	0.23	0.06

Note: Standardfeilen er markert i parentes under koeffisientestimatet. *p<0,1, **p<0,05, ***p<0,001. N er antall observasjoner.

Tabell F6: Medlemskontingent/treningsavgift 15-åringer

	Langrenn	Fotball	Håndball	Friidrett	Svømming	Gym
Konstantledd	851* (505)	499 (474)	1130* (599)	-252 (336)	1995 (1822)	1689** (843)
Antall aktive	34* (17)	19*** (6)	34*** (10)	27** (11)	17 (40)	54*** (6)
Kommunesentralitet	-266*** (76)	-264*** (67)	-320*** (95)	-69 (53)	-779*** (238)	-151 (131)
Krysssubsidiering	-153 (166)	-228 (172)	465** (225)	209* (124)	-40 (529)	187 (303)
Antall trenings timer	83 (54)	213*** (64)	95 (92)	144*** (32)	354*** (102)	-32 (91)
Andel foreldrefinansering	993*** (334)	1364*** (300)	1005** (413)	622*** (230)	994 (936)	-1352** (547)
Betaler administrativ personell	162 (191)	676*** (181)	502** (217)	244 (151)	731 (591)	-43 (313)
Betaler trenere	507*** (192)	225 (176)	276 (260)	366** (143)	757 (604)	737* (379)
Betaler for anlegg	219 (207)	376 (243)	318 (228)	206 (127)	140 (486)	26 (294)
N	125	264	144	88	66	75
R²	0.50	0.43	0.43	0.58	0.52	0.64

Note: Standardfeilen er markert i parentes under koeffisientestimatet. *p<0,1, **p<0,05, ***p<0,001. N er antall observasjoner.

Tabell F7: Kostnader for idrettsarrangement, 15-åringer

	Langrenn	Fotball	Håndball	Friidrett	Svømming	Gym
Konstantledd	903 (1872)	-533 (925)	2727** (1351)	-730 (1339)	5906 (4630)	-2008** (951)
Kommunesentralitet	145 (335)	-30 (151)	-559** (218)	-131 (244)	-2720*** (920)	385* (208)
Antall trenings timer	827*** (260)	786*** (155)	694*** (236)	819*** (176)	2410*** (446)	1123*** (185)
N	164	303	198	117	78	98
R²	0.06	0.08	0.10	0.19	0.41	0.28

Note: Standardfeilen er markert i parentes under koeffisientestimatet. *p<0,1, **p<0,05, ***p<0,001. N er antall observasjoner.

Tabell F8: Kostnader for utstyr og bekledning, 15-åringer

	Langrenn	Fotball	Håndball	Friidrett	Svømming	Gym
Konstantledd	2462 (1708)	968*** (225)	1788*** (327)	1236*** (464)	995 (1584)	376* (220)
Kommunesentralitet	273 (306)	16 (37)	-132** (53)	-152* (84)	-451 (315)	-9 (48)
Antall treningstimer	793*** (237)	177*** (38)	130** (57)	208*** (61)	609*** (152)	136*** (43)
N	164	303	198	117	78	98
R²	0.07	0.07	0.08	0.15	0.24	0.10

Note: Standardfeilen er markert i parentes under koeffisientestimatet. *p<0,1, **p<0,05, ***p<0,001. N er antall observasjoner.

oslo**economics**

www.osloeconomics.no

post@osloeconomics.no
Tel: +47 21 99 28 00
Fax: +47 96 63 00 90

Besøksadresse:
Kronprinsesse Märthas plass 1
0160 Oslo

Postadresse:
Postboks 1562 Vika
0118 Oslo

